

OBAMA ELNÖK ELSŐ KÉT HÓNAPJA A FEHÉR HÁZBAN

2009. január 20-án történelmi napot élt át Washington: felesküdt és elfoglalta hivatalát Amerika 232 éves történetének első színesbőrű elnöke, akinek beiktatási ceremóniájára soha nem látott tömeg gyűlt össze a városban. Az Inauguration Day négy-évenként ismétlődő show az Egyesült Államokban és az eskütétel, az első elnöki beszéd, az ezt követő parádé a Pennsylvania Avenuen a múltban is mindig százezreket vonzott, de annyi embert, amennyi ezen a napon új vezetőjét valósággal eufórikus lelkesedéssel ünnepelte, még egyetlen eddigi elnök beiktatásán sem látott az amerikai főváros.

Barack Hussein Obama az Egyesült Államok 44-dik elnökévé tette le az esküt és népszerűségét (melynek a tömegpszichózison kívül racionális magyarázata aligha van) az esemény iránti felfokozott érdeklődés is mutatta. A jelek szerint nemcsak az Egyesült Államok népe vár sokat az új elnöktől, hanem az egész világ is. A kétségkívül jófellépésű, rokonszenves fiatal politikus, aki 12 év alatt futotta be azt a tüneményes pályát, ami a Föld első hatalma elnöki székéig vezetett, szuggesztív szónok és szavaival hatni tud hallgatóságára. Önbizalma háttartalán és rendelkezik a képességgel, hogy elhitesse: ő az egyedüli, aki rendbe tudja tenni az ország szénáját. A 48 éves politikus minden mozdulattól lendület és energia tükröződik, ami a mai enervalt világban ellenállhatatlanul hat. Remekül felépített beszédeiben olyan jövőt ígér, amiről szívesen hallanak az elmúlt évek sikertelenségétől megcsömörített emberek, akik szemmel láthatóan hinni akarnak az új elnök ígéreteinek. (Más kérdés, hogy azokból majd mi valósul meg...)

Új vezető választásakor az emberek általában mindenütt, Amerikában éppúgy, mint máshol, változásra, valami újra várnak és Obama, aki maga is más s így valósággal megtestesíti az újat, a "Change" jelszavával és a "Yes we can!" hitet sugalló biztatásával a reményt kellette életre az emberekben. George W. Bush szerencsétlen nyolc éve után, amelynek örökségként két befejezetlen háború, hatalmas költségvetési hiány és recesszióba süllyedt gazdaság maradt az országra, Obama a számára legkedvezőbb lelektani pillanatban lépett színpadra amikor kampányának első hónapjai után megmutatkozott kiváló szervezési képessége, egy percig sem lehetett vitás, hogy 2008-ban még Caligula lovának is több esélye lehet a választási győzelemre, mint bárkinek, aki a legkisebb mértékben is a múlthoz kötődik.

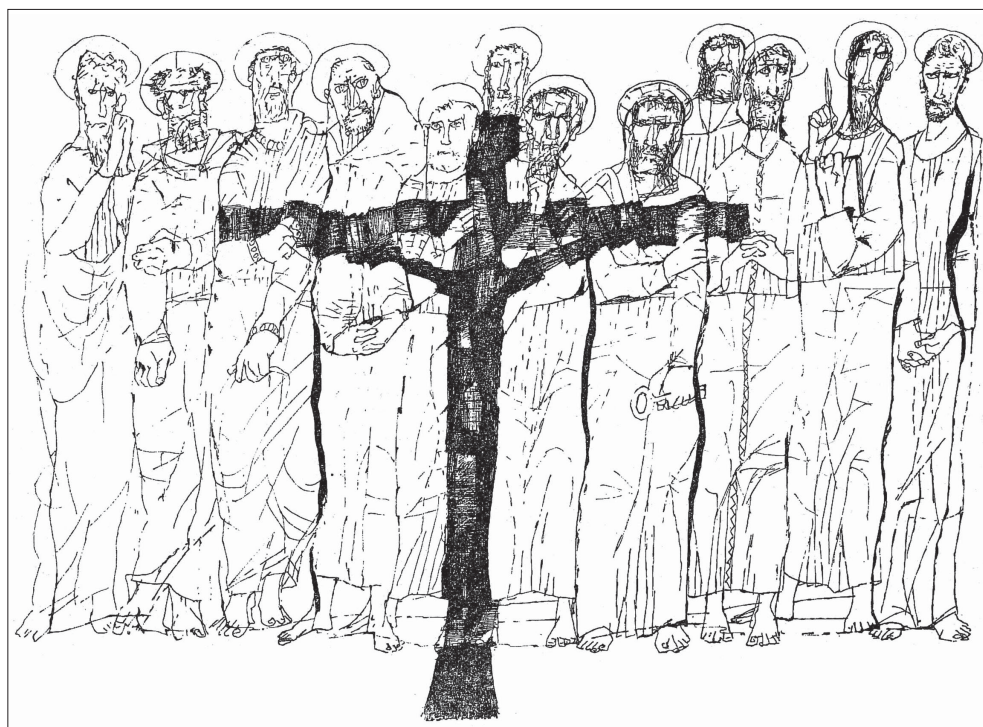
Kiderült, hogy Obama nagy előnye, - amit kezdetben sokan hátránynak véltek - a mássága volt. Az amerikai társadalomnak még ma is folyamato-

san kollektív lelkiismeret furdalása van a szegregáció miatt s én emlékszem, hogy amikor 1971-ben washingtoni lakos lettem, nappal sem volt tanácsos fehér embernek a tizennegyedik utca környékén sétálni, ahol akkor még jól látszottak a pár éve lezajlott "riot" nyomai, kiégett házak és romos üzlethelyiségek. Akkorra hivatalosan már megszűnt a megkülönböztetés nyilvános helyeken, de a fehérek és a feketék közti feszültség még ott vibrált a levegőben és éveknél kellett elteltetnie ahhoz, hogy az ellenérzések kölcsönösen feloldódjanak.

A hivatalos amerikai szemléletben pedig megjelent a pozitív diszkrimináció, amivel az inga kilengett a másik oldal felé. Ennek bizonyos jeleit fel lehet fedezni az Obama-jelenségben, az Obamániában is. A régi reflexek még élnek az emberek zsigereiben s én azt hiszem, ezt az érzést kompenzálta az amerikai többsége, amikor tavaly novemberben Obamára adta a voksát. Választania kellett McCain és Obama között: nos, úgy érezte, ha az előbbire szavaz, elárulja, hogy a lelke mélyén ő még mindig rasszista. Ha Obama mellett dönt, megnyugtatta önmagát és a lelkiismeretét, hogy nem az. S végül az afro-amerikai jelölt tízmillióval több szavazatot kapott, mint McCain...

Így ért véget a nyolc évig tartó Bush-korszak, amelynek kezdetére esett az Amerika elleni terrortámadás, ami meghatározta Bush egész további elnöki működését. Ezzel kezdetben példátlan, 92 százalékos rekord-népszerűséget ért el, ami azonban a második négy év alatt átlagosan 37 százalékra olvadt. A ciklus végére Bush nemcsak személy szerint veszítette el népszerűségét, de sikerült mélypontra juttatnia a jobb sorsra érdemes republikánus pártot és ártott az Egyesült Államok nemzetközi tekintélyének is. A népszerűség igen mulandó és ha a tömegek ma lelkesednek is valakiért, ha csalódnak kedvencükben, hamar elfordulnak tőle.

Nagy feladatok várnak Obamára, akinek ezek megoldásához jó munkatársakra van szüksége. Bekiktatása után első elnöki teendőjeként aláírta a kormánytagok kinevezését és el kell ismerni, a kabinet összeállításánál igazi nagyvonalúságról tett tanúbizonyságot. Azon kívül, hogy a kormány legfontosabb pozíciójába, a külügyminiszterbe pártbeli ellenfelét, Hillary Clintont ültette, még több független, sőt republikánus szakembert is maga köré gyűjtött. Noha Obama a megújulást hirdeti, kormányában igazán új arcot alig látni és környezetében inkább a Clinton-évekből ismert neveket lehet találni. Az ország első színesbőrű elnöke balról indult, de a jelek azt mutatják, máris középre tart. Ez

a javára válhat, mint ahogy ígéreteit is csak akkor tudja teljesíteni, ha hozzáértő munkatársakkal veszi körül magát. Azok megválasztása az egyik legfőbb vezetői erény és úgy tűnik, Obama rendelkezik ezzel. Ami személyi adottságain kívül biztosíthatja azt, hogy az Egyesült Államok számára a következő esztendő a felemelkedés éve legyenek.

A Fehér Ház első fekete gazdája nagy lendülettel látott munkához és elnöksége hetedik napján arra is szakított időt, hogy interjú adjon az al-Arabiya, dubai székhelyű angol nyelvű arab televízió tudósítójának. Békülékeny szavaival diplomatikusan nyitott az iszlám felé és leszögezte, elzárkózik az iszlám és a terrorizmus egybecsúszásától. Megismételte a beiktatási beszédeiben mondottakat, miszerint Amerika keresztények, zsidók, muzulmánok és nem hívők országa, ahol az embereket közös álmok és remények kötik össze. Amerika nem ellensége az iszlámnak, de elégteli a terrorizmust és Izrael biztonságára továbbra is alapvetően fontos számára. Végül utalt arra, hogy elnöksége első száz napjában ellátogat valamelyik iszlám országba.

Most még csak a száz nap felénél tartunk, de az új elnök eddigi tetteit és megnyilatkozásait általában helyeslően fogadta mind a közvélemény, mind a sajtó. A 3,5 millió munkahely megtartását, illetve létrehozását ígérő 757 milliárdos élenkítő csomagtól az egész ország a válság megfékezéséért reméli s ezt a bő egy hónappal beiktatása után, február 25-én a kongresszus két háza előtt elmondott, mintegy 50 perces első helyzetértékelő beszédeben Obama megerősítette. Nagyon fontos, hogy a Bush-adminisztrá-

ciótól örökölt 1300 milliárd dolláros költségvetési hiányt 2013-ig felére akarja csökkenteni.

Két nappal később a Camp Lejeune tengerészgyalogos-bázison jelentette be, hogy a jövő év őszeig több mint százezer amerikai katonát hoz haza Irakból és a hátrahagyott 35-40 ezres kontingens sem marad ott tovább 2011 végéig. Az afganisztáni amerikai erőket viszont 17 ezer fővel megerősíti, hogy a tálibok elleni háború mielőbb befejeződjék.

Végül a Fehér Ház által hivatalosan meg nem erősített hír szerint Obama olyan üzenetet küldött Moszkvába, hogy az iráni atomprogrammal kapcsolatos aktív orosz együttműködésért cserébe hajlandó elállni a Kelet-Közép-Európában tervezett rakétavédelmi rendszer tervéről.

Obama külpolitikai lépéseivel is egyet lehet érteni: külügyminisztere, Hillary Clinton Távol-Keleten teljesít küldetést, a Kongresszus Kuba felé nyit, az elnök első külföldi úticeleja pedig április elején Európába lesz, ahol részt vesz a G20 ülésen, majd Prágában az Európai Unió vezető politikusaival találkozik.

Amerika új elnöke "próbaidejének" eddigi teljesítménye alapján úgy tűnik, a felfokozott várakozást mindmáig nem követte csalódás. Ez embernek az a benyomása, hogy higgadtan és megfontoltan lépésről lépésre igyekszik megoldani a problémákat a világgazdasági krízistől a háborús konfliktusokon át a külpolitikai feladatokig. Bár kezdetben némelyik kiszemelt munkatársával nem volt szerencséje, a jelek szerint végül is összeállt az a csapat, amellyel dolgozni tud.

STIRLING GYÖRGY

Hit(ét)elét veszített ország

Magyarország a külföld számára ma már hitelét veszített országnak számít. Ezt az vezető szlovákiai napilap 2009 márciusában egyik kommentárjában így le is írta, sőt a cikk címe is ezt fejezte ki. Szomorúan kell megállapítanunk, hogy sajnos ez a valóság. A rendszerváltozás közép-kelet-európai ellövéséből röpké hat év alatt mély gazdasági válsággal küzdő, két jövő generációjára eladósodott ország lett. Emlékezzünk vissza: 2002-ben reális esély volt annak, hogy Magyarország 2006-ban, de legkésőbb 2007-ben bevezetheti az Európai Unió közös fizetés-közvetítést. Erre mi történt? A 2002-es és 2006-os választásokon győztes párt kormányai a beinduló gazdasági növekedés eredményeinek birtokában eltűnt szociális jellegű költségekbe kezdtek, sőt ezt külföldről felvett kölcsönökkel is megtették. Mára a magyar államadósság az évi GDP 72 százalékát teszi ki és tovább növekszik. Gazdasági szakértők nyíltan kimondják, hogy Magyarország hitelét veszített ország lett és a magyar gazdaságot a nemzetközi bankok lélegeztető gépe tartja életben. Úgy tűnik, hogy a magyar lakosság széles tömegei még ma sem fogták fel teljesen, hogy az ország a szakadék szélén táncol és hogyha nem kezdődik el nagyon gyorsan gazdaságélénkítő, az értelmetlen állami kiadásokat lefaragó intézkedéssorozat, akkor összeomolhat a pénzügyi rendszer és az mindenkit sújtani fog.

A magyar nép türelméssége a tapasztaltak szerint szinte határtalan. Vagy talán még nem is olyan rossz a lakosság többségének a helyzete? Való igaz, hogy ügyeskedéssel meg lehet találni a rendszerben

a kiskapukat, amelyek némi anyagi előnyt biztosíthatnak. Ilyen a fekete gazdaság, az adófizetési hajlandóság igen alacsony mivolta. A magyarországi közfelfogás az adóelkerülést vagánysággként értékeli. Mindezt tetézi az abnormalis szociális rendszer, amely olyan juttatásokat tesz lehetővé, amelyek gátolják a munkavállalást. Inkább megéri segélyen élni és alkalmi fekete munkával kiegészíteni a jövedelmet.

Szakértő elemzők a magyar társadalom mély morális és mentális válságáról is beszélnek. A Kádár-rendszer „puha posványai” a többi környező, szovjet típusú kommunista országhoz képest relatíve „szabadabb” viszonyai, alkalmazkodást, beletörődést váltottak ki a lakosságból. Nos mintha ez folytatódna napjainkban is. Az emberek elvesztették a hitüket abban, hogy érdemes erőfeszítéseket tenni a nehézségek leküzdéséért. Kiábrándultak a politikából, elvesztették hitüket a közös cselekvés erejében. Hagyják magukat manipulálni a médiák által. Társadalomkutatók és közírók ugyanis már az elmúlt években többször felmérték és elemezték a magyar társadalom gazdasági, politikai és morális állapotát. Rámutatnak a hatalmi viszonyok visszahatására, valamint a közmédiák szerepére, arra, hogy Magyarországon az adófizetők pénzén fenntartott médiák nem töltik be közszolgálati szerepüket.

A tavaly ősszel bekövetkezett pénzügyi, majd gazdaságivá mélyülő válság a már eladósodott magyar gazdaságot fokozott mértékben érintette. Hamar kiderült, hogy az ország egyedül nem tud megbirkózni a válsággal. *Folytatás a 2. oldalon*

Magyar autonómiatörekvések a Kárpát-medencében

(Munkatársunktól) **Csaknem húsz esztendővel a rendszerváltozás után, amikor Magyarország és több szomszédja a demokratikus nyugati világ és az euróatlanti integráció része, vagy hamarosan azzá válik, a szomszédos országokban kisebbségben élő magyarság autonómiája továbbra is vágyálmom marad, vagy csak nagyon szerény mértékben valósult meg.**

Közben a magyar kisebbségek körében gyökeres változások mentek végbe: legkevésbé negyedmillió magyar hagyta el Romániát, ahol nem éri el a másfél milliót az ott maradtak száma, s többségük szórványban él. Mintegy százezer fővel alig több mint félmillióra apadt a szlovákiai magyarság lélekszáma, a 350 ezer vajdasági és bánáti magyar közül pedig több mint 50 ezren települtek át Magyarországra vagy nyugati országokba. A kivándorlás mellett megállíthatatlannak tűnik az asszimiláció és a szórványosodás folyamata is, a többségi nemzetek pedig - országokonként eltérésekkel - nyíltan vagy burkoltan igyekeznek siettetni a homogén nemzetállamok kialakulását. Vajon jó-e Magyarországnak, ha tényleg szemléli határon túli, millióshonos kisebbségei elorszavadasát? Ha elveszíti kisebbségeit, vajon nem veszíti el valamely mértékben önmagát is?

A kisebbségi magyarság felismerte, hogy csak az autonómia, az önkormányzatiság, a hatalommegosztás, a szubszidiaritás, a multinacionális állam megerősítése mentheti meg őt a teljes eltűnéstől. Az érdekvérvényesítést némileg elősegíti a magyar kisebbségek - nem a többség jóakarataiból, hanem saját erejükből

- kiküzdött politikai önszerveződése és időnkénti részvétele az adott országok kormányzásában.

A kulturális, személyi és végül területi autonómia elengedhetetlen feltétele a kisebbségi magyarság megmaradásának. De az is világgá vált, hogy ez az alapvető cél csak szívós, kitartó erőfeszítéssel, szűk mozgásterben, a többség és kisebbség kompromisszuma révén teremthető meg. Ebben mindenképpen szükség van az anyaország támogatására, amelynek meg kell találnia a megfelelő stratégiát, a magyarországi pártoknak pedig egyetértésre kell jutniuk egymás között és a határokon túli magyar kisebbségi szervezetekkel valamiféle nemzeti minimumban a hatékony érdekvérvényesítést céljából.

Az anyaország az eddigi tapasztalatok szerint azonban igen kevésé tudta (vagy akarta) előmozdítani az autonómia ügyét. Igazság szerint ehhez hiányoznak is az eszközei. Nem kapott támogatást az ügy az Európai Unió részéről sem, noha több uniós tagországban jól működő gyakorlat a különféle autonómiák rendszere, beleértve a területi autonómiát is. Jacques Barrot, az EU igazságügyi biztosja február 3-án Strasbourgban, az Európai Parlament késő esti vitájában, melyet Tabajdi Csaba, az MSZP EP-küldöttségének vezetője kezdeményezett, újlágg megerősítette: az Európai Bizottságnak nincs hatásköre átfogó kisebbségvédelmi politika érvényesítésére a tagországokban, viszont a hátrányos megkülönböztetéssel szemben fel tud lépni, mert az uniós előírások ezt lehetővé teszik.

Folytatás a 3. oldalon

Hit(ét)élet vesztett ország

Folytatás az 1. oldalról

ni a problémákkal. A Világbank, az IMF és az EU közösen kisegítette a fizetésképtelenségi csőd szélére került Magyarországot. A külföldi közvéleményben ekkor tudatosodott valójában, hogy Magyarországon már régebben rosszul mennek a dolgok. Ez a hazai viszonyok között már régen hitelét vesztett kormány és kormányfő külföldi hitelét is egyből lerontotta. Az így leértékelődött országot a nemzetközi sajtó pár nap alatt elhelyezte az országok rangsorának alsó régióiban. Ezek után egyes környező országok politikusai is rúgtak egyet, vagy többet is a már padlóra került testen. Szerbia, Szlovákia és Románia erejét fitogtatva hozott Magyarország számára megalázó intézkedéseket. Kezdődött azzal, hogy a szerb kormánykörök jelezték, hogy nem szívesen veszik, ha a magyar köztársasági elnök, Sólyom László, a márciusi 15-i ünnepségek alkalmából több napos látogatást kíván tenni Szerbiának a magyar kisebbség által lakott vidékein. Erre a magyar fél egy napra csökkentette a látogatás idejét. Ezt viszont a délvideki magyar szervezetek utasították vissza.

A szerb magatartás kapcsán emlékeztetünk kell az év eleji gázkrízisre, amikor Szerbia lakossága fagyoskodott mert nem voltak tartalékai. A mindenkori nagy barát, Oroszország, most nem sietett a segítségükre. Végül ki segítette a bajban önzetlenül Szerbiának másokkal együtt? Az ellenségnek tartott szomszéd, Magyarország! Akkor egy kurta köszönet ugyan elhangzott a részükről, de márciusra elfelejtették az egészet és szemrebbenés nélkül megalázták Magyarországot.

Románia valószínűleg ezen felbátorodva, és Magyarország elesését látva, szintén Sólyom László március 15-e körüli látogatását nehezményezte, amelyre az erdélyi magyarok meghívása alapján került volna sor. Ebben az esetben a megaláztatás több lépcsős volt. Először csak nemtetszés hangzott el román kormánykörök részéről, amely azt kifogásolta, hogy a magyar köztársasági elnök az autonómiáról kíván beszélni az ünnepségeken. Majd megvonták repülőgépenek leszállási engedélyét. Sólyom László ennek ellenére vállalta, hogy két nap helyett egy napra utazik Erdélybe, nem oda ahová eredetileg tervezte és gépkocsival teszi meg az utat. A harmadik megaláztatásra a határátlépéskor lefolytatott útlevevizsgálat során került sor. Az ilyenkor szokásos gyorsított diplomáciai eljárás helyett a román fél a körülményesebb rendes eljárást alkalmazta. Sólyom László mindennek ellenére eljutott az erdélyi magyarok közé, ahol a magyar összefogás szükségességéről beszélt az ünneplőknek. Legalább valamelyes elégtétel a megaláztatásokért. De azért ez nem tudta feledtetni a kapott „rúgásokat”.

Szlovákiával a magyarság és a magyar állam 2006 óta szinte állandó konfliktusban van. A Robert Fico vezette kormány és koalíciós partnere a szélsőségesen nacionalista, magyarellenes Ján Slota vezette Szlovák Nemzeti Párt szellemes felcím adta magyarellenességének. Legújabbban R. Fico Magyarországra mint elrettentő példára mutogatva azzal riogatja a szlovákokat, illetve az ellenzékét, hogy nézzék meg, mit tett a neoliberális gazdaságpolitika Magyarországgal. Persze ő nem tudja, hogy a bajokat Magyarországon nem a következetesen végrehajtott neoliberális politika juttatta a csőd szélére, hanem éppen az elmaradt liberális reformok hiánya és a külföldi kölcsönök felélése, anélkül, hogy azokat hozamot hozó gazdasági tevékenységre fordították volna. Gyurcsány Ferenc lemondása után pedig már Orbán Viktorral és az általa szélsőségesnek titulált FIDESZ-szel fenyegetőzik. Szerinte ha a FIDESZ kerül kormányra, akkor Szlovákiának komoly nehézségei támadnak Magyarországgal.

Robert Fico magyarellenességére jellemzően a szlovák parlament egyik bizottsági ülésén jelezte, hogy a szlovák kormány nem fogja támogatni az

euróövezetbe való belépésre irányuló magyar igyekezetet. Erről a SME című szlovák napilap jegyzet-író írása végén megjegyzi, hogy ez „a durva inkorrekttség és rosszakarat jele a szomszéd iránt, aki semmi rosszat nem tett Szlovákiának”.

A felsorolt jelenségekből levonható az a tanulság, hogy a gazdasági, politikai és morális krízist átélő Magyarország azon országok pofozó bábujává vált, ahol magyar kisebbségek élnek. Holott Románia és Szerbia majdnem hasonló helyzetben van mint Magyarország. Szlovákiának az utolsó pillanatban, hála az előző kormány neoliberalis gazdaságpolitikájának, sikerült belépnie az euróövezetbe. Ezzel megúsza valutája leértékelődését.

Látva ezeket az országokat és ha hozzájuk vesszük Csehországot is, ahonnan szintén pejoratív megjegyzés hangzott el Magyarország felé („Lepényország”, a tehénlepeny mögöttes sugalmazásával), akkor az az ember érzi, hogy ismét működik a Kisantant. Nos erre azt lehet válaszolni, hogy amíg Trianon fennáll, addig a Kisantant is működni fog. Ha nem is intézményes formában, de a napi politikai gyakorlatban igen. Ezek az országok figyelnek egymásra, lehet hogy titokban egyeztetnek is. Mindenesetre a magyar kisebbség háttérbe szorítása és asszimilálása egyaránt szerepet a céljaik között. Magyarország mostani végzetes meggyengülése kapóra jött nekik. Gyenge, erőtlenség az agresszív szomszédok kénye-kedvének kiszolgáltatott nemzetiségeit nem tudja kellőképpen oltalmazni. És még csak erkölcsi-lelki támaszt sem tud nyújtani nekik.

De talán még ennél is szomorúbb az a tény, hogy megszűnt a magyarországi magyarság összetartó ereje, kifelérot mutató kohéziója, ahogy a szakértők kifejezik. Ennek egyik kirívó példáját a HVG 2009. március 21-i száma szolgáltatta. „Földre kényszerítve” c. írásában, amelyben Sólyom László romániai útjáról ír. „Ezt tetézi, hogy a magyar kormányhivatalokban és a szocialista pártban sokan kárörvendően figyelik a köztársasági elnök visszofutását. Pedig nyilvánvaló, hogy ez nem személyes ügy, hanem a magyar állam külpolitikai érvényesítő képességének gyengeségét jelzi.”

Ezek után már csak az új választásokban bízhat a magyar lakosság, amelynek következtében új, megfelelő többséggel rendelkező garnitúra kerül kormányra, amely képes lesz megállítani a gazdasági hanyatlást és tartós fejlődési pályára helyezi az országot.

VARGA SÁNDOR

Csokonaitól Sík Sándorig

Nagy sikerrel zajlott le január 30-án „Vidám magyar versek mottóval az UMIZ irodalmi estje”.

A műsort Dr. Radics Jenőné, ny. gimnáziumi tanár állította össze és vezette. Az alsóóri Óreg iskola terme színültig megtelt, csaknem 90 vendég gyűlt össze.

A magyar irodalom humoros költeményei, Csokonai Vitéz Mihály, Petőfi Sándor, Arany János, Juhász Gyula, Áprily Lajos és Sík Sándor versei évszakokra kivetítve hangzottak el. Szereplőkben nem volt hiány, sőt a műsort azért kellett kibővíteni, mert sok jelentkező volt, mondta Radics Jenőné. Sok gyermek is részt vett, így a Bodó testvérek, Kovács Patrick és a Szabó család gyermekei. Szabó Joachim, Petőfi: Csokonai című versével aratta talán a legnagyobb sikert.

Az alsóóri általános iskola tanára, Rác András a tanítványaival lépett fel, de énekelt az alsóóri kórus is, sőt a közönség is dalra fakadt. A szereplők között volt Kelemen László, az UMIZ munkatársa, Dowas Katalin, óvónő, Keresztfalvi Péter, plébános, Radics Éva, Höfler Kató és sokan mások. Nagy sikert aratott Baumgartner Gerhard, az Adj Isten televíziós műsor szerkesztőriportere, aki Pulai Gyula órségi nyelvezetű, humoros verseivel lepte meg a közönséget.

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk beindítása óta – ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat, a Bécsi Napló 2009/1. számában közzétett 43.157,81 Euro összeg 2009. március 21-ig az alábbi hozzájárulásokkal növekedett:

Bedó Attila Gábor, Dr. (Bp-ről!)	100,—	Magda Szilveszter, Dr. (Őrség)	10,—
Csipkó László	20,—	Maincz János	10,—
Csoknyai Vilma	15,—	Németh Péter és Heideleore	20,—
Haas Erzsébet	5,—	Pogány Géza	20,—
Horváth Csaba	20,—	Szabó Barna, D.I.	10,—
Kálmán Gizella	20,—	Takáts Izabella és Ernella	40,—
Kövi László	5,—		295,—

A támogatások eddig befolyt teljes összege 43.452,81 Euro.

Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenntartását, amely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett egyben a „Bécsi Magyar Iskolának” is otthonul szolgál.

Deák Ernő elnök,

Radda István főtítká,

Kántás János pénztáros

További támogatások az alábbi bankfolyószámlára utalhatók át: P.S.K., A1010 Wien, Georg Coch-Paltz 1., Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, kontószám 7255731. Bankleitzahl/Bankirányítószám 60000, IBAN: AT 556 000000007255731 BIC: OPSKAT WW

A Napló postája

RADDÁÉK BÉCSBE KÖLTÖZTEK

Karácsony előtt búcsúzott el szűkebb baráti körben Radda István (Sipi) és Radda Marika Innsbrucktól, hogy Bécs mellett, közelebb az Anyaországhoz, új fejezetet nyissanak meg életükben. Sajnáljuk, hogy távolabb lesznek tőlünk, de örvendünk annak, hogy az új kezdethez megvan a megfelelő erő, energia és szükséges életkedv.

Barátaik és az innsbrucki magyarság nem fogják elfelejteni a Radda házaspár fáradhatatlan, áldozatkész, önzetlen munkáját az Innsbrucki Magyar Kultúregyesületben. Visszatekintve a múltba, meg lehet említeni, hogy az 1964-es évi közgyűlésen Radda Istvánt választották a Diákszövetség elnökének, ahol az alapszabály-változás értelmében az egyesület IMESZ helyett az IMEASZ nevet kapta. Az akkor Genfben megjelenő MEFESZ Tájékoztató jelentette: „1964 November végén az INNSBRUCKI CSOPORT megtartotta évi közgyűlését. Az alapszabály-módosítás értelmében a tagszövetség új neve: Innsbrucki Magyar Egyetemisták és Akadémikusok Szövetsége (IMEASZ). Az új vezetőség tagjai: Radda István (elnök), Godó József (alelnök), Kaiser Tamás (külsügyi titkár), Polai Ferenc (belügyi titkár) és Schmidt Béla (pénztáros). Az Alumni ügyeket egyben az elnök in-

tézi”. Ezt ma már történelmi távlatból olvassuk. Az IMEASZ elődje az 1957-ben alakult IMESZ volt, akinek akkori alapító elnöke Fejes János.

Radda Marika 2000-2004 között volt rendkívül sikeres IMEASZ elnök, aki számos nagyaliberű előadót tudott Innsbrucknak megnyerni. Három magyar bált rendezett Innsbruckban nagy sikerrel, amelyeken a rendkívül jó tatabányai csapat muzsikált és Polai Julia táncfellépésével kápráztatta el a publikumot. Egyébként: a Clubteremben a bár is neki köszönhető.

Hadd említsem meg azt még, hogy emlékeztünk olyan pénteki Club-estekre, amikor Sipi Badacsonyról érkezve „Sipi Könyve” elnevezésű saját termésű borával lepette meg minket. Reméljük a jövőben is, ha Innsbruckban jár, be fog nézni Marikával együtt a Clubba, hoz nekünk bort a saját szüretből, amely a „Sipi Mosolya” névre fog hallgatni.

Kísérje sok siker az új kezdetet és eredményes munka a Központi Szövetségben.

DR. CSORDÁS ADÁM egy. tanár (Innsbruck)

Sajnálatos elírás miatt a valóságos létszámnak közel kétszerese szerepel a Bécsi Napló 2009/1. számában az Ausztriában tanuló magyar állampolgárságú diákokról. A helyes létszám 1.074.

HIVATALBA LÉPETT AZ ÚJ MAGYAR NÉPCSOPORTTANÁCS

Másodszor fordult elő, hogy a 12 jelölési joggal felruházott egyesület nem külön-külön járt el, hanem már tavaly december 7-én megállapodott a nyolc hely elosztásában, oly módon, hogy részben közös jelöltek személyében állapodtak meg. Így a pártok és egyházak jelöltjeiből összeállt a 16 személyből álló testület, melynek tagjait a minisztertanács február 24-i ülésén hagyta jóvá. A kancellária általi kinevezéseket követően március 20-ra írta ki a kancellária az alakuló ülést, melynek napirendjén többek között az új elnök és helyettese megválasztása valamint a 2009. évi támogatásokra vonatkozó ajánlások megvitatása volt. Utóbbival kapcsolatosan abban állapodtak meg két ellenszavazat ellenében, hogy megfelelő információk és kellő bepillantás hiányában a múlt évihez ha-

sonló támogatásban részesüljenek a pályázó egyesületek. A testület abból a feltételezésből indult ki, hogy a támogatási keret semmivel sem bővül.

A négy évre szóló hivatal betöltésére a következő személyek kaptak megbízatást: Egyesületi képviselők: Deák Ernő (elnök), Hofer József, Mag. Hollós József, Mag. Horváth Günther (alelnök), Friedrich Oberhofer, Dr. Plank József, Dr. Smuk András, Mag. Somogyi Attila; pártok képviselői: Peter Florianschütz (SPÖ), Mag. Matthias Nemeth (ÖVP), Bécs, Christian Pauer (ÖVP), Nikolaus Steiger (SPÖ), Burgenland; egyházak képviselői Mag. Mezmer Ottó (evang.), Hannes Koth (róm. kat. egyház) Burgenland; Dr. Németh Balázs (ref.), Dr. Vencser László (róm. kat. egyház) Bécs.

Grácban tartotta közgyűlését a Központi Szövetség

2009. március 7-én Grácban baráti légkörben találkoztak az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetségének 30. rendes évi közgyűlésének küldöttei.

Páll Sándor, a Gráci Magyar Egyetemisták és Öregdiákok Klubja elnöke a házigazdák nevében köszöntötte a díszvendégeket, többek között Mag. Rudi Roth tiszteletbeli konzult és dr. Németh Krisztinát, Magyarország bécsi nagykövetségének delegáltját.

Dr. Deák Ernő elnök beszélt a Központi Szövetség szerepéről, majd Radda István főtítká beszámolt a Központi Szövetség 2008. évi tevékenységéről. Ezután következett Kántás János pénztári jelentése, majd Dr. Szentkereszty György ellenőri jóváhagyása. A gráci tagegyesületek nevében a Gráci Magyar Egyetemisták és Öregdiákok Klubja titkára és az Gráci Magyar Katolikus Egyházközség világi gondnoka Ugrai Mihály adott jelentést a gráci közösségek életéről. A 18 tagegyesület beszámolóit hallgatva ismételtén rádöbbenünk, hogy mindenhol hasonló megoldatlan problémákkal küzdenek, nevezetesen a tisztújítás, a fiatalok aktív bevonása és a programok finanszírozásának kérdésével. Ezek a pontok a szünet utáni általános vita témái is voltak. Mi, gráci és Grác környéki magyarok is nagy figyelemmel hallgattuk Mentsik Szilvia előadást, mely a 20. születésnapját ünneplő „Bécsi Magyar Iskolá”-t (www.becsimagyar iskola.at), annak fejlődését és sikereit mutatta be. Wurst Erzsébet, a Központi Szövetség kultúrreferense, a Bécsben működő Kaláka-Club elnöke az ausztriai támogatások lehetőségéről tájékoztatta a jelenlévőket, és a rendezvények koordinálásának fontosságára hívta fel a figyelmet. Kautny Endre koordinációs referens beszélt a Központi Szövetség új honlapjáról: (www.ungarnzentrum.eu).

Fetes Kata sajtóreferenstől pedig értesülhetünk a Központi Szövetség új internetes rádiójáról: (www.hungaronetvoice.net).

Az általános vitában szót kért a Gráci Magyar Egyetemisták és Öregdiákok Klubjának

egyik küldötte, Veit Zita is, aki több hozzászólásra is reflektált. Szerinte a fiatalítás „nem jön magától”. A feladatokat szabályszerű átadása a mostani tisztviselők felelősségteljes feladata, mely nem történik meg egyik napról a másikra. Ehhez az idősök és fiatalok szoros összefogására van szükség. Örömmel állapítottuk meg, hogy a Gráci Magyar Egyetemisták és Öregdiákok Klubja, valamint a Magyar Katolikus Egyházközség előkelő helyet foglal el a Központi Szövetség tagegyesületei között, ahol ez az értelmi munka megkezdődött. A tanácskozási Mandulás Ágnes csellójátéka gazdagította.

A Központi Szövetség elnöke a tagegyesületek kiadványai közül kiemelte és a „legszínvonalasabbnak” nevezte a Gráci Magyar Újságot.

A közgyűlésen kiosztásra került a tavalyi felsőpulyai X. „Kufstein” Táncszínház előadásainak éppen megjelent gyűjteményes kötete.

PETRITZ JUDIT

MAGYAR ADÁSOK AZ ORF-BEN

Osztrák oldalról is elismerik, hogy szerények a magyarok, nem követelőznek, ezért aztán beír minden felülről jövő adománnyal. Így vannak az évek óta sugárzott rádióadásokkal, amelyek csak Burgenland térségében voltak foghatók, az erdélyi évtől viszont a bécsiek is hallgathatják a napi híreket, amik most már a bécsiekkel is foglalkoznak.

Kimondottan örömet okoz, hogy március 7-én első ízben jelentkezett magyar adás a 2. fősorban a televízió. A korábbi 25 perces műsor négyeszeri sugárzását hatra emelték, így a következő adás május 10-én, vasárnap lesz 13.05–13.30 óra között.

Egyik magyarországi néző véleménye szerint kísérleti műsorként elfogadható volt az adás, de azért a továbbiakban emelni kellene a színvonalat, egyenletesé kellene tenni az egyes hírek nem utolsósorban – hangzott egy másik vélemény – gondoskodni kellene arról, hogy a német ajkú nézők kifogástalan német nyelvű feliratokkal követhessék a tudósításokat.

NEGYVENNYOLCTÓL HATVANHÉTIG

A magyarok három rendszerváltozásra emlékeznek nemzeti ünnepeiken. Ezek közül kettő a maga korában kudarcba fulladt. 1848-ban a népek tavasza elindította a polgári-demokratikus forradalmat, 1956-ban pedig a hidegháború forró ószén „egy nép kiáltott” (Márai Sándor) a kommunista uralom ellen. A harmadik ünnepélyes alkalom augusztus 20-án tér vissza évről-évre, Szent István király névnapján, aki Magyarországot az első ezredfordulón bevezette a keresztény Európába.

Magyarország többé soha sem tért le a kereszténység útjáról. Az 1848/1849-es és az 1956-os forradalom és szabadságharc leverése után viszont egy, illetve három évtizedre elvesztette függetlenségét. Izgalmas történelmi feladat megvizsgálni, hogy a felfüggesztett önmeghatározás két szakasza egyfajta idegen testként húzódik-e meg Magyarországon és a magyar nemzet történelmében. Most 1848-tól 1867-ig járjuk körül a kérdést néhány gondolat erejéig.

E két évszám közrefogja az osztrák neabszolutizmus jó egy évtizedét. Azon időszakot, amelyet a magyar történelmi tudat hagyományosan kiutasít magából. A neabszolutizmus elemzése régóta arra készíti a magyar történészeket és közírókat, hogy közvetve vagy közvetlenül állást foglaljanak az 1848-as függetlenségi és az 1867-es kiegyezési hagyomány vitájában is. Ennek egyik érdekessége, hogy egy ponton egyetértésbe szelődik. Ugyanis az újkori magyar történelem e két alapvető értelmezési mintája az osztrák önkény megnyilvánulásait szokta kiemelni az 1850-es évek örökségéből.

Kétségtelen, hogy volt ilyen önkény – de csak az volt az egész évtizedben? Nem. Megvolt s erősödött a magyar polgári átalakulás igénye is, amely reformkori gyökerekből táplálkozott és többé-kevésbé tudatosan igazodott a Bécsből elrendelt *Neugesetz* viszonyaihoz.

„Repülj, repülj! és délen valahol, / A bujdosókkal halálkózzal: / Mond meg nekik, hogy pusztulunk, veszünk, / Mint oldott kéve, széthull nemzetünk...”. Tompa Mihály *A gölyökhöz* című versének s szakasza a Kossuth-emigráció tagjaihoz szól, de úgy, hogy megszólaltatta az otthon maradtakat, akik a vers keletkezésének évében, 1850-ben – a megtorlások idején –, méltán érezhették, hogy az, ami körülöttük s velük zajlik, a két évtizeddel azelőtti állapotokhoz képest maga a pusztulás. Mégis volt a legyőzött forradalmároknak határon innen s túl jövőbe mutató kulcskérdésük: miképp tevékenykedhetnek, eszmélkedhetnek úgy, hogy a politikai elnyomottság megszűnéséig után folytatnák a régi rend korszerűsítését? Azt, amit 1849-ben kényszerből abbahagytak.

A feudalizmus 1848-ban Magyarországon is alapjaiban ingott meg. A születő magyar alkotmányos monarchia nagyot lendített a magyar történelmi fejlődésén. Március idusától folytatódott az ország reformkorban megkezdett polgárosodása. De miután a szabadságharcra állami szu-

verenitását elvesztette, Magyarországot területileg és jogilag feldarabolták és a Habsburg Monarchia többi koronatarományához hasonlóan a császártól függő központosított hatalom jegyében és nevében kormányozták. Az osztrák vezetés úgy dolgozta fel a dinasztia tekintélyének 1848/1849. évi súlyos megrendülését, hogy megszüntette az alkotmányosságot. A korlátlan uralkodói akarat azonban nem akadályozta meg abban, hogy a császárság újjáalakításához felhasználja a liberalizmus egyes elemeit is. Így a neabszolutizmust a *reakció* és a *reform* egyaránt jellemzi magyarországi történelmében is. E két alapjegyének megfelelően az Alexander Bach igazság-, majd belügyminiszter nevével fémjelzett rendszer értékelésében a 19. század végétől két irányzat alakult ki: az egyik elnyomó jellegére, a másik modernizációs törekvéseire helyezi a hangsúlyt.

A tudományos kutatás hosszú évtizedeken át egyenletlenül, sok esetben egymást kizáróan kezelte a Bach-rendszer kedvező és kedvezőtlen alapjegyét. Aligha meglepő, hogy az osztrák és a magyar szakirodalom közül a magyarak kell a nagyobb akadályt leküzdenie ahhoz, hogy e témában kiegyensúlyozottabban ítélezzék. Az *önkényuralom* fogalommal jelölt és a forradalomtól a kiegyezésig kiterjesztett nemzet-történelmi tételről van szó. Felülvizsgálatában és méltányos meghaladásában egy ideje részt vesz ugyan a magyar szellem- és társadalomtudományok több ágazata. De több jelentős munka is inkább csak körüljárja a bár öregedő, de mély gyökerekből táplálkozó tilalomfát.

Ezen óvatosság mögött az a kulcskérdés húzódik meg, hogy beilleszthető-e a neabszolutizmus Magyarországi modernizációjának szerkezet- és eseménytörténetébe? A hagyományosabb válasz nemleges, mivel a neabszolutizmussal megtörni látja a liberális arculatú magyar nemzeti mozgalmat, amely az 1830-as évektől a polgárosodás, másik nevén: a modernizáció programját írta zászlajára. Ez a magyar kutatási irányzat mintegy átugorja a neabszolutizmus éveit, ahhoz, hogy Magyarországi polgárosodását a dualizmusban kövesse tovább.

A másik válasz a modernizációtörténelmi kérdésre a nyilvánvaló törvonalakon túl az állandóság és a továbbfejlődés jeleit igyekszik kimutatni. Ma már közkeletű álláspont, hogy például a magyarországi sajtó az 1850-es években újjászületve a hivatászerű művelés medrébe jutott, amelyben a megoly szigorú rendőri felügyelet ellenére kialakította a polgári eszményeket tükröző stílust. Az igazgatástörténet-írás pedig a bürokrácia személyi összetételéből meríti bizonyítékait arra, hogy 1848/1849. társadalomtörténelmi szempontból sem volt olyan éles korszakhatár, mint amilyenek a régebbi kutatás ábrázolta. Ugyanis a közigazgatás különböző szintjein az 1840-es évek második felétől a forradalmi évek át számos hazai hivatalnok továbbszolgált. A neabszolutizmusról alkotott képünk talán akkor újul meg a leglátványosabban, ha a rendszer *belső*

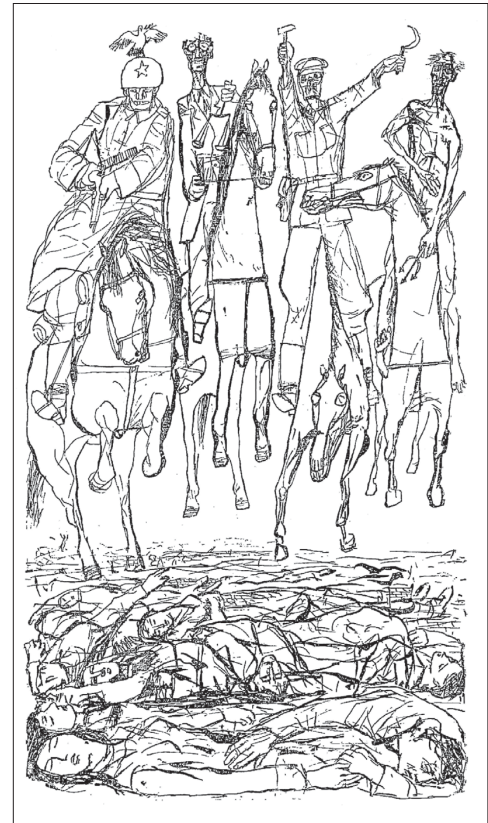
közéletébe tekintünk: ott ugyanis egyre-másra magyar Bach-huszárokról bukkanunk, akik közül számosan az 1850-es években léptek állami szolgálatba.

Mindentől lehetett még idegen, és ilyen értelemben *önkényes* a dinasztia uralma – annál is inkább, mivel gazdaságpolitikai reformjait is az összbirodalmi érdekből bontotta ki és annak szolgálatába állította. A központi hatalom önigazolásul bizonygatta is, hogy ezzel Magyarország javát is szolgálja. Volt-e ebben igazság? Volt. Ami azonban javarészt csak később derült ki. Ma már magyar történészek is leírják azt a véleményt, hogy a neabszolutizmus gazdaságpolitikája liberális alapvonásaival elősegítette a növekedést és megteremtette az ország polgári átalakulásának intézményi előfeltételeit.

A fiatal Székfy Gyula állította elsőként a magyar történészek sorában, hogy a neabszolutizmus jótékony intézkedéseit bármelyik magyar kormány is elrendelte volna. *Lehet*, hogy így történt volna. Az viszont *biztos*, hogy a bécsi kormány meghozta őket – amiként az is, hogy velük Magyarországon rövid távon többnyire kudarcot vallott.

Történetünk érdekessége, hogy amint nem a kezdetével indul – hanem a reformkori polgárosodással –, úgy nem a Bach-korszak végével fejeződik be. A neabszolutizmus reformjai az osztrák-magyar kiegyezést követően mintegy új esélyt kaptak arra, hogy megvalósuljanak, hogy a magyar oldal immáron szabad akaratból és önállóan mérlegelje hasznukat, és adott esetben átvegye őket a letűnt rendszertől. Ezen utóhatások adatait így gyűjtik a különböző historiógráfiaik. De az a kép, amelyet a neabszolutizmus önmagáról kortársainak nyújtott, az időbeli kitekintéssel természetesen nem lesz sem világosabb, sem sötétebb. Akármilyen módon és bármilyen hosszán is hagyományozott az utókorra, az marad, ami volt: Janus-arcú rendszer. Kétarcúságára céltzott Bajza József 1854-ben írott *Jóslat* című versében: „Jogbitortlás címe: törvény, / Rend a zsarnokkény neve, / Ember társadalmi léte / Életundorrá leve”.

Ha elfogadjuk, hogy a neabszolutizmus mindkét arcával hiteles volt, akkor felmerül a kérdés, hogy szerkezeti összetevői csak előnyösen épültek-e be a későbbi magyar állam- és társadalomfejlődésbe? Úgy tűnik, hogy kétarcúságával számolnunk kell közvetlen utóéletében is, például nemzetiségpolitikájának recepciójában. Az 1850-es években Bécs az összbirodalmi gondolat jegyében megpróbálta kiegyenlíteni a magyarországi nemzeti törekvéseket is. Bizonyára vitatható, hogy a dualizmus kori magyar kormányzat megfeledezett-e erről a kísérletről. Avagy pedig ellenkezőleg: Budapest élénken emlékezett rá, és éppen ezért ugyanazt iparkodott kialakítani a dualista birodalom keleti részében, amit a Bach-rendszer az egész birodalom területén kívánt volt létrehozni, vagyis a minden etnikai-kulturális közösséget egybefogó politikai nemzet. Ha volt is ilyen hasonlóság közöttük, az osztrák és – a

nyomába lépő – magyar központi államszervezés abban nyilván alapvetően eltért egymástól, hogy az egyik a német elemet, a másik a magyart képzelte, remélte, követelte önmaga letéteményesének. De az is megfontolandó magyarázat, hogy a dualizmus kori magyar nemzeteszmé nem a német-osztrák mintát olvasztotta magába, hanem azt csak hozzácsatolta a negyvennyolcas magyar liberálisoktól megörökölt gondolatokhoz. Bárhogyan is vélekedünk ebben a vitában, látnunk kell, hogy a nemzetkefeletti integráció végső soron meghiúsult mind az osztrák neabszolutizmusban, mind az osztrák-magyar dualizmusban. Ha más nem, hát ez a be nem teljesült kíváncságot fűzi egyazon hosszabb eseményláncra mindkét korszakot.

Nem kell a magyar történelem értelmezési kereteiből kilépünk ahhoz, hogy felfedezzük a neabszolutizmus kedvező vonásait is. Ellenkezőleg. E korszakot kell kiemelniünk elszigeteltségéből s betagozunk Magyarországi történelmi fejlődésébe – egész ellentmondásosságával. Ezzel nem ejtünk csorbát 1848/1849. jelentőségén. Hanem szélesebb távlatban, megbízhatóbban és változatosabban szemlélhetjük a magyar polgári átalakulás programjának útját, a korabeli nemzeti liberalizmus életerejét.

K. LENGVÉLY ZSOLT

Az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége, a Magyar Nagykövetség és a Collegium Hungaricum 2009. március 14-i ünnepélyen elhangzott beszéd rövidített változata.

Folytatás az 1. oldalról

Hangsúlyozta, hogy a kisebbségekről való gondoskodás a tagállamok kötelezése és felelőssége.

Romániában, ahol a legnagyobb létszámú magyar kisebbség él, Székelyföldön pedig a határokon túli legnagyobb tömbmagyarság található, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) óvatos politikájára ellenében az öt éve megalakult, Tökés László vezette Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács (EMNT) és a Székely Nemzeti Tanács (SZNT) tűzte zászlajára az autonómia hangsúlyosabb képviselését. Az EMNT kezdeményezésére 2004-ben Nagyváradon megalakult a Kárpát-medencei Magyar Autonómia Tanács, melynek célja a határokon túli óshonos kisebbségek önmeghatározási igényeinek képviselése, a kérdés nemzetköziesítése, az autonómia békes magyar modelljének megvalósítása a közép-európai régióban. A tanácsban az összes jelentősebb határon túli magyar kisebbség képviselve van.

Tény azonban, hogy sem az EMNT, sem az RMDSZ alternatívájaként létrejött, Szász Jenő vezette Magyar Polgári Párt nem tudott eredményt felmutatni az autonómia ügyében. Utóbbi a tavaly nyári önkormányzati választásokon is lényegében csak Székelyföldön ért el sikereket, a november végi parlamenti választásokon pedig nem is indult önállóan, csupán független képviselőket támogatott. Az SZNT hiába szorgalmazza évek óta, hogy írjanak ki népszavazást a Székelyföld autonómiájáról (legutóbb a novemberi parlamenti választásokkal egy időben szeretne volna ezt megrendezni), támogatást az RMDSZ-től sem kapott. Több Kovászna és Hargita megyei településen tartottak viszont jogi következményekkel nem járó, nem hivatalos népszavazást, amelyeken a szavazók 99 százaléka támogatta a székelyföldi autonómiát.

Az MPP sikertelenségét látva az időközben európai parlamenti képviselővé választott Tökés László az EMNT nevében, február végén az idei európai parlamenti választásokon állítandó közös választási listáról és hosszabb távú együttműködésről szóló megállapodást írt alá az általa korábban élesen támadott RMDSZ elnökével, Markó Bélával. A megállapodásnak része az Erdélyi Magyar Egyeztető Fórum létrehozása, amelynek célkitűzései között szerepel a közösségi autonómia különböző formáinak egységes képviselése romániai és külföldi fórumokon. Az SZNT bírálta a megállapodást, és közleményben nyilvánította ki függetlenségét az EMNT-től.

Magyar autonómiatörekvések...

A román fél álláspontját jól szemlélteti Traian Basescu államfő február eleji budapesti látogatásán elhangzott – szokatlanul durva és egyáltalán nem diplomatikus – nyilatkozata, amelyben kategorikusan kizárta a székelyföldi autonómia lehetőségét. A román hatóságok hozzáállásának ékes példája Sólyom László idei március 15-i erdélyi látogatásának akadályozása, az elnöki repülőgépről leszállási engedélyének visszavonása is, arra való hivatkozással, hogy a magyar államfő ottani ünnepi beszédében a magyar autonómiatörekvések mellett szándékozott kiállni.

Szlovákiában már az autonómia szó pusztá említése is idegességet vált ki. Igaz, ennek történelmi okai is vannak: a második világháború előtti Csehszlovákia szétesése a szudétánemek Hitler által támogatott autonómiáigényének bejelentésével vette kezdetét. Csáky Pál, a Magyar Koalíció Pártjának (MKP) elnöke szlovák részről súlyos bírálatok középpontjába került tavaly szeptemberben azzal, hogy Tökés Lászlóval Dunaszerdahelyen az autonómiáról tárgyalt, noha az MKP nem tagja a Kárpát-medencei Magyar Autonómia Tanácsnak, és Csáky általában nem is autonómiáról, hanem önkormányzatiságról beszél. Csákyt még Bugár Béla, az MKP parlamenti képviselője, a párt korábbi elnöke is elmarasztalta, mert szerinte ostobaság az autonómia rémével ríogatni a szlovákokat, amikor a magyar iskolák és a magyar tankönyvek ügye az igazi gond. Csáky januárban kisebbségi törvény megalkotását sürgette, amely törvényi garanciát jelentene a kisebbségi oktatás, kultúra és nyelvhasználat számára. Szerinte ez a szlovák többségnek is érdeke lenne. A kisebbségi jogok védelmében és a közszolgálati, magyar nyelvű Pátria Rádió sugárzásának a magyarok lakta járásokban történő felújításáért aláírásgyűjtést indítottak március elején a szlovákiai magyar szervezetek.

Szlovákia erősen kifogásolja az egy esztendője magyar parlamenti határozattal létrehozott Kárpát-medencei Magyar Képviseleti Fórumának (KMKF) működését is, amelyben szlovák belügyekbe való beavatkozási kísérletet lát. Göncz Kinga február 17-i, szlovák partnerével tartott budapesti tárgyalásai után tett nyilatkozata azonban értetlenséget váltott ki mind az el-

lenzéli Fidesz, mind a határon túli szervezetek részéről. A magyar külügyminiszter ugyanis kijelentette, hogy „érdemes lenne felülvizsgálni” az Országgyűlés határozatát a KMKF ügyében, megnézni, nem szorul-e kiegészítésre, esetleges módosításokra azokon a pontokon, ahol szlovák kifogások voltak. Horváthné Feksz Márta, a Külügyminisztérium államtitkára a Fidesz parlamenti bírálataira válaszul leszögezte, hogy Göncz Kinga nyilatkozata „személyes állásfoglalásnak” tekintendő, és a kormányzat továbbra is támogatja a KMKF működését.

A magyar autonómia ügyében talán Szerbiában történt a legnagyobb előrelépés, ahol még 2002-ben, Szabadkán megalakult a Magyar Nemzeti Tanács a vajdasági magyar perszonális (személyi elvű) autonómia képviselőre, és szövetségi kisebbségügyi törvényt fogadtak el. A perszonális autonómia az elkövetés szerint a kultúra, a nyelvhasználat, az oktatás és a tájékoztatás területén valószínűleg, és nem területhez kötődik. Am hogy a személyi autonómia nem elegendő a vajdasági magyarság számára, jelzi, hogy a három vajdasági magyar pártból létrejött Magyar Koalíció tavaly áprilisban új, közös autonómiakonceptióval állt elő, mely egy Szabadka központtal elképzelt Magyar Autonóm Körzetet hozna létre több magyarlakta járás összekapcsolásával. Ez az elkövetés azonban a szerb hatóságok ellenállásába ütközik. Hiába hivatkoznak a magyar kisebbségi vezetők arra, hogy a kosovói szerbek az ő tervezetük alapján dolgozták ki saját autonómiatervüket, hasonló magyar autonómiát a Vajdaságban Szerbia nem lát szívesen. Bojan Pajtic vajdasági kormányfő a magyar autonómiakonceptió nyilvánosságra kerülése után sietett kijelenteni: a tartományt nem szabad felszabadítani, és szerinte éppen az ilyen törekvések tették tönkre Szerbiát. A szerbiai pártok között egy sincs, amely elfogadná a magyar autonómiakonceptiónak a területi autonómiára vonatkozó részét. A szerb álláspont látszott erőstíteni Göncz Kinga egyik tavaly decemberi, a Dnevnik című újságot lapban megjelent nyilatkozata is, amelyben a külügyminiszter úgy vélte, nem reális dolog a vajdasági magyarok területi autonómiájának bármilyen fajtájáról beszélni. Igaz,

a Külügyminisztérium utóbb helyreigazítást kért, megerősítve, hogy a tárca véleményében nincs változás, a magyar kormány „mindig is támogatta” a határon túli magyar közösségek legális szervezeti – így a vajdasági magyar koalíció – által igényelt autonómiaformákat.

A 150–200 ezerre becsült, óshonos kárpátaljai magyarság, amely a kisebbségben töltött évtizedek ellenére több mint 100 községben és egy városban, Beregszászon még mindig többséget alkot, négy városban (Ungvár, Munkács, Nagyszőlős, Csap) pedig jelentős népességű, máig nem tudott érvényt szerezni az 1991. december 1-jén tartott népszavazás határozatainak. A szavazók többsége támogatta akkor a Magyar Autonóm Körzet létrehozását Beregszász központtal. Az egymással vetélkedő két fő érdekvédelmi szervezet, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) és az Ukrániai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) egyaránt sikrásszal a területi autonómia mellett. A KMKSZ egy Tisza melléki járás megvalósítását szorgalmazza a magyar többség részében, önkormányzati alapon. A fő gond azonban az, hogy Ukrajnában máig nem alakult ki az igazi önkormányzati rendszer, s a KMKSZ szerint ma a fő probléma nem is az autonómia megteremtése, hanem legálább a még a szovjet korszakból örökölt kisebbségi jogok és oktatási rendszer megőrzése.

Kérdés, hogyan változik a magyar álláspont az autonómia és a kisebbségi magyarság támogatása ügyében azután, hogy a pénzügyi és gazdasági válság remélhetőleg a nem túl távoli jövőben véget ér, és legkésőbb a jövő tavaszi magyarországi parlamenti választások nyomán várhatóan új összetételű kormány alakul. A magyar kormányoktól és diplomáciától ugyanis rendkívüli erőfeszítéseket igényel a határokon túli kisebbségek anyagi támogatása, asszimilációjuk, kivándorlásuk fékezése és a nemzetközi szinten történő fellépés jogaik érvényesítése érdekében. Ráadásul az anyagi támogatás mellett a magyar önkormányzatok részéről is meg kellene teremteni a kisebbségi nemzetiségek támogatását. Vajon lesz-e a jövőben bölcs magyar politika, mely végre megalkotja az olyan anyira hiányzó, átfogó magyar nemzetstratégiát, és megtalálja az egyensúlyt a szomszédos országokkal kialakítandó jó viszony és a kisebbségi magyarság támogatása között?

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Már nevetni se tudnak a magyarok?

Összeállította: Fetes Kata

(USA)

Február 21 az anyanyelv nemzetközi napja

1999-ben Banglades javaslatára az ENSZ február 21-ét az anyanyelv nemzetközi napjává nyilvánította.

A kezdeményezést egy szomorú esemény váltotta ki. Az 1952-es évi elején Bangladesben az urdut nyilvánították az ország egyetlen hivatalos nyelvét, noha a lakosság túlnyomó többségének anyanyelve a bengáli. Az intézkedés ellen február 21-én Dakkában a diákok felláztak. A rendőrség beavatkozásának következménye egy komoly összetűzés lett, melyben öt diák vesztette életét. A bangladesiek ekkor kiáltották ki ezt a napot az anyanyelv napjává.

Nemzetközi szinten az ENSZ határozatának eredményeképpen 2000. február 21-én ünnepelték világszerte az anyanyelv nemzetközi napját.

washingtonpost.com (USA)

NASA-ösztöndíj fiatal magyar kutatóknak

Az Einsteinról elnevezett ösztöndíjat minden évben, így 2009-ben is fiatal, pályakezdő kutatók között osztotta ki a NASA. Az ösztöndíjasok három évig folytathatnak kutatásokat az Amerikai Egyesült Államok egyetemén. A helyszínt a 10 kutató maga választhatja meg. A témák szorosan kapcsolódnak a NASA folyamatban levő és tervezett ürmisszióhoz.

Az Eötvös Lóránd Tudomány Egyetem Bolyai kollégiumában tavaly szerezte meg asztrofizikai tudományos fokozatát Kocsis Bence. A fiatal kutató jelentős eredményeket ért el a gravitációs hullámok felfedezését célzó stratégia kidolgozásában. Ezekre az eredményekre alapuló pályázatával nyerte el az Einstein-ösztöndíjat, amely lehetővé teszi számára háromévi további tudományos kutatást.

(EU)

Az EU szükség esetén támogatja tagországait

Mivel a kelet- és közép-európai térségben fekvő tagországok gazdasági helyzete különböző, az Európai Unió szükség esetén támogatja a térségben fekvő tagországait.

„Az unió egy tagországát sem hagyja meginogni.”

Az EU-csúcson kialakult véleményt így foglalta össze brüsszeli sajtótájékoztatójában Mirek Topolánek az EU soros elnöke és Manuel Barroso az európai bizottság elnöke. A csúcstalálkozón résztvevő állam- és kormányfők nyilatkozatai arra utaltak, hogy a térség tagországait az unió nem hagyja magára, de átfogó program elindításának még nem jött el az ideje.

Barroso bejelentette, hogy a résztvevők egyetértettek abban, a bankfiókoknak semmi korlátozást sem jelent, ha az anyabankok támogatásban részesülnek. Az eseteket külön-külön vizsgálva fogunk segítséget nyújtani tagországainknak – mondta Barroso.

Topolánek kijelentette, széles egyetértés volt a résztvevők körében abban, hogy pillanatnyilag téves lenne megváltoztatni az euróövezeti csatlakozás szabályait.

NEWS (AT)

Elfogták a bécsi csecsen gyilkosság tettesét

Egy Varsó közelében levő szállodában letartóztatta a lengyel rendőrség Turpal Ali csecsen származású orosz állampolgárt.

Öt gyanúsítják a jelenlegi csecsen elnök egykori testőre Umar Israilov meggyilkolásával. A 27 éves férfivel, aki Ausztriában menekültként élt, Bécsben a nyílt utcán végzett két lövés.

Még négy személyt tart az osztrák rendőrség letartóztatásban, akiket azzal gyanúsítanak, hogy segítettek a gyilkosságban.

Israilov halálának kapcsán az Ausztriában élő csecsenek között az a hír terjedt el, hogy a csecsen vagy az orosz titkosszolgálat áll a gyilkosság mögött. A világhálón egy lista vált közzismertté, mely állítólag halálraítéltek névsorát tartalmazza. Köztük szerepelt Israilov neve is, aki többször kért rendőri védelmet az osztrák hatóságoktól.

WirtschaftsBlatt (AT)

Komoly gondok a horvát ingatlanpiacon

Az előző évihez képest 70-80%-kal visszaesett ez év elején a horvát ingatlanpiacon az adásvételek száma. Ez okozta, hogy sok ügynökség eltűnik az ingatlanpiacról. A recesszió elsősorban az ingatlanforgalmazókat. Az építő vállalatok 20%-a csődhelyzetben van és az idegengazdálkodó vállalatok is nehézségekkel küzdenek.

A szakemberek szerint a helyzet tovább romolhat, ha a bankok beszüntetik a hitelnyújtást a magánszemélyeknek és fejlesztő beruházásoknak. A kamatemelkedés és a szigorúbb hitelfeltételek hatása máris jelentősen érezhető. Ezt a negatív hatást fokozza a kuna árfolyamának csökkenése. Szakemberek véleménye szerint a horvát ingatlanpiac nehézségeinek oka abban is rejlik, hogy a külföldi tulajdonban lévő kereskedelmi bankok ugyanazokat a hitelfeltételeket alkalmazzák, mint saját országaikban, ahol a válság súlyosabb mint Horvátországban.

(EU)

EU támogatja a vendéglátó-ipari szakképzést

A magyar vendéglátó-ipari, a szakképzés megújítására fordítandó mintegy 85.000 euró egyszeri vissza nem térítendő uniós támogatást nyert el.

Az összeget olyan projektek megvalósítására fordítják majd, melyek célja a tantervek és a tananyag továbbfejlesztése, az informatikai rendszerek kiépítése, a minőségfejlesztés valamint a munkaerőpiaci esélyek növelése. Magyarország fejlődésében jelentős szerepet játszanak a munkaerőpiaci elvárásainak megfelelően felkészült szakemberek. A kormány ennek érdekében stratégiát dolgozott ki, mely a kevés fejlesztési forrással rendelkező szakképzés helyzetét kíván javítani. Természetesen nem csak az infrastuktúra korszerűsítésére, hanem az oktató munka állandó megújítására is szükség van.

Ehhez nyújt segítséget az unió vissza nem térítendő támogatása, mely széleskörű lehetőséget teremt arra, hogy a világhírű magyar elődökhöz méltó szakembereket képezzenek.

Le Monde.fr (FR)

Európa ér a terror lánc

A tálibok okozta probléma nem áll meg az afgán határnál.

Afganisztánban az utóbbi időben sokat romlott a biztonsági helyzet. A pakisztáni NATO-raktárakat ért támadások és a mumbai terror esemény azt jelzik, hogy a térség stabilitása megingott. Ahhoz, hogy az afgán probléma megoldódjon, Pakisztánban is rendet kell teremteni. Az amerikaiak megerősítik afganisztáni csapataikat, a brit miniszterelnök pedig segítséget ígért az országnak a terrorizmus elleni küzdelemhez.

A pakisztáni támadások nem a NATO-csapatokat érték, hiszen azok nem állomásoknak Pakisztánban, de utánpótlásuk onnan érkezik. Ezeket a telepeket eddig csak tolvajok ellen őrizték, ezért voltak sikeresek a rajtaütések. Az események azt jelzik, hogy a pakisztáni kormány nem képes megbirkózni a területén szerveződő terroristák mozgalmak. Ez veszélyt jelent az egész térségre. A szövetségesek a pakisztáni utánpótlási útvonal helyett más megoldást keresnek. Ennek érdekében tárgyalnak az Afganisztánnal határos volt szovjet köztársaságokkal.

A tálibok nem tudnak tartósan fennhatóságuk alatt tartani területeket, mert gerillaharcot folytatnak. A tálib lázadók mellett törzsi viszályok, renitens hadurak és drogcsempészek is okozhatják a biztonság romlását. A helyzet romlásának megelőzésére az USA jelenlegi harmincezeres katonai kontingensét újabb húsz ezerrel megemeli. Az Egyesült Államok Honvédelmi Minisztériuma nehezményezte, hogy a NATO tagállamai az afganisztáni misszióban aránytalanul nagy terhet hárítanak az USA-ra.

PRAUDA (RU)
online since January 27th, 1999

Magyar úrhajós a világűrben

A Szozuz TMA-14 úrhajó, fedélzetén a magyar származású Charles Simonyival március 26-án, csütörtökön, közép-európai idő szerint 12.49-kor elindult a kazahsztáni Bajkonur űrrepülőtérrel a Nemzetközi Űrállomásra (ISS). Az expedíció parancsnoka Gennagyij Padalka orosz úrhajós, fedélzeti mérnök Michael Barratt amerikai úrhajós, orvos.

Charles Simonyi, azaz Simonyi Károly 1948-ban Budapesten született. Szoftverfejlesztő, a szándékorientált programozás kutatója. 1968 óta él az Egyesült Államokban. Kaliforniában a Berkeley Egyetemen szerzett diplomát.

Simonyi most jár másodszor az űrben. Először 2007. április 7-én, közép-európai idő szerint 19 óra 31 perckor indult a Szozuz TMA-10 úrhajóval 11 napos űrutazására, a Nemzetközi Űrállomásra. A repülésre való felkészülést 2006. szeptemberben kezdte el a bajkonuri Csillagvárosban.

Közhely, hogy a bármiről kialakult vélemény korántsem azonos a tényekkel, a valósággal, hanem annak látásmódja. Az alábbi cikk a DER STANDARD c. napilap 2009. február 25-i számában jelent meg. Így látja, láttatja a jelenlegi magyarországi állapotokat a szerző, a magyar származású Rásky Béla történész. Mindamelllett elgondolkodtató, milyen képet mutat Magyarországról a nyugati, jelen esetben ausztriai baloldali ísmert sajtószerv. A cikk magyar változatának leközlése a szerző beleegyezésével történt (szerk.).

A gazdasági válság súlyosabban érinti Magyarországot mint a legtöbb EU-tagállamot. A belpolitikai lemerevedésért a kormányon lévő szocialisták hibázthatók, de javvesztésként kívül a civil társadalom sem tud sokkal többet.

Mintha valami átok sújtaná Magyarországot. Egyik rossz hír éri a másikat. Csupán a Nemzetközi Valutaalap (IMF) akadályozhatja meg az országban a teljes összeomlást; az euro váltófolyam – figyelembe véve a ténylegesen fenyegető, idegen pénzben folyósított kölcsönöket – összecsukszik, a külföldi tőke kiáramlik az országból, a vállalkozók elbocsátják alkalmazottaikat, a szugorodási jóslatokat naponta korrigálni kell lefelé. A gazdasági válság súlyosabban érinti Magyarországot mint a legtöbb EU-tagállamot, mintha az országnak egy évtized lazsálásáért kellene most megfizetnie a számlát.

A kilencvenes évek vége óta semmihez sem fogtak hozzá ténylegesen: elmaradt az oktatás-, az egészségügy reformja, az adóreform éppúgy, mint a felfuódott közigazgatás karcsúsítása. Az állam és polgárai kölcsönökből éltek, és azt hitték, majd csak megússzák az egészet. Miközben a korábban leki-színlyön megmosolygott szomszédos államok összeszedték magukat, Magyarországot állag nélkül minden – helyesebben kicsinyes politikai állóharc dúlt a történelmi képer, ill. a múlt megítéléséért.

De még ezen a téren sem született meg a felderítés. Hogyan keveredett bele a magyar társadalom az 1944/45-ös zsidógyilkolásba, vagy a Kádár-rendszerrel való együttműködés csak ritkán került terítékre. Nem került sor fájdalom felderítésre, áthidalásra, emlékezésre, netán büntetésre. Nagyon gyorsan sikerült átvedleni áldozatokká. Sokáig úgy tűnt, mintha sikerült volna aránylag mindent túlélni károsodás nélkül, akár csak a gazdasági reformok viszonylatában a rendszerváltozás. Azonban az utóbbi hónapok is megmutatták, hogy ez így nem megy.

Botrányok és megvesztegetések

A jelenlegi helyzet létrejötté leginkább a nyolc éve hatalmon lévő szocialistákat terheli, bizonyos felelősség hárul azonban a politikai elitre is. A rendszer-változás óta, sőt, részben korábról változatlan a személyi kör összetétele, innen kerülnek ki azok, akik egyre gyakrabban keverednek botrányokba, megvesztegetési esetekbe, kicsinyes torzsalkodásokba, ez az elit ugyanakkor képtelen arra, hogy irányt szabjon a reformok terén.

Gyurcsány Ferenc hirhirdet 2006-os „hazugságbeszédének” tulajdonképpeni üzenetét, vagyis hogy ez nem mehet így tovább, az ellenzék és a közvélemény megjárta felháborodásában annak bevallásán túl, hogy hazudott a választási harcban, nem fogta fel. A miniszterelnök bár nem adta fel azonnal, a múlt évi népszavazás óta azonban a változásokat érintő beszédei és interjúi nem többek üres csevegésnél, de nem csupán azért, mert az ellenzék megakadályoz minden reformkezdeményezést. Gyurcsány a mi-

niszterelnöki székhez való ragaszkodásban éli ki magát azóta is. Csak hogy ellenlábasa, az Orbán Viktor vezetése alatt álló nemzeti-konzervatív Fidesz is annak gajdolásában merül ki, hogy el kell tűnnie a „hazudónak”, ezen túlmenően alig észlelhető részéről világos program, ötlet, látomás.

A valamikor olyannyira ragyogó magyar értelmiségiek, kivéve a rendíthetetlen harcosokat, mára elnémultak, nem intenek, nem lépnek fel ünnepélyes nyilatkozatokkal. A valaha olyannyira harcos politikai közvéleményt irányító szerveit évek óta ugyanazon, időközben megöszült, a politikai rendszerben mélyen beágyazott és gyakran kompromittált szószólói uralják, miközben a kereskedelmi adók halálra szórakoztatják a magyarországot. Ugyanakkor a magyar társadalom megfáradt, közömbös, önsajnálkozásban szenved, de képtelen arra, hogy önszerveződjön, demokratikus kezdeményezéssel szembe helyezkedjen a politikai élittel.

Teljes aléltság

Tulajdonképpen már csak a kicsi radikális jobboldal aktív politikailag, amint fekete egyenruhában mindenütt megjelenik árpádsáv, a nyilasokra emlékeztető zászlóival, fenyegetően átvonul a cigány településeken; hangja és logikája már régen uralja a politikai közbeszédet. Tulajdonképpen nem jelentene veszélyt, ha a gyáva szocialisták nem mulasztották volna el, hogy határozottan fellépjenek, az államhatalom tekintélyével betilva a félkatonai szervezeteket, békés tüntetések zavarásánál világos utasításokat adtak volna a rendőrségnek; ha nem lennének a magukat konzervatívnak nevező erők és az egyházak, amik a szélsőjobb üzelmeit nem veszik tudomásul, vagy éppenséggel kacérkodnak vele; ha nem lennének a kereskedelmi tájékozott szervek, amelyek szencziációéhesen, olajat öntve a tűzre a legkisebb eseményt is hisztériát kelte felnagyítják, és persze, ha nem trespelne alétlan a társadalom, amely nyilvánvaló undorral és aggodalommal telten egyszerűen elfordítja a fejét.

Jóformán senki sem lép fel a nyelv rasszista lezülése, a nyilvánosság leromlása, az erőszak alacsony ingerküszöbe ellen. Mintha csak nem akarná észrevenni senki, hogy régóta ég már a súlyos rasszista kilengések gyújtószínőre, amihez képest jelentéktelennek bizonyulnak az elmúlt évek erőszakba torkolló tüntetései.

Ugyanakkor éppen a politikai eliten kívül mindenki tudja, hogy szükségesek az alapvető változások. A tunyaság mindenütt érzékelhető eredményeként éretté váltak a magyarok. Csak hogy sehol sem akadnak olyanok, akik ilyen merész lépést hitelesen követnének. Az utóbbi években annyi áldozatot követeltek a magyaroktól, annyi üres ígéret hangzott el, nem csoda hát, ha túlságosan kételkedőkké váltak. Senkinek sincsenek többé illúziói, még valamely erőskezű férfiak vagy tekintélyelvű megoldások dolgában sem.

Kérdés persze, ki lesz majd, aki a magyar társadalommal lenyeleti a legkeserűbb pirulát, ki kapja majd a szükséges durva beavatkozásért a Fekete Pétert? Egy biztos, mindennek nagyon hamar be kell következnie, és persze az egészet a „kisembereknek” kell majd lenyelniük. Még a politikai viccek, a minden irányban könyörtelen politikai kabaré, amely elviselhetővé tette a Kádár-diktatúrát, sem könnyíthet a helyzeten. Szinte kiveszett mára: a magyarok alaposan elfelejtették az ellenszégülő, gyakran felszabadító nevetést.

Örszavak

Fenti címmel online lappal vette fel a küzdelmet a Nyugati-európai Országos Magyar Szervezetek Szövetsége az ijesztő méreteket öltő asszimiláció ellen. Az új módszer új lehetőség arra, hogy használtsuk a modern technika vívmányait, amik adott esetben éppenséggel teszhezálloak a tömbmagyarságon kívül, jelesen szórványokban élők számára.

Nyugati, szórványban élők az Oktatási és Kulturális Minisztérium Határon Túli Magyarok Titkársága támogatásával a NYME Apáczai Csere János Kar és a Neveléstudományi Intézet kiváló szakmai munkájának és vendégszeretetének köszönhetően hosszú évek óta vesznek részt a szórvány speciális helyzetét és igényét figyelembe vevő továbbképzésen Győrött. Itt született meg a közös együttgondolkodás kereteit kitágító tanácskozással gondolatok, melyre 2008 nyarán a Miniszterelnöki Hivatal által támogatott götebörgi konferencián kerülhetett sor. Sok fontos alapelvet fogalmaztak meg a résztvevők az igények és lehetőségek figyelembe vételével, s itt született meg a döntés egy, a nyugati féltekén és a Kárpát-medencében élő magyarok számára is egyaránt elérhető elektronikus folyóirat szerkesztéséről, mely mindenki számára hozzáférhetővé teszi a legújabb tudományos és gy-

korlati, az identitást, a módszertani kultúrát, a nemzeti irodalmat, népi kultúrát ismertető írásokat.

Göteborg a bölcsője az Örszavak című magyarságismereti tanítás-módszertani szakfolyóiratnak – írja előszavában Wurst Erzsébet a 2009. március elején internetes hálóra került magyarságismereti tanítás-módszertani folyóirat szórványban élőknek felelős kiadója. Főszerkesztő: Székely Győző (Kolozsvár); szerkesztőbizottság: Bihari Szabolcs, (a szerkesztőbizottság elnöke) Gedeon Márta (Varsó), Kovátsné Németh Mária (Győr), Lengyel Ferenc (Bécs), Lukácsy Kristóf (Helsinki), Pathy Livia (Felsőőr), Székely Ildikó (Kolozsvár) Tompa Anna (Jönköping), Wurst Erzsébet (Bécs); állandó munkatársak: Benedek Zsuzsanna (Buenos Aires), Réz Anna (Sao Paulo), Seper Judit (Felsőőr), Stuber György (Stockholm), Tóth Ildikó (Sölvesborg), Zolnai Edit (London); technikai munkatársak: Bitay Zsolt (Boras), Sinai Tompa Enikő (Mullsjö).

www.nyeomsz.org/orszavak

Felújítást, áthúzást, mindenféle javítást, szállítást garanciával vállal Lukácsy Károly kárpítos. Telefon: 0664 95677 81 ++

A VILÁGMÉRETŰ MONETÁRIS ÉS PÉNZÜGYI VÁLSÁG III.

A pénzügyi és reálgazdasági következményei

A világ gazdasága ma legsúlyosabb monetáris és pénzügyi válságában vergődik az 1929-1933-as Nagy Depresszió óta. Ezt a globális, financkapitalista, végtelenül és vérszesen komplex, ellenőrizhetetlen rendszert nagymértékben az angolszász politikai és gazdasági erők uralkják. Ennek a zárt, irreális profit-éhes, gögös és immorális világnak farkas törvényeit ismerte a legnagyobb svájci betéti és üzleti banki-konglomerátum, az Union de Banques Suisses (UBS), amikor tapasztalatlanul, naív „Amerika-imádatától és -majmolásától” vezérelve, az USA pénzügyi válságában kalandozott. Itt aztán az elsők között került ki a hírhejt, csaláson és szemfényvesztésen alapuló, „subprime” ingatlanpiacon: vesztesége 38 milliárd (!) dollárra rúgott – a legnagyobb az összes csöbe húzott és lekopasztott bankok között -, úgy, hogy kénytelen volt a svájci adófizetők segítségét kérni. A Svájci Nemzeti Banki átvette, az adófizetők terhére „megmérgezett banki termékeit” (60 milliárd svájci frank!), míg a svájci állam 6 milliárd svájci frankkal (!) támogatta meg alaptökéjét, szintén a svájci adófizető nép terhére. A legnagyobb svájci banki-kolosszus így vált, de facto, állami bankká a világ egyik legliberálisabb gazdaságában, megcáfolván az elvadult financkapitalizmus, poros, 19. századi, ultra-liberális gazdasági elméletét (csak privát-tőke; az állam rossz gazda stb.), ezzel sikerült neki megvalósítani a svájci adófizető nép terhére. A legnagyobb svájci banki-kolosszus így vált, de facto, állami bankká a világ egyik legliberálisabb gazdaságában, megcáfolván az elvadult financkapitalizmus, poros, 19. századi, ultra-liberális gazdasági elméletét (csak privát-tőke; az állam rossz gazda stb.), ezzel sikerült neki megvalósítani a svájci adófizető nép terhére. A legnagyobb svájci banki-kolosszus így vált, de facto, állami bankká a világ egyik legliberálisabb gazdaságában, megcáfolván az elvadult financkapitalizmus, poros, 19. századi, ultra-liberális gazdasági elméletét (csak privát-tőke; az állam rossz gazda stb.), ezzel sikerült neki megvalósítani a svájci adófizető nép terhére.

Pénzügyi következmények

A jelenleg dúló, világméretű pénzügyi válság teljes összköltsége/vesztesége kb. 7.500 milliárd (!) dollárra rúgott 2008 végén. A reálgazdaságban élő, munkálgató és gondolkodó közgazdász egyszerűen megborzong arra a gondolatra, hogy mennyi értelmes, hasznos, milli munkahelyet teremt, ugyanakkor jelentős, tisztességes profitot biztosító beruházást lehetett volna ebből a hatalmas, eltűnt összegből megvalósítani szerte a nagyvilágban (megújuló energiák; infrastruktúrák; modernizált iparágak; oktatás; egészségügy stb.). Ez a szédítően hatalmas összeg egyenlő az USA hazai összterméke (GDP) kb. 50%-ával, s magában foglalja a világ összes bankjainak, beruházási alapjainak, mindenféle-fajta pénzintézetek, nyugdíjalapok, biztosítók és magánszemélyeknek összveszteségeit (részvények és kötvények tőzsdei zuhanása; üzleti veszteségek; csödbe-menések; garancia-vállalások; családok stb.). A 7.500 milliárd dollár összveszteségből (2008. végéig; ez az összeg még emelkedik 2009-ben) csak a bankok részesedése kb. 50%. Becslések szerint a világ összes bajba jutott bankjának

mentéséhez kb. 2.000-3.000 milliárd dollár lenne szükség az eddig ismert számok alapján. Továbbá, a különböző, nemzeti kormányok által beindított, vagy megindítandó gazdasági mentő-akciók/ „csomagok” (pénzügyi; ipari; stb. szektorok megsegítése) összköltségét szintén kb. 2.000-3.000 milliárd dollárra taksálják 2009. elején. Végül a világ összes aktívának (ingatlanok és ingóságok minden formában és változatban) értékesítését kb. 30.000 milliárd dollárra (!) becsülik 2009. elején, ami egyenlő a világ hazai összterméke (GDP) kb. 50%-ával.

Tanulságos megvilágítást kapunk, ha összehasonlítjuk ezt a 7.500 milliárd dolláros, eddigi pénzügyi összveszteséget az *Egyesült Államoknak a történelem folyamán felmerült, fontos és különböző állami kiadásai/összköltségeivel (inflációt és vásárlóerőt figyelembe véve; mai dollár értékben és milliárdokban)*: Louisiana megvétele Franciaországtól: 217; Roosevelt elnök New Deal-je 1932-ben: 500; 2. világháború (1939-1945): 3.600; Marshall Terv (1948): 115; koreai háború (1950-1952): 597; Holdra szállás (1969): 237; NASA : 851; vietnámi háború (1964-1973): 698; Takarékbankok Válsága: 256; iraki háború (2003-2008): 698; összesen: 7.765 (kivéve az 1861-1865-ös szecessziós polgárháború költségeit). Következésképpen ez a jelenleg pusztító-romboló, pénzügyi válság összköltsége/vesztesége már majdnem elérte az Egyesült Államok legfontosabb, állami kiadásait/összköltségeit a 20. és 21. század folyamán.

Válságos vérfürdő jellemezte 2008-ban a világ értékpapír-piacait/tőzsdéit. Csak elvéve akadt olyan tőzsde a világon, amely emelkedéssel, de legfeljebb minimális veszteséggel zárta a tavalyi évet. A 23 ország részvényeinek mozgását követő MSCI World Index értéke alapján az USA hazai összterméket (GDP) több mint kétszeresen meghaladó, 29.000 milliárd dollár túnt el, foszlott semmivé a papírok (részvények; kötvények stb.) értékeiből. A legtöbb befektetés, 7.000 milliárd dollár, az amerikai tőzsdékről túnt el; nagyjából ennyi volt az előző hat év nyeresége. A harminc legfontosabb amerikai részvény alkotta Dow Jones ipari átlagindex a legnagyobbat zuhant a nagy gazdasági világválság mélypontjára, 1931 óta. A zömmel csúcstechnológiai vállalatokat jegyző, elektronikus tőzsde, a Nasdaq indexe nagyobbat esett, mint 2000-ben, az internetes cégek bedőlésekor.

A tőzsdék eme hisztérikus viselkedését a *bizalmatlanság* okozta és okozza még mindig. A reálgazdaság (ipar; építőipar; mezőgazdaság; bányászat; kereskedelem; turizmus; közlekedés stb.) általános helyzete nem indokolta a totális bizalomvesztést. Ha minden jól megy, ha nem következik be nagy depressziós válság, akkor is 4-5 év kell ahhoz, hogy a tőzsdék visszanyerjék a 2007. évi csúcspontot.

Óriásra nőttek a *bankok veszteségei* 2007/2008-ban az amerikai jelzálog-hitelválság nyomán, amikor is egymás után újabb és újabb „hullák és csontvázak” zuhantak ki szekrényeikből, az USA-ban éppúgy, mint Európában. Először az *amerikai bankok* (Merrill Lynch; Citigroup; Morgan Stanley; Bank of America; Washington Mutual; JP Morgan Chase; Wachovia stb.) jelentettek be hatalmas veszteségeket 2008. tavaszánnyarán, majd utánuk az *európaiak*, pedig az Európai Unió kezdetben még biztonságban érezte magát.

Európában összesen: 221 milliárd dollár voltak a veszteségek, de folytatódott 2009. első negyedében is. A pénzügyi válság mélysége nehezen számítható ki, az Európai Unió egységes piacán a bankhálózatok ugyanis már átnyúlnak a nemzeti határokon, miközben működésük szabályozása még nem uniós szintű. Közös stratégia híján, az EU tagországok saját akciókkal próbálták – és próbálják – menteni bankszektoraikat és gazdaságaikat. Számolatlanul öntik az amerikai és európai jegybankok és kormányok a pénzt a pénzügyi szektorba, hogy újraindítsák a gazdaságot működtető hitelezést, egyrészt a bankok között, másrészt a bankok és reálgazdasági ügyfelek között.

A hitelezés teljes lebénulása a legrosszabbkor érte a világgazdaságot, amikor az USA már recesszióba süllyedt, s oda tartott Európa és Japán is. Az USA-ban az 1929-1933-as nagy gazdasági világválságot követő időszakot leszámítva nem történt hasonló állami beavatkozás, de ez sem nyugtatta meg a kedélyeket. Európában a betétbiztosítási rendszerek láncreakciószere megerősítésére sem azért volt szükség, mert a legnagyobb német, brit vagy francia bankokat felkészítettség fenyegette, hanem mert meg kellett őrizni a betétesek bizalmát, nehogy minden dominót eldöntő pánik törjön ki a pénzügyi piacokon. A globalizáció ugyanis nemcsak a válságot röpti a világ egyik sarkából a másikba, a viharba került országok is kénytelenek egymás módszereit másolni, különben a pénz máshova menekülhet tőlük.

A hangosan hirdetett szabadpiaci elveket félredobva, az államok (elsősorban USA és Európa) mélyen a zsebükbe nyúlva próbálták – és próbálják – megakadályozni pénzügyi szektoraikban, és rajtuk keresztül a világgazdaságban a fenyegető káoszt. A 2008. őszre elmélyült pénzügyi világválság cunami módjára rázta meg és tarolta le a financkapitalizmus megrázkóttatott hitt és tartott ultra-liberális elveit. Ma már tisztán látható, hogy a piacok önkorrekciós képességét hangsúlyozó közgazdasági nézetek (az ú.n. „lát-hatatlán kéz” mindent igazságosan elrendező, szinte vallásos mítosz) nem állják meg helyüket a válságban, hanem nagyon sokszor elveszítik egyensúlyukat. A pénzügyi piacok (tőzsde stb.) nem tükrözik a reálgazdaság valódi alapjait, mivel a különböző – sokszor

a túlfűtött profit-hajhászás okozta pszichózisban szenvedő – tőzsdei befektetők, alkuszok, brókerek stb. elvárásai *torzítják* a valóságról alkotott képet. Ezek a torzítások aztán visszahatnak az alapokra, ahogy ezt a különböző, egyre gyakoribb „buborékok” és válságok idején láthatjuk. A tőzsdei lelkesedés („bull-market”) irreálisan az egzekbe emelheti a bankok, internetes cégek, ingatlanok, nyersanyagok stb. árát, a pánik („bear-market”) pedig – szintén irreálisan – padlóra küldheti a mégoly erős lábakon álló vállalatokat is. A pénzügyi piacok ezen a kétirányú mozgáselemlenségek és a bennük rejlő, inherens bizonytalanságuk/ingadozásuk terjedt át a reálgazdaságra, s nem fordítva. A felfutás-válság periódusok, a „buborékok” és kipukkadások, a pszichózisban szenvedő pénzügyi piacok (tőzsde) velejáró tulajdonságai.

A jelenlegi pénzügyi válságban is többről van szó, mint pusztán az ingatlanpiaci buborékról. Ez utóbbi csupán a szög volt, amelyet a hitelpiacon egyre jobban elszaporodó, tőkeáttételes hitel- és kölcsönügyletek (a valóságtól eltávolodott új banki „termékek” formájában) okoztak harminc éven át, amelyhez még az az irreális meggyőződés is társult, hogy a pénzügyi piacok képesek az önkorrekcióra. De ha ezek a buborékok a jelenlegi nemzetközi monetáris és pénzügyi rendszernek (jobban mondva: rendszertelenségnek) elkerülhetetlen velejárói, akkor a kormányzati szabályrendszernek kellene megakadályozni azt, hogy a buborékok túl nagyra nőjenek, és nem elég a válság után felszedgetni a kipukkadott léggömb foszlányait, a becsületes és becsapott adófizetők terhére.

UNGER László, közgazdász (Genf)
Folytatás a következő számban

Folytatás az előző számunkból

A hálózatiság és a wiki-tudás bázisán teljesen új szolgáltatások, teljesen új üzleti modellek, új kulturális modellek jöhetnek létre, melyek a minőségi élet élésének teljesen új esélyeit szülik meg. Nemrég voltam Hollandiában, egy olyan városban, ahol mindez már kézzelfogható valóság. Minden háztartás be van üvegszállal hálózva, szimmetrikus kapcsolatban lehet mindenki mindenki. Körülbelül 10 ezer lakója van ennek az intelligens városnak. A lakók információs szövetségét alapították. Egy idő után megunták a központi televíziókat, s elkezdtek saját híreket létrehozni a saját családjukról. Ott este nem központi tévétársaság híreit nézik, hanem azt nézik meg, hogy a Kovács családban mi történt. Ez lehet, hogy nem olyan borzasztóan érdekes. Bár talán a Kovács család is lehet olyan érdekes mint a Parlament. Ahhoz képest a Kovács család is produkál néhány izgalmas dolgot, különösen, ha boldogtalan. Tolsztojtól tudjuk, hogy minden család az. Minden családnak van mit mondani a másíknak a maga boldogtalanságáról és boldogságáról. És beindultak ezek a családi híradók. Ez csak egy példa. Vannak fontosabb példák, mondjuk, az egészségügy területéről. Minden lakásban vannak eszközök, melyek a testre helyezve vezeték nélküli kapcsolatban folyamatosan egy központba továbbítják a krónikus betegek releváns fiziológiai értékeit, vérnyomás értékeit, amelyeket, ha lát a felügyelő, márpedig lát, akkor látja, hogy ott a Szabó néminél most esetleg valami olyan dolog kezdődik, amit jobb lenne megelőzni, és már megy is ki a mentő.

A tömeges részvétel, a wiki-elv megjelenése mélyrehatóan megváltoztatja a politikai életet, visszaadva a „zoon politikon” eredeti értelmét az embernek.

Új *Gemeinschaft* bontakozik ki a szemünk előtt. A népet a Grimm testvérek fedezték föl. A *Volk*, melyet Grimmék Németországban felfedeztek, mást jelent, mint a *people*, mely éppen akkor Franciaországban vívta forradalmát. A *Volk* értelemben vett nép kollektív kreatív energia, amelyben mindenki részt vesz a maga intellektuális és kommunikációs lehetőségeivel. A névtelen szerzőkből álló közösség hozza létre azokat a fantasztikus produktumokat, amelyeket ma is csodálattal olvasunk, hallgatunk, nézünk. A wiki-világ a népművészeti kreáció emlékeztet. Mindkét esetben rengeteg a variáció, de

E-MINŐSÉG forradalma

végül a legjobb változat válogatódik ki, mely a legtöbb felhasználónak tetszik, a legjobb lélektani hatást váltja ki. A wiki-világ kánonjainak megjelenésére ma még várni kell, de a legjobb azok is megjelennek, s elválnak a hiteles a hiteltelentől, az adott közösség számára értékesnek tartott a selejtestől. Míg a népi közösség konsztans, térben és hálózati szerveződésben lehatárolt csoport volt, addig az új népi közösség egészen más elvek szerint verbuválódik. Az új népművészet plurális és globális lesz. A világ bármelyik pontjáról bárki beszálhat egy-egy digitális népművészeti termék létrehozásába.

Mielőtt teljesen megigézne bennünket a szép új világ, érdemes néhány fenyegető tényezőt figyelmebe venni. Az egyik fenyegetés, melyről már beszéltem, az addikció, mely ugyanúgy pusztít, öl és nyomorba dönt, mint az alkohol, a kábítószerek, a játékszenvedély vagy az erotomania. Másik veszély az új kultúra és a régi viszonya. Félek attól, hogy ez az új világ Atlantiszként el fogja süllyeszteni mindazt, ami előtte volt. Megszűnik a klasszikus műveltség, mint olyan. Eltűnnek a könyvek. Michelangelo adat lesz éppen úgy, ahogyan adat a tegnapi vihar. A kultúra egyszerre hagyomány és újítás. Félek, hogy ezúttal az újítás maga alá tiporja a hagyományt. Kihalnak egész műfajok. A digitális nemzedék ha egyáltalán ismeri majd Anyeginét (s nem téveszti össze valami játékkal), akkor nem fogja érteni, hogy Tatjana miért levélben vallott szerelmet Anyeginnek. Miért nem írt SMS-t vagy, miért nem próbálkozott meg chat-el? Nem látom, hogyan él majd tovább mindaz, ami a digitális korszak előtt kultúrának számított.

Ez a világ nem az én világom. Sajnálom az utánam következőket, akik egy velencei túrát majd úgy oldanak meg, hogy háromdimenziós, digitális térben vapo-rettoznak a Canal Grande vizén. Persze lesznek új élmények, új lehetőségek, melyeket mi, ma élők sejtteni sem tudunk. Úgy érzem, a digitális szakadék a kultúrát véglegesen ketté vágja. Nem látom a hidakat, melyek ezt a szakadékot áthidalják.

Veszélynek tartom a technológiai öncélúságot. Látunk kell, hogy ebben a technológia által vezérelt világban az üzleti szempontok hihetetlenül erősen jelentke-

nek. Az információs társadalmat lehetővé tevő infrastruktúra minden eleme mögött komoly kutatási és fejlesztési tevékenység, jól szervezett vállalat, hihetetlenül erős marketing áll. Mindez sok pénzbe kerül, amit mi, fogyasztók fizetünk meg. S a pénz sosem elég. A technológiai fejlődést nem úgy kell elképzelni, hogy minden termékfejlesztő azon töri a fejét, hogy nekünk jobb legyen, hanem azon, hogy eladja a dolgokat. Marx annak idején nagyon okosan mondta, hogy hiába termel valaki árut, ha előtte nem termelte meg más az áru iránti szükségletet. A szükségletek termelése az öncélúság irányába mutat, amit csak részben indokol a fejlődés. Van például két mobiltelefon, melyek egymással nem kompatibilisek. Külön töltőjük, külön rendszerük van. Valósággal megbolondít, amikor egyiket a másik után kell használnom, mert mindegyiken egészen más gombokat kell nyomogatni annak érdekében, hogy beszélni tudjak, s akkor még nem említettem azt a 60 teljesen fölöslegesen beépített funkciót, melyek mind benne vannak a telefonomban, anélkül hogy kértem volna. Nincs ember, aki a használati utasítást képes lenne megérteni. A 90-es évek óta használók számítógépet. Az évek során már nem is tudom, hányadik rendszert tanulom újra, s felejtetem el a régit. Mintha a könyvtáramat két évente kellene cserélnem, mert mindig új és új ábécével nyomtatják a könyveket. Iszonyatosan gyorsan változik minden. Ezt nem mindenki hajlandó vállalni. Egyelőre nem látjuk, hogy stabilizálódna a helyzet. Pedig meg kellene oldani a fejlesztőknek, hogy valamilyen állandóságot vigyenek be a rendszereikbe, mert különben többen lesznek a lemaradók és a kimaradók, mint azok, akik követik az öncélú fejlődést.

Az információs társadalom működése teljes egészében technológia függő, s ebből adódóan elképesztően sérülékeny. Sokszorosan túl kell biztosítani ezeket a rendszereket ahhoz, hogy a szükségképpen előforduló zavarok ne tegyék lehetővé az életüket. A vírusok tönkretelhetik a számítógépen tárolt tartalmakat, szoftvereket. A szolgáltató leállhat, s akkor megszakad a kapcsolat köztünk és a hálózat között. Eszközünk elveszhetnek, elromolhatnak, s hiányukban úgy érezzük ma

gunkat, mint akit megvakítottak vagy megsüketítettek. Meg kell tanulnunk, hogyan teremthetjük meg a biztonságot a magunk számára ebben a világban.

Utóljára hagytam a legnagyobb kihívást: a Big Brother jelenséget. Mi magyarok különösen nem vagyunk tudatában annak, hogy ez a technológia totális kontrollt képes teremteni az emberek fölött. Akik 1989 előtt eszméltek, hozzászórtak a kontrollhoz. Emlékszem, velem szemben mindig az volt a kifogás, hogy nem lehet fejlemlenti engem. Néztam a papirokat, amiket 1989 után kaptam a hivataltól, és tényleg sajnáltam szegény besűgőmat, mert mit is tudtak mondani? Azt tudták mondani, szó szerint leírni, amit hallottak. Minden szónak perze volt háttér jelentése, s amikor azt mondtam, ami leírható, valami mást is mondtam, amit csak kiérteni lehetett a szavak mögül, de ezt már nem lehetett leírni, mert csak sugallat, ki nem mondtott, utalásos üzenet volt. Nekünk, akik átéltük az államszocializmust, természetesen, hogy ügyelünk a szavainkra. Hozzá vagyunk szokva a dupla beszédhez. A fiatalok hála Istennek nincsenek hozzászórtak ahhoz, hogy mások figyelik őket. Nem tudják, mert ők nem tanultak meg, hogy az új világban hogyan kell vigyázni. Gyurcsány Ferenc a saját kárán tanulta meg, hogy óvatossá kell lenni, mert mindennek füle van, mindenütt kamera van, és ennek következtében sokkal inkább ellenőrizhető vagyunk, mint azt hisszük. Itt van például a mobiltelefon, mely mindig velünk van. Ezáltal abszolút megtalálható, sőt, eltalálható vagyunk. Szó szerint. Erről Hamasz aktivisták sokat tudnának mesélni, ha élének. A világhálóra ha bejelentkezünk, log-inünk megmarad. Bárkivel, bármiről üzeneteket cserélünk, azok is megmaradnak. Mindaz, amit a világháló közbeiktatásával művelünk, mások számára is látható, tudható. József Attila, ha ma élne, kortörténetek helyett log-adatok miatt aggódna. S meg kell mondanom, aggodalma teljesen megalapozott lenne.

Az információs korszak radikális változásokat hoz életünkbe, melyeket nem túlzás az e-minőség forradalmaként jellemezni. Azt szeretném, hogy ez a forradalom, más forradalmaktól eltérően, ne egye meg saját gyermekeit.

CSEPELI GYÖRGY

(A Magyar Művelődési Intézetben 2008. január 4-én elhangzott előadás rövidített változata)

ÉHSÉGSZTRÁJK EGY MAGÁNISKOLÁÉRT

Hatósági önkény a mai Magyarországon

Egy társadalom szerkezetét, vázát összekötő pontok biztosítják, ezek eredményezik az állam stabilitását. Mik azok? A legfontosabbak: egészségügy, igazságügy, gazdaság és oktatás. De mindennek alapja a tanítás, a tanulás. Ezek nélkül az a bizonyos építmény, melyben mindannyian lakunk, összeomlik, maga alá temet. Szóval az oktatás. Szerencsésebb időkben voltak állami, lehettek magániskolák. Később egy-két kivétellel államosították a „magánsektort”, majd 1990-ben újfent lehetőség adódott e képzésforma beindítására. Az utóbbi évek oktatáspolitikája viszont abban jeleskedik, hogy iskolák, tanügyi intézmények megszüntetésével, összevonásával ismét, mint a pártállami időkben felduzzasztva a tanulók létszámát, ezzel mintegy kizárva – enyhébben fogalmazva – gyengítve az eredményes oktatás lehetőségét. Efféle intézményesített közállapot mellett mi a helyzet napjainkban a magániskolákkal? Ragadjunk ki olyan példát, amely talán nem általános, de létezik.

2009. március 23. este, Magyar Televízió 1. csatornája. Megismételt adásban látom: három jól szituált édesanya és egy édesapa ül egy iskola aulájában, fölöttük bírva ÉHSÉGSZTRÁJK.

Nem értem: éhségsztrájk? Ma, Magyarországon? Budapest egyik legszebb kerületében az Istenhegyi út - Zalatnai utca sarkán kis tábla hirdeti: Tizenkét Karátos Magániskola. Általános iskola, gimnázium és szakközépiskola. Alapítva: 1993.

Alapításunk óta behatárolt létszámúak az osztályaink, mondja Marossy Endréné igazgató asszony. Alsó tagozaton legfeljebb 10, felső tagozaton legfeljebb 16, a gimnáziumban legfeljebb 18 tanuló veszünk fel egy osztályba. A felkészítésként különleges módja az egyéni tanrendű oktatás, amit az iskola ügyvezető igazgatója, dr. Marossy Endre dolgozott ki és helyezett jogvédelem alá. A tanulói létszámam fele úgy tanul, hogy egy tanárra egy tanuló jut. Nem véletlen, hogy az első érettségi óta minden érettségiző tanuló sikerrel fejezte be vizsgáját, és a felsőoktatásra jelentkezett tanulók felvételi aránya közel száz százalékos. 2009-ben 40 tanuló jelentkezett érettségi vizsgára.

Ez eddig rendben is lenne, viszont az iskola igazgatói úgy érzik, lassan szélmalomharccá fajul az, amit 2005 októberé óta vitnak.

A közelmúltban nyilvános vita bontakozott ki arról, hogy egyáltalán szükségesnek tartja-e az állam a magániskolákat - válaszolja dr. Marossy Endre ügyvezető igazgató. Hiller István oktatási miniszter legutóbbi nyilatkozatai úgy értelmezhetők, hogy vissza akarja állítani az államilag ellenőrzött, irányított egyeniskolai rendszert. A Tizenkét Karátos Magániskola ennek a folyamatnak az áldozata. Szakmai eredményeit az eljáró hivatalok soha nem vizsgálták. A piac mindenestire értékmérő: 1993 óta minden tanévben 150-210 tanuló jár ide, szüleik tehát vállalják a költségterítést az ügynevezett térítésmentes állami oktatás helyett. Az iskola felszámolása nem is szakmai érvekkel, nem is szakmai eljárás keretében történik, hanem a hivatali bürokrácia jogszabályokat kereső, találó és felmutató, a megoldást évek óta kizáró, az iskolát ellehetetlenítő lépései révén. Az utóbbi hónapokban az eljáró Oktatási Minisztérium ugyanis tételesen törvényt sért, határozatait nyilvánvalóan - és részben beismerten! - valótlán tényállásra alapozza. E határozatok jogerősek, csak bíróság előtt támadhatóak. Jelen pillanatban három perben felperes az iskola az oktatási miniszterrel szemben

De hát miről is van szó?

A magyar állam kontra Tizenkét Karátos Magániskola összecsapás nyitánya 2005 októberé, amikor az első, 12 éve bérelt iskolaépület tulajdonosa, a VI. kerületi Önkormányzat a lejárt bérleti szerződést a Közoktatási törvénnyel ellentétes módon kívánta megkötni. (Nem mellesek, mintegy négyzereére emelte a bérleti díjat anélkül, hogy a nyújtott szolgáltatás színvonalát emelte volna.) Törvénnyel ellentétes szerződést az iskola nem kívánt aláírni. A jogérzék azt mondta, hogy ebből az iskolának sem vagyoni, sem erkölcsi kára, sem joghátránya nem keletkezhet.

Ehelyett az történt, hogy miután a törvénysértő szerződést az iskola fenntartója nem írta alá, az iskola törvényes működéséért felelős hivatal (Főpolgármesteri Hivatal Oktatási Ügyosztálya) megállapította, hogy az iskolának nincs érvényes bérleti szerződése, tehát nincs székhelye, ezért működési engedélyét bevonta. Egyáltalán nem mellesek: a tanév megkezdése után. Fellebbezésekkel, új eljárásokkal telt el a következő másfél tanév. Olyannyira, hogy az iskola új székhelyéről még határozat sem született az előzőert vívott harcok közepette.

2007. december 31-én az Önkormányzatok nagyobb „dicsőségére” ezúttal az V. kerületi önkormányzat zárta le a bérleti szerződést télvíz idején, és kényszerítette a bérelt épület kiürítésére az iskolát. (Mindkét ingatlan mindmáig üres, nem üzemel.)

Még szerencse, hogy rátaláltunk a jelenlegi, XII. kerületi székhelyre, átvettük a kerületi önkormányzat előzetes támogató határozatát és hozzájárulását ahhoz, hogy megkezdjük az engedélyezési eljárásokat.

Ezek - és az iskola működésének - előfeltétele az akkor lepusztult állapotban lévő kutatóintézet (gyakorlatilag irodaház) átépítése és berendezése volt.

Az iskola vezetőiként mérhetetlen anyagi áldozatot, magán- és bankhitelt vállalva hoztuk létre a ma látható gyöngyszemet, az egyik legszebb fővárosi iskolaépületet. A tanulók létszáma 70%-kal nőtt néhány hónap alatt.

Ekkor indult ellentámadásba az állami oldal?

A XII. kerületi Önkormányzat több, mint egy éven át nem járult hozzá az iskolai funkcióhoz, a kerületre hivatkozva a fővárosi Oktatási Ügyosztály nem adta ki a működési engedélyt, most februárban pedig jogerősen törölte a korábbi. A bürokratikus huzavona miatt elállt a hitelezéstől a bank, emiatt nem lehet lezárni az adásvételi folyamatot.

Az oktatási miniszter nevében eljáró dr. Szüdi János szakállamtitkár 2008. decemberében határozatot hozott arról, hogy iskolánk jogilag nem létezik, mert - úgy mond - működési engedélyt 2008 nyarán bevonták, ez ellen az iskola nem fellebbezett, e határozat tehát jogerős. (A Magyar Államkincstár az első fokú határozatra hivatkozva egyetlen fillér állami támogatást nem folyósított 2008. szeptember 1. óta.) A határozattal összhangban az Oktatási Hivatal kizárta az iskolát az érettségi bejelentés lehetőségétől. A határozat azonban valótlán tényállásra épült, mivel a 2008. nyári első fokú határozat ellen az iskola fellebbezést nyújtott be, annak elbírálása még folyamatban volt.

Erre alapozva 2008. január 30-án pert kezdeményezett az iskola a Fővárosi Bíróságnál. Az Oktatási Hivatal elnöke - megbizonyosodva arról, hogy a fellebbezés valóban benyújtották, és a per folyamatban van - február 12-én elektronikus levélben engedélyezte az iskola igazgatójának az érettségi bejelentést, valójában tehát az érettségi vizsga megszervezését. Dr. Szüdi János szakállamtitkár - akivel perben áll az iskola - 2009. március 3-án a miniszter nevében hivatalból eljárva új határozatot adott ki. Ez részben megismétli a bíróság előtt megtámadott határozatban foglaltakat, továbbá megvonta az iskola érettségi engedélyét, 8 naptári napot adva a szülőknek arra, hogy az általa kijelölt, vagy a szülők által választott gimnáziumba vizsgára átjelentsék gyermeküket, egyébként elvesztik érettségijüket. A kijelölt gimnázium azonban nem tudja a jogot fogott Szüdi helyett Bakonyi László, az Oktatási Hivatal elnöke folytatta az iskola szétverését: levélben - tehát nem fellebbezhető módon - fordult a szülői kör nagyobb részéhez, megismételte a Szüdi államtitkár által már peresített, részben valótlán állításokat, tételesen tájékoztatta őket az iskola és a XII. kerületi Önkormányzat közötti eljárások adatairól, végeredményéről, kihagyva az iskola javára szólóakat. Mindezt tetézte azval, hogy 2009. március 13-án este az MTV 1. csatornáján ország-világ előtt valótlán állította, hogy az iskola vezetői nem tették meg a lépéseket a működési engedély megszerzéséért, és ezt 24-én este is megismételte.

Miként tudnak Önök ezen változtatni?

Az iskola álláspontja az, hogy a szakállamtitkár lényegében kivonta a bírósági eljárástól a perben megtámadott határozatát, és még mielőtt a bíróság jogerős döntést hozhatna, a régít részben megismétlő másik határozatot hozott. Ha a szülők - gyermekük védelmében - engednek az állami kényszernek és másik iskolát választanak, akkor ez gazdaságilag ellehetetleníti a Tizenkét Karátos Magániskolát, hiszen a normatívai folyamatos hiányán túl a szülői térítések elmaradása más forrásból nem pótolható. Az iskola tehát újabb pert indított, kérve az elfogultság megállapítását, az elfogult személy kizárását az iskolát érintő további eljárásokból, és az általa meghozott határozat törlését.

A határozat második nekirugaszkodásra sem a megfelelő tényállásra épít, hiszen az iskola két évvel ezelőtti épületére vonatkozó eljárásra hivatkozik, nincs tudomása arról, hogy az iskola működési engedélyezési eljárása 2008. január 31. óta folyamatban lévő másik, az előzőtől független eljárás. Nem tudja, hogy ez az eljárás nem új működési engedélyre irányult, hanem az V. kerületi önkormányzat törvénysértő intézkedése okán tanév közbeni átszervezésre, nem tudja, hogy az iskola alapításának a Kőzoktatási törvényben meghatározott legfontosabb dokumentumát, az alapító okiratot az Ügyosztály jogerőre emelte, a Tizenkét Karátos Magániskola jogilag tehát létezik, az érettségi vizsgát pedig az Oktatási Hivatal elnökének írásbeli engedélyével jogszerűen kezdte megszervezni, erre vonatkozóan törvényesen hozott létszámjogi szöveget a tanulókkal.

S. CSOMA JÁNOS

Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Közposzt Szövetségének magyar nyelvű hálórádiója
www.hungaronetvoice.net
www.hungaronetvoice.eu

A NAGYOK és kicsik Európája

Nem talált fogadókézségre a március 1-jei informális EU-csúcstalálkozón a magyar miniszterelnök kezdeményezése. Eszerint az uniónak 180 milliárd eurós segélyprogramot kellene összeállítania a kelet-közép-európai államok, bankok és vállalatok finanszírozási gondjainak megoldására, elkerülendő egy új, pénzügyi „vasfüggöny” létrejöttét. Gyurcsány Ferenc szerint egy ilyen nagyszabású beavatkozással meg lehetne állítani a térség legfőbb gondját jelentő devizaárfolyam-gyengülést, ugyanakkor Angela Merkel német kancellár már a brüsszeli csúcsra megérkezve jelezte: nem akar nagy összegekről tárgyalni. A záróközleményben végül csak az szerepel, hogy „biztosítani kell az egységes belső piac gazdaságélénkítő és foglalkoztatás-ösztönző hatásainak maximális kihasználását”. A huszonhetek egyúttal ígéretet tettek arra, hogy a válságkezelés során tartózkodnak a protekcionista intézkedésektől.

Az eurócsoport elnökségét ellátó Jean-Claude Juncker luxemburgi kormányfő az új tagállamoknak a gyorsított euróövezeti csatlakozásra vonatkozó reményeit igyekezett lehűteni. Mint mondta: „Semmi esély a felvételi kritériumok lazítására.” Ismeretes, a magyar kormányzat korábban felvetette a kétéves ERM II-tag-ság esetleges lerövidítését, amelynek a támogatásától azonban még a térség többi országa is óvakodott. Jacek Rostowski lengyel pénzügyminiszter úgy fogalmazott a csúcstalálkozón, országa nem törekszik az euró-átvételi kritériumok lazítására, ugyanakkor üdvözlőné, ha az unió mégis így tenne.

A kelet-közép-európai bankszektor „vigaszdíjának” tekinthető az a terv, amellyel a globális fejlesztési pénzügyintézetek álltak elő pénteken. Az akció keretében két év alatt összesen közel 25 milliárd euró értékben nyújtana hitelt a régiós pénzügyintézeteknek és vállalkozásoknak a Világbank, az Európai Beruházási Bank (EIB), illetve az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD).

Ugyanakkor Kelet-Európa esetleges összeomlása nyomán gyorsan kérdésessé válna az EU egészének jövője is, írta hétvégi elemzésében a The Economist, amely szerint a gyorsított euróövezeti felvételt a kis balti gazdaságok esetében járható út lehet, a nagyobb közép-európai országok számára azonban nem.

Még nincs késő Kelet-Európa megmentéséhez? A vezető londoni gazdasági-politikai hetilap legújabb kiadása szerint a keleti összeomlás destabilizálná az eurót, különös tekintettel arra, hogy több euróövezeti tagállam, például Írország és Görögország, nincs sokkal jobb helyzetben, mint Kelet-Európa. Emellett a további EU-bővítés esélye is elenyészne, kétségessé téve a Nyugat-Balkán, Törökország és az egykori szovjet térség több tagországának csatlakozási kilátásait.

A The Economist szerint, ha a kelet-európaiak úgy éreznék, hogy Nyugat-Európa a sorsukra hagyta őket,

olyan populista és nacionalista erők felé fordulhatnak, amilyenek „már eddig is túl gyakran kerültek hatalomra” Európa történetében. Ennek kockázatát a héten a Financial Times is kiemelte. A londoni üzleti-politikai napilap által épp előző nap közölt átfogó elemzésben az állt: senki nem számol ugyan az 1930-as évek szörnyűségeinek megismétlődésével, de a recesszió, a munkanélküliség és az eladósodás miatti fokozódó düh kiszámíthatatlan következményekkel járó populizmust szíthat Kelet-Európában.

A The Economist hétvégi írása szerint a kérdés a nyugat-európai vezetők számára most az, hogy miképp lehet megelőzni egy ilyen katasztrófát. A sokat emlegetett lehetőségek között van a térségi országok gyorsított, vagy akár azonnali felvétele az euróövezetbe. Ennek lenne értelme azon négy ország - a három balti köztársaság és Bulgária - esetében, amelyek valutaárfolyamukat az euróhoz köthették.

Egyikük sem fogja teljesíteni a maastrichti csatlakozási feltételrendszer belátható időn belül, azonban apró gazdaságoktól van szó, ezért beengedésük az euróövezetbe nem feltétlenül teremtene nemkívánatos precedenst mások számára, és nem károsítaná a közös valutába vetett bizalmat sem, áll a The Economist elemzésében. A folyóirat szerint ugyanakkor az euróövezeti jegybank (EKB) és az EU-biztonság me-reven ellenzi az „eurósítás” e formáját, azzal együtt is, hogy két balkáni ország, Montenegró és Koszovó már az eurót használja.

Mindemellett az euró egyoldalú, vagy gyorsított bevezetése jóval kevésbé lenne ésszerű megoldás az olyan nagyobb, lebegő árfolyamot alkalmazó országok számára, mint Magyarország, Lengyelország, Csehország és Románia. Ezek egyike sem készült fel arra a kemény fegyverre, amely a jövőbeni leértékeléseket kizáró közös valutarendszerral jár, és idő előtti belépésük „végzetesen meggyengíthetné” az eurót, áll a The Economist elemzésében.

A lap szerint Kelet-Európa kisegítésének számlája hatalmas lesz, de Nyugat-Európa nem engedheti meg magának, hogy ne fizesse ki. Az európai vezetők számára nem lesz könnyű feladat eladni Berlinben, Bradfordban és Bordeaux-ban az immár mitikus figurává vált, mindenki más elől állásokat elhalászó lengyel vízvezeték-szerelő kihúzását a bajból, különös tekintettel arra, hogy az idegenyűlő jobbaldal máris torkaszakadtából ordít.

A térségi EU-tagországok bármelyikének „leolvadása” azonban katasztrófa lenne egész Európára nézve, és csekélyek a kilátások arra, hogy erre a problémára Amerika, Kína vagy más kínáljon segítséget. Egyáltalán nincs késő Kelet-Európa megmentéséhez, de a politikusoknak már most el kell kezdeniük az ez alátámasztó érvek ismertetését, fogalmaz elemzésében a londoni The Economist.

Előrenyomulóban a pszichés természetű zavarok és betegségek

A Hauptverband der Sozialversicherungsgesellschaften adatai szerint 1991 és 2007 között a pszichiátriai megbetegedések 125,4%-kal nőttek Ausztriában, ez a világ többi részén is hasonló, Magyarországon pedig még rosszabb. Ennek megfelelően a gyógyszerfogyasztás is kétszerezésre nőtt azóta. A munkaképtelenség (invaliditás) leggyakoribb oka ezek közül való főleg nőknél, a depresszión. A nők a férfiakhoz képest kétszer olyan gyakran kapnak antidepresszívumot. Főleg a negyven évet feletti nők veszélyeztetettek. Többségük alsó szociális rétegekből jön, gyakran van migrációs hátterük, nincs magas önrétekelésük és nincs elég önmegvalósítási területük. S a kiváló okok között leg-többször veszteségek találhatók, mint válás, kirepülő gyerekek, gyász, munkanélküliség stb. A férfiaknál természetesen ugyanezek megtalálhatók, csak a diagnózis másképp alakul, több a pszichoszomatikus megbetegedés és az ügynevezett burn-out szindróma, ami mögött ugyanúgy depresszió húzódhat meg. Vita van arról is, hogy tényleg a megbetegedések száma ugrott-e meg vagy csak a diagnosztizálás és terápiák differenciálódta, javultak, s így többen részesülnek kezelésben.

Sokszor a diagnózist is nehéz pontosítani, mert több hasonló megjelenési formájú pszichés betegség létezik. A burn-out, borderline személyiségzavar és a traumatizáció (az utána kialakuló betegség a PTSD) és a depresszió hasonló tüneteket is hordoz. Mindháromnál láthatunk identitásdiffúziót, ürességérzést, nyugtalanságot, tanácstalanságot, értékvesztést stb. Ezek pontos megkülönböztetését hagyhatjuk a szakemberekre. Az öngyilkosság viszont csökkent, ez a kezeléshez jutott időben észre-vett depresszió miatt is lehet, hiszen a depressziósok a legveszélyeztetettebbek ebből a szempontból.

A stressz kiváltotta megbetegedések viszont megelőzhetőek. Ez a mentálhigiénés prevenció feladata. Nagyon sok jól strukturált pszichoterápiás, önismerteti módszer segíthet az élet kihívásainak megoldásában énerősítéssel és autonómia fejlesztésével.

Sajnos az egyetlen nehezítő tényezője ezeknek a lelki segítő módszereknek, a pénz. A betegbiztosítók ugyanis nem biztosítanak elég lehetőséget ezek igénybevételehez, magánpénzkből pedig pont azoknak nem telik, akik a legjobban rászorulnának. Ez ördögi kör az egész világon. Az igény nő, a betegségek megelőzhetőek lennének, de az anyagi hiánya csak a számukat növeli. Sajnos a gazdasági világválság erősödésével is csak a stressz faktorok növekednek és nem a gyógyítás lehetőségei. Így a gyógyulni akaróknak egyszerűbb, ha saját forrásaikra támaszkodnak. Vagy nem is olyan rossz ebben a betegségben tengődni? Amíg a nyugdíj tartalékok rendelkezésre állnak, sokan dön-tenek a korai invaliditás miatti nyugdíjba menettel. A Die Presse 2009. 02.04-i számában hosszú cikket olvashatunk a témáról. Ebből kiderül, hogy ugyan sok kérelmet elutasítanak, mégis 2007-ben 19.700 férfit és 11.100 nőt nyugdíjaztak rokkantosság címén Ausztriában. A férfiaknál a fő ok még mindig a váz- és izomrendszeri megbetegedések, de náluk is megugrott a pszichés és idegrendszeri betegségek száma. Nőknél pedig ezek kerültek első helyre.

Ezt figyelembe véve talán még mindig kifizetődőbb lenne a pszichoterápia és a prevenció támogatása, mint a mértéken felüli nyugdíj folyósítása.

Az emigráció, mint megváltozott élethez, megváltozott biotóp vagy manapság a transzplantáció metaforájával is jellemzett élethez legalább annyi veszéllyel, nehézséggel járhat, mint maga az orvosi beavatkozás. Főleg, ha a szimbólikus orvosok, az integrációt segítők nem is léteznek vagy nincsenek jelen. Ilyenkor az emberi szervezet szomatikus, vagyis pszichoszomatikus tünetekkel reagál a túlterhelt élethez. S ha az új biotóp, maradvá a hasonlatnál, nem befogadó, feltehető, hogy valamely etnikum fe-nyegyettségben él, ami az életkor lerövidülésének biztos meghatározója.

MARTENYI ZSÓKA

A KISEBBSÉGVÉDELEMRŐL VITÁZTAK AZ EURÓPAI PARLAMENTBEN

– JACQUES BARROT: AZ EU-NAK NINCS HATÁSKÖRE

(EP Hírvivő • 2009. 02. 04.) A hagyományos nemzeti, etnikai és bevándorló kisebbségek védelme Európában címmel, számos magyar képviselő részvételével tartott vitát az Európai Parlament 2009. február 3-án este. Az Európai Bizottságot képviselő Jacques Barrot azt mondta, az uniónak nincs kompetenciája a kisebbségvédelem területén, ez - ideértve az autonómiát - az egyes tagállamok hatáskörébe tartozik.

Az Európai Parlament szóbeli választ igénylő kérdés formájában tárgyalta az európai nemzeti kisebbségek ügyét. Az Európai Bizottsághoz intézett kérdést hat szocialista képviselő - Tabajdi Csaba, Hannes Swoboda (osztrák), Jan Marinus Wiersma (holland), Véronique De Keyser (belga), Katrin Saks (észti) és Claude Moraes (brit) - nyújtotta be.

A képviselők többek között azt kérdezték, „milyen esetben és milyen mértékben tagállami belügy a kisebbségi jogok megsértése?”, „dolgozza-e ki az EU a hagyományos kisebbségek védelmi normáinak és ellenőrzési rendszerének jogilag kötelező rendszerét a lisszaboni szerződés alapján?”, illetve, hogy „egyetért-e a Bizottság azzal, hogy az autonómia és az önrendelkezés különböző formái jelentik a legjobb megoldást a kisebbségi közösségek védelmére?”

Barrot: Az EU nem léphet fel a kisebbségek védelmében.

Az Európai Bizottság nevében a testület elnöke, az egyébként az igazságügyi együttműködésért felelős Jacques Barrot szólalt fel. A kisebbségek tisztelete, a diszkrimináció tilalma az unió alapvető elvei, egyben az EU-hoz való csatlakozás feltételei is - mondta a biztos. „De az uniónak nincs általános kompetenciája a kisebbségek jogainak védelme területén. A tagállami hatóságoknak - alkotmányos rendjükkel és nemzetközi vállalásaikkal összhangban - feladata a védelem biztosítása. A kisebbségek intézményi autonómiájával és szervezettel kapcsolatos kérdéseket is a tagállamok határozzák meg” - tette hozzá Barrot.

Az EU-nak nincs hatásköre arra, hogy általános jogszabályt fogadjon el a kisebbségek védelmére és ennek ellenőrzésére - mondta az egyik benyújtott kérdésre válaszolva a politikus. Barrot hozzátette: „az unió ugyanakkor a hatáskörébe tartozó bizonyos kérdésekben elfogadhat olyan intézkedéseket, amelyek pozitív hatást gyakorolnak a kisebbségekhez tartozó személyekre”. A biztos példaként a faj, etnikai származás és a vallás alapján történő diszkrimináció elleni uniósi irányelvet említette.

„Másképpen fogalmazva, nincs meg a jogalapunk a kisebbségek védelmének megszerzésére. Ez az ügy tényleg a tagállamok kom-

petenciájába tartozik” - fogalmazott Jacques Barrot.

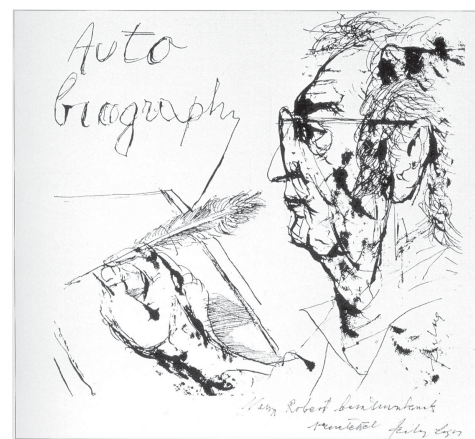
A biztos megemlítette, hogy a bécsi székelyllyű, Alapvető Jogok Európai Ügynöksége ideai munkaterv tartalmazza egy az etnikai alapú diszkriminációról szóló jelentés elkészítését.

Jacques Barrot a vita végén újra szólt arról, hogy a nemzeti kisebbségi csoportok védelme nem képezi részét az unió hatásköreinek, ahogy az alapjogi ügynökségeinek sem. „Az Európai Unió jelenleg nemzetállamok föderációja” - mondta a biztos, hozzátéve: „ez azonban nem tiltja, a legjobb gyakorlatok - informális alapon történő - megosztását.

A politikus hozzátette, unió hatásköre a nyitott koordináció alkalmazásánál is szükség lenne. Barrot megismételte, a Bizottság eltökölt a kisebbségekhez tartozó egyének bármiféle diszkrimináció elleni védelmének fokozása mellett.

A biztos lesújtónak nevezte az unióban élő romák helyzetét. A romák integrációja az unió és a Bizottság prioritása - tette hozzá. „A Bizottság úgy véli, hogy az etnikai megközelítés kontraproduktív” - fogalmazott Barrot.

A biztos azt mondta, sajnálja, „hogy nem adhatott jobb választ”, de kötelessége hogy az unió aktuális jogi helyzetének megfelelő módon feleljen.

Gondolatmorzsák

Az alábbi öt pontban két dologra szeretnék rámutatni. Először arra, hogy a reális és sokszor pesszimista statisztikai adatok mellett helye van a szintén reális reménységnek is. Másodszor, hogy a pusztai statisztikai számok mögött olyan tények vannak, amelyek sokszor magukat a tényeket motiválják és teremtik.

1. Meggondolkoztattott a szerző részletes statisztikai adatok és pontos analízis alapján kimondott összegezés, hogy a magyar népcsoport Ausztriában lassan a megszűnés vonalán mozog (Évkedzők, Bécsi Napló, 2009/1. sz.). Én nem akarom ezt a megállapítást kétségbe vonni, csupán arra szeretnék rámutatni, hogy sok helyen beházasodás következtében a német nyelvű partner magyarul tanul. Ez főleg Burgenlandra érvényes, de máshol is előfordul, aminek bizonyítéka az, hogy pl. Bécsben több népfoiskolán magyar tanfolyamok is vannak. Burgenlandban sok iskolában, - Örségen és Felsőpulyán kívül, - sok iskolában tanítanak magyart. Ez talán azzal van összefüggésben, hogy sok szupermarket és szaküzlet tulajdonosai előnyben részesítik azokat az alkalmazottakat, akik magyarul is tudnak.

2. Az, hogy a magyar egyesületek rendezvényeit kevesebben látogatják, nem csupán magyar jellegzetesség, mert hasonlóképpen panaszoknak a különböző egyházak és pártok. Ez a globalizáció következménye, amely többek között egysíkúvá teszi a kultúrát és a nyelvhasználatot is. Lehet, hogy a gazdasági válság változást hoz magával, mint ahogy ez így volt a 19. század utolsó negyedében és a 20. század 30-as éveiben, amikor egyébiránt virágzott az egyesületi élet.

3. Szerintem valamely kisebbség megmaradásának kulcsa a művelődés és az iskolázottság növelése és fejlesztése. Ez vonatkozik minden kisebbségre, a nyelvire és az egyháziakra egyaránt. A kevésbé műveltek előbbi identitásuk teljes feladása által gyorsan szeretnének beolvadni a többségi társadalomba, mert így reménykednek a fölkapaszkodásukban. Ezt saját tapasztalatom alapján tudom írni, mint egyik bécsi német nyelvű református egyháznak több mint 30 évig volt lelkipáztora, ahol a gyülekezeti tagok 15%-a magyar származású. Egyik bácskai magyar református család a következő szavakkal indokolta meg a református egyházból való kilépését és áttérését a római katolikus egyházba: „Nem elég az, hogy mi jügök vagyunk, de ezen felül még eretnek egyházzal is tartozunk”. Nem szabad elfelejteni, hogy a műveltség növeli az önbizalmat és szilárd talajt ad a lábunk alá. Minden kisebbségben élőknek tudatosítania kell, hogy mindig határhelyzetben van, és csak ennek tudatosítása nyitja meg a jövőt, mert „a határ az ismeret tulajdonképpeni gyümölcsöző helyszíne”, mondotta Paul Tillich amerikai német protestáns filozófus és teológus.

4. A nyelvi és kulturális betagozás, mindig a gazdasági helyzet és az életszínvonal függvénye, mert aki lent van, az fölfelé tekint és példaként veszi a gazdagabbakat. Ez volt a helyzet 1945 után, mikor mindenki az amerikai életet akarta imitálni. Akkor három amerikai író kapott irodalmi Nobel-díjat. 1948 után a nyugati világ lebegett a magyarok előtt és ezért akartak gyorsan nyugati nyelvet tanulni és szokásokat átvenni, mert nem akartak elmaradottak lenni. Tehát itt is olyan tényről van szó, melyet ismerni kell, ha a statisztikai adatokat olvassuk. Talán ezzel függ össze az is, hogy sok felsőöri különbséget tesz a felsőöri magyar és a magyarországi magyar között. Lehet, ha az életszínvonalbeli különbség kiegyenlítődik a két ország között, eltűnnek ezek az előítéletek is.

5. Sok kultúrászociológus szerint a jövő a háromnyelvű társadalomban van. Ez azt jelenti, hogy mindenki a saját, ill. a környezete nyelvén kívül beszél a szomszédok nyelvét és az angolt. Már ez a gyakorlat Indiában, Hollandiában, és Kína is ezen az úton halad. Ez is a globalizáció következménye, mely interneten és a tömegkommunikáció eszközén keresztül emberek összekapcsolja. Ettől nem szabad félni, mert az identitás nem csak a nyelv kérdése, hanem összetett dolog, mely mögött mindig az egyén áll mint személyiség.

NÉMETH BALÁZS

Illúzió és válság

Megjegyzések az utóbbi 20 esztendő két kulturális mozzanatához

I. A 90-es évek közepén gyakran megfordultam Budapesten, és feltűnt, hogy a metróállomásokon és a belváros utcáin a könyvkereskedők különbnél különbnél irodalmi folyóiratokkal kecsgették a járókelőket. Néhányat megvásároltam és meg is őriztem közülük - többek között két-három, Holmi, 2000, B.U.K.SZ., Jelenkor, valamint a Nappali ház és Pompeji áll ma is polcomon, és önmagukért beszélnek. A lapok átnézése eufóriát és optimizmust váltott ki belőlem. Osztrák barátainak így nyilatkoztam budapesti tapasztalataimról: Magyarországon van szellemi potenciál, kétségtelen, ez tényleg olvasó ország. Akkoriban szociológia-hallgató voltam a bécsi egyetemen, gondoltam, a jelenséggel érdemes lenne szakmailag is foglalkozni. Ami annak idején azt is jelentette: felvázolni és hangsúlyozni a nagyvilágnak, hogy Magyarország a kultúra országa. Mennyi idejére telik pl. a budapesti metró elhagyó utasnak - tettem fel a kérdést -, hogy útban hazafelé igényes irodalmi lapot vásároljon?

Hogy célonnak legyen értelme, összehasonlítás-ként a kérdést Bécsben is megvizsgáltam volna, noha az eredmény már az elgondolás pillanatában lényegében nyilvánvaló volt. Budapesten 1993 körül 10-15 perc alatt lapja birtokában lehetett az irodalomra éhes metróutas. Ezzel szemben az átlag-bécsinek minimum 30-40 percre lett volna, ill. lenne szüksége ugyanazon cél eléréséhez. És míg a budapesti majdhogynem vakon megszerezhetette volna becses lapját, hasonlóan és megközelítő gyorsasággal a bécsi csak pontos információk háttérrel vásárolhatta meg. Tehát amíg Budapesten megfelelő háttértudás hiányában is lehetett rekordidő alatt irodalmi folyóiratot vásárolni, addig Bécsben nem. Nem, mert hasonló lapokat itt nem tettek a járókelők orra elé - ezt a feladatot az erre szakosodott könyvesboltok látták és látták el - ma már ez Budapesten is így történik.

De mit is jelentsen az akkori folyóirat-áradat? Ez a kérdés foglalkoztatott még sokáig, tulajdonképpen addig, míg a magyar kultúra iránti hallgatólagos elfogultságom és eufóriám először meginogni látszott.

A kérdést ma másképp tenném fel. Hogyan is kerültek ezek a lapok annak idején az utcára? Komolyan hitte valaki, hogy ezeknek a folyóiratoknak az utcai árus asztalán a helye? Tényleg komolyan gondolta valaki, hogy munkából hazajövet az emberek megvásárolják ezeket? Ki volt ilyen naiv vagy annyire euforikus? Csak a könyvkereskedő, a kiadó vagy talán széleskörű társadalmi illúzióknak voltunk tanúi?

Természetesen beszélhetünk egy 90-es évekből általános pozitív, optimista közhangulatról. Magyarország kollektív öntudata ebben az időben meglehetősen magas volt. Ennek okai nyilvánvalóak: Az ország külső megítélése a 80-as, 90-es években kedvező, mert az ország kívülről „vidám barakknak” tűnt, mert élet- és szabadságszeretet, valamint bátorságot bizonyított 1989-ben: elősegítette a keleti tömb összeomlását és kivívta saját szabadságát, vég-eredményben azt, amit már 1956-ban megkísérelt.

Ma ellenben számos jel utal arra, hogy a politikai félrevezetések és más társadalmi problémák sorozata az ország történelmében olyan általános fogalomzavarhoz s ezzel együtt illúzióhoz vezetett, amely nemcsak a könyvkereskedővel, hanem széles társadalmi rétegekkel 1990 derekán elhitette, hogy Magyarország azon ritka országok közé tartozik, ahol irodalmi lapokat nagyobb mennyiségben el lehet adni. Hát nem lehet.

Mára az utcáról eltűntek ezek a folyóiratok, néhány lap meg is szűnt (pl. Pompeji, Törökfürdő, Sárkányfű, Nappali ház) nem utolsósorban az olvasási érdeklődés hiánya miatt. Kiderült, hogy a szűk beavatott rétegen kívül valójában itt sem számíthat az irodalom akkora érdeklődésre, mint azt akkoriban sokan hitték. Különben a még mindig tekintélyes számban létező lapok fennmaradását, anyagi háttérét az illetékes város vagy különböző érdekcsoportok és kevésbé az olvasók biztosítják.

Visszatérve a kiindulópontoz: Mi is okozhatta a magyar lapok terjesztése és olvasottsága kapcsán fellemerült elbizonytalanodást? Az újra és újra feltett kérdés - tulajdonképpen mit jelenthet a nagyszámú lap jelenléte az utcai árus asztalán? -, a szépségs forrása a látszat és valóság, művészet és a mindennapi élet között tátongó szakadék tényéből ered.

II. Bécsben is történtek változások az utóbbi húsz évben, a város mondhatni kinőtte magát: nemzetközibb, multikulturálisabbá vált, mint volt. Ugyanakkor vesztett közmertem jól működő szociális hálózatából. Alaposabb vizsgálat nélkül elmondható: a 1989-es fordulat után szintén megváltozott az itt élő magyarok, illetve szervezetek egymás közötti viszonya. Amíg Magyarországon a „gyűléskommunizmus” alatt (a mai helyzethez képest) mégiscsak valami békésnek tűnő társadalmi helyzet volt, addig a bécsi magyarság hivatalos képviselői között dúlt az ideológiai harc, például annak kapcsán, hogy ki hivott és ki nem az itt élő magyarság reprezentánsa lenni. Kommunisták és nem kommunisták, konzervatívok és progresszívek nem egy alkalommal kemény összeütközésbe kerültek egymással.

Ma már kevés nyoma és hitele van az ilyen jellegű harcoknak, ill. ignoranciának. Mintha előrelépés történt volna. Lényegében mindenki becsülettel próbálja végezni azt, amit jónak lát, szerencsés esetben régebbi ellenségével együttműködve tevékenykedik. Húsz évvel ezelőtt például elképzelhetetlen lett volna, hogy a Collegium Hungaricumban, tehát Magyarországot hivatalosan kulturális intézetében az „Europa”-Club nevű bécsi magyar szervezet saját programját viszi színpadra.

Úgy látszik, mégsem ilyen egyszerű a helyzet, különösen nem, ha magyar problémáikról van szó. A Bécsi Napló „Ausztriai egyenlenségek” cím alatt a 2008. november-decemberi számában megjelent cikkében újabb szervezeti kakaskodásról számol be. Az egyes szervezeti képviselők között kipattant vita

meglepo és elgondolkodtató egyszerre. A kérdés persze az, hogy jó értelemben vett konkurenciáról vagy egyfajta övön aluli harcra van szó; hasonló-ról, ami már az Ausztriában működő magyar szervezetek között többször előfordult, és ami jelenleg Magyarországon nagyon gyakran tapasztalható. A 2009-es január-februári számában ezzel kapcsolatban leközölt nyílt levél nem teszi lehetővé, hogy pontosan megállapítsuk, közkeletű konkurenciának vagyunk-e tanúi vagy nem.

Magyarország jelenlegi radikalizálódása és válsága, valamint a bécsi magyar szervezetek lényegében jobb együttműködése a közös és szabad Európában nem egyszerű jelenség. Úgy tűnik, legalább szociálpszichológusra volna szükség (mint mondjuk Erwin Ringel volt a 80-as években Ausztriában) ahhoz, hogy Magyarország, helyesebben a magyarság kollektív lélekvilágának megközelítő és közérthető leírásához jussunk. Pszichológusra azért is szükség volna, mert a politológus, szociológus vagy a történelész eszközei a mai magyar helyzetet, pl. a szervezeti képviselők, a választók és nyíltan gyakran hajmeresztő cselekvéseit, illetve ezeknek lehetséges okait, úgy tűnik, egészen nem tudják megállapítani és leírni. **Kopp Mária** pszichológusnő nemrég megjelent „Magyar lelkiállapot 2008” című kötete kapcsán a HVG-nek így nyilatkozik: „*Könyvünkben igyekeztünk a magyar lelkiállapot pozitívumaira koncentrálni, kerestük a kitörési pontokat. Felméréseinkből azonban egyértelműen kitűnik, hogy a mai magyar társadalomban rendkívül nagy a feszültség az erkölcsi értékek és a megélt, külső valóság között.*” (Vö. http://hvg.hu/velemen/20081114_lelek_valsg_kopp.aspx)

Ami a bécsi magyarok toleranciaszintjének tendenciális növekedését illeti, megállapítható, hogy a jelenség Bécs általános társadalmi, kulturális fejlődésével függ össze, és ez a fejlődés bizonyos mértékig az ország Eu-csatlakozásával felgyorsult. A közismert újságról Paul Lendvai az elmúlt év végén átvett újabb kitüntetésére („Ehrenpreis des österreichischen Buchhandels für Toleranz in Denken und Handeln”) alkalmával azt nyilatkozta a Der Standard (2008. november 7.) című újságnak, hogy ő a toleranciát Bécsben sajátította el.

A jelenség minden bizonnyal nem egyedülálló. Nyugat-Európában a tradicionálisan központi helyet elfoglaló és nagy hatású diskurzusok mellett, mint például az éppen most megfenekletnek látszó pénzhajsza, létezik toleranciát hirdető erő is. Olyan a másságot elfogadó törekvés és létforma, amely Európában gyakorlatilag minden egyénre és társadalomra döntő hatást gyakorol. Ez a hatás érte Paul Lendvait és még sok hozzá hasonló egyént. Csak remélni lehet, hogy ez a hatás, a gazdasági válság ellenére, megmarad, ill. tovább fejlődik egész Európában és így Magyarországon, valamint északi, déli és keleti szomszédainál is mihamarabb érezteti hatását.

PÉTER ZOLTÁN

KÖZÖTTÜNK ÉLNEK

Dr. Schindler Tibor

Gazdasági világválság, banksodók, tönkrement vállalatok, elbocsátások, munkanélküliség! A világ eddigi legnagyobb pénzügyi válságát jósló hírekre ijedten kérdezzük, hogy mi lesz a pénzünkkel, a nyugdíjünkkel, a munkahelyünkkel? Meddig tart a krízis és mi jöhet még? Nincs megfelelő válasz: akár építjük a helyzetet, akár dramatizáljuk, mindegyik rossz megoldás, tartják az elemzők. A magyar származású, nemzetközi viszonylatokban is elismert, többszörösen évi befektetési rekordot elért Dr. Schindler Tibor közgazdással, a Raiffeisen Capital Management befektetési szaktanácsadóival beszélgetek az életéről és kérdezem, miként látja ő belülről, évtizedek tapasztalatával a háta mögött a helyzetet, a válság okait?

Kezdjük talán ott, hogy mikor és hogyan került Ausztriába?

1956 november végén, 16 évesen két távoli rokonommal hagytam el kalandos körülmények között Magyarországot. Jogász édesapámat a kommunisták hatalomra kerülésével kitétek a pénzügyminisztériumból, Szentendrén egy sütőipari vállalatnál kapott könyvelői állást. Tudtuk, hogy a származásom miatt nem tanulhatok majd tovább. A jövőm szempontjából jobbnak látszott, ha Ausztriában próbálom szerencsét. Andanál lépünk át a határt, hamarosan osztrák belügyminisztériumi utasításra az Obertraun-i magyar fiatalok rendelkezésére bocsátott iskolában kellett volna folytatnom a gimnáziumot. Obertraun szűk, sötét, hegyektől körülvevett pöttömnyi falu, ahonnan egyik ottani szintén boldogtalan társammal azonnal átkerédkedtünk az innsbrucki magyar gimnáziumba. Abban az időben számos osztrák család fogadott be magyar gyerekeket. Így kerültem én is Trentiniékhez, egy őstiroli, három gyerekes családhoz.

Milyen érzés volt nyelvtudás nélkül beleszippenni egy osztrák családba?

Annyi izgalom után megnyugtatót a meleg ágy, a biztonságos otthon, bár hamarosan kiderült, hogy tulajdonképpen egy „Piroskát” szerettek volna befogadni, de engem kaptak! Szinte azonnal zsúrokra, uzsonnára cipeltek, ahol én voltam az érdekesség és ahol mindenki remekül érezte magát, csak én nem tudtam senkivel beszélni. Otthon belebújtam a Tiroler Tageszeitungba, jelezve, hogy ne zavarjanak, és próbáltam kislabilizálni a szavakat. Így tanultam meg lassan németül. Az érettségi után Rockefeller-ösztöndíjjal Bécsbe kerültem a Közgazdaságtudományi Egyetemre, amit 4 év alatt végeztem, utána ledoktoráltam. Trentiniékkel egész életükben tartottam a kapcsolatot, mindig segítettek, ha kellett. A fogadott apám élde végén írt egy könyvet, amiben én több szerepeket, mint a saját gyerekei.

Miért éppen a közgazdász pályát választotta?

A tőzsde, a nyelvek, a pénz világa mindig nagyon érdekelt. Álmaim netovábbja a Wall Street volt. Ott akartam dolgozni, tapasztalatokat gyűjteni. Az egyetem befejeztével New Yorkba mentem, de 3 évig tartott, amíg végre kaptam egy igazi wall-streeti állást. Rengeteget dolgoztam és egy életre szóló kapcsolatokat építettem ki. Elnyertem az amerikai állampolgárságot is, mégsem maradtam Amerikában. Húzott vissza Európa. Örültem, amikor átküldtek Párizsba, majd Düsseldorfba. Megnősültem, magyar lányt, Vető Márta textilművésznot vettem feleségül, fiam született, de Düsseldorftól olyan messze volt Magyarország! Ekkor már meglehetősen jó névre tettem szert a szakmában, így 1982-ben elfogadtam a Bécsben székelő Weitscher Magnesit Vállalat befektetési menedzseri állását. A cég érdekében olyan sikerrel gazdálkodtam, hogy amikor tulajdonosváltásra került a sor menedzseri ajánlatot kaptam egy bécsi privát banktól és a Raiffeisen Capital Managementtől. Némi gondolkodás után ez utóbbit választottam.

Tulajdonképpen mi a feladata egy befektetési menedzsernek?

Intézmények és magánszemélyek értékpapírjaikat, részvényeit kezeljük és forgalmazzuk. Évekig a kis kockázattal járó nyugati piaccal foglalkoztam, ám a rendszerváltás után, 1994-ben a nyelvtudásomra és a tapasztalataimra hivatkozva felkérték az újonnan alakult kelet-európai befektetési osztály vezetésére. Mintegy száz millió Schilling várt befektetésre. Álmodni sem mertünk arról a sikerről, amit végül is elértünk. Főleg a magyar, a lengyel, a cseh, az orosz és kisebb mértékben a szlovák, a szlovén, román és a horvát piacról beszéltek. Ennek köszönhetően a karrierem is meghosszabbodott, hiszen még 69 évesen is dolgozom.

Milyen volt a kezdet? Hogyan lehet egy ismeretlen országban kapcsolatokra szert tenni?

Vegyük Magyarországot. Nulla információ volt. Elsőként egy amerikai bankár ismerősömet hívtam fel, aki már Budapesten élt. Ismerte a fontos embereket és bemutatta őket. Az ő információikra támaszkodva óvatosan elkezdtem vásárolni az értékpapírokat, amiket a befektetőknek 3-5 év átfutási idővel ajánlottunk fel. A kockázat, a felelősség óriásnak tűnt. Sokan kérdezték, hogy bírom idegekkel? Tettem a dolgomat, betartva a jogi kereteket igyekeztem jobb lenni, mint a konkurencia. Persze voltak kilengések: 1995-96 nagyon jó volt, aztán 97-ben jött az ázsiai, 98-ban az orosz krízis, ez kihatott ránk is, de utána megint felmentek az árfolyamok. Sokszor 20-30 százalékos értéknövekedést is hoztunk. Követtem az óvatos Raiffeisen-filozófiát: minél kevesebb befektetéssel, maximális eredményt elérni! A beindult piacot aztán átvették a fiatalok, én pedig Londonban kaptam megbízatást.

Most arra kérem, válasszon szerepet! Gondolkodjon a magyarok fejével. Jó volt mindez Magyarországnak is?

Ismérem a szemrehányást: a nyugati tőke, a multik stb. Erre csak azt válaszolhatom, hogy a mai gyors, globalizált világban nincs idő a filozofálásra. A rendszerváltáskor, 50 év kommunista szisztémája után privatizálni kellett, be kellett hozni a nyugati tőkét és meg kellett tanulni a know-howt. Hogy helyette miért nem kaptunk segítyt? A Marshall-tervet világgégés előzte meg, Kelet-Európában 1989-ben békés volt az átmenet. Megnyiták a határokat, az elszegényedett ország nem tudta felvenni a versenyt a nyugati konkurenciával. Persze, hogy sok hiba is történt! A magyar bankok 70%-a külföldi kézben van, de emlékszem még az Antall kormány alatt Soros György 25 százalékos részesedést akart vásárolni az OTP-ben. A kormány nemet mondott. Ma már én is azt mondom, hogy igaza volt. A háború után a német ipart is felvásárolta az amerikai tőke, Ausztriában az élelmiszeripar szinte teljesen külföldi kézben van, de amíg a makrogazdaság működik, nincs baj. A kapitalizmus örök egyensúlyozás: el ne meneküljön a tőke, de közben az ország érdekei se csorbuljanak!

2007 a gazdasági válság kezdete. Mitől keletkezett a válság?

Amerikából indult ki. Már Ronald Reagan kormánya is a teljes liberalizmust hirdette, a piac majd szabályozza magát! 1987-ben aztán majdnem összeomlott a tőzsde. Erre óriási pénzeket dobtak piacra, csökkentették a kamatokat, szeptember 11. után megint. Az olcsó pénz következtében hitelre olyanok is ingatlanokat vásárolhattak, akiknek nem volt meg rá a fedezetük. A bankok úgy vélték, hogy az ingatlanokra mindig vissza lehet majd nyúlni. A biztosítók, a bankok, a nyugdíjpénztárak az egész világon keresték a jó befektetéseket. A rövid távú profitszerzés lett a cél. Elkezdtek összevonni, adni, venni a jelzálogokat. A rületet forgott, senki nem akart lemaradni, nem elég 2-3 százalékos kamat, több kell, nagyobb haszon, nagyobb nyereség, ha az egyik bank adja, utánahúz a másik is. Nőttek az igények. A befektető intézmények mind politikai nyomás alatt is álltak. Generációkat fertőzött meg a kapzsiság. Így keveredett bele Európa is. Aztán egyszerre kiderült, hogy a bankok nem képesek felfogni a veszteségeket, az ingatlanárak lezuhantak, szinte eladhatatlanná váltak. A nagy vesztesek a múlt nyerői, de végsősoron az egész társadalom jövője forog kockán. Jelenleg még csak a jelét sem látjuk, hogy a csúszásnak vége lenne. Talán 2009-10-re a mentőcsomagok révén javulás áll be.

De honnan van most egyszerre a bankok megmentésére ennyi pénz?

Az adófizetők pénzéből. Hiszen a mentőcsomagok hiteleit egyszer majd vissza is kell fizetni. A Nemzetközi Valuta Alap, a Világbank, az Európai Investmenbank stb. hitelez. Rendkívüli helyzet van. A maastrichti kritériumok most nem számítanak. Az államok eladósodnak, de meg kell menteni a bankokat, még a részbeni államosítások árán is, mert tudjuk, hogy hova vezethet a munkanélküliség.

Végül megkérdezhetem, hogy ebben a helyzetben mit tesz egy szakember a meglakarított pénzével?

A legkonzervatívabb módon bankbetétbe vagy takarékkönyvbe teszem a pénzem akkor is, ha kicsi a kamat. Német vagy osztrák állampapírok, jól fekvő ingatlanok, a nyersanyagokkal kapcsolatos befektetési lehetőségek is számításba jöhetnek. Szerencsére az osztrák bankok még jobban állnak, mint az amerikaiak, a németek vagy Kelet-Európa jó része.

FERENCZY KLÁRA

MAGYAR ÉLET GRÁCBAN

Folytatás az előző számból

Az 1956 újabb mérföldkő a gráci magyar életben is. 1957. januárjában a privát helyen lakókat nem számítva 956 magyar menekült élt a gráci légerekben (Edda Engelke után). A Gráci Magyar Egyesület már a forradalom alatt gyűjtött az otthoniaknak ruhát, gyógyszert és a Christana Hungariával együtt gráci munkahelyek szerzésével is segítette a menekülteket. Ezek egy része a két egyesületben talált otthonra. Az osztrák biztonssági szervek a forradalom napjai alatt több ausztriai magyar egyesülettel szemben elővigyázatra intettek. Ezek között volt a Christiana Hungaria is (Engelke után).

A forradalom és szabadságharc leverése után 1956-57-ben egyre több menekült fiatal érkezett Grácba, hogy az egyetemen, vagy a Műszaki Főiskolán tanuljon. Megalakult a Diákszövetség, amely itt is a MEFESZ utódjaként kezdte el munkáját. 1957 őszén megkapták a működési engedélyt „Verband ungarischer Studenten in Graz” név alatt. Zászlójukra a magyar nyelv, az ötvenhatos szellem, az egyetemes magyar értékek ápolását és a diákság érdekvédelmét tüzték.

Az egyesület első elnöke Balássy Géza (1957-58), mintegy 150 diákról beszélt. A létszám állandóan változott. A kivándorlások, tanulmányok feladása miatti ritkuló sorokat az ausztriai magyar gimnáziumok érettségizői töltötték fel. A hallgatók legtöbbször itt kezdte el tanulmányait, vagy folytatta az otthon megkezdettét. Az 1960/61-es tanévben 126 hallgatóról tudunk. Az egyetemen 67-en, a Műszaki Főiskolán 59-en tanultak. 112-en kaptak, túlnyomórészt Rockefeller ösztöndíjat. 1958-tól két helyiségben folyt élénk egyesületi élet: a Magyar Kultúrközpontban és az YMCA/YWCA barakkban. Elő-

adások, ünnepek, tánc és énekkari próbák, angol nyelv és varrótanfolyam, filmvetítések, pingpongbajnokságok, fényképező és irodalmi szakköri tevékenység, kirándulások, tanulmányi utak töltötték ki a szabad időt. 1957-1967 között több, mint másfél száz rendezvényről tudunk. A sportolók részt vettek az egyetemi és tartományi versenyeken. Tény, hogy nem minden diák vett részt tevékenyen az egyesületi életben. Voltak, akik kritizálták és távol tartották magukat a közösségtől. A vezetőség a nyári hónapokra Németországban és Svájcban munkahelyeket szerzett a tagságnak. Az ösztöndíjak megszűnésével 1965-ben pénzsegélyhez és kölcsönhöz juttatta a tanulmányaik befejezése előtt állókat az UNO és Heimat Steiermark segítségével.

A diploma megszerzése után a legtöbben elkerültek Grácba. Ezzel véget ért az egyesület aranykora. Az itt maradtak folytatták a közösségi munkát. Ezután is minden évben – a mai napig – sor került az ’56-os megemlékezésre, mely a kerek évfordulókön ünnepélyesebb formát öltött. A hatvanas évek végén az egyesület mindkét helyiségét elvesztette. A Magyar Kultúrközpont szerződését nem hosszabbították meg, miután az addigi pénzforsorok elapadtak, az YMCA/YWCA-barakk lengyel kézbe került. A közgyűlés 1967-ben a megváltozott helyzetre reagálva – „Magyar Egyetemisták és Öregdiákok Klubja”-ra változtatta a Diákszövetség nevét. Az 1981-ben elindított Öregdiák Találkozó eddig hatszor került megrendezésre.

Most vessünk egy pillantást a másik két egyesületre, a menekültek lelki gondozására és az egyesületek közötti kapcsolatokra. *(Folytatjuk)*

UGRI MIHÁLY

Melbourne is elhatározta...

A magyar történelemnek általában epizódikus, de időnként hűsbavagóan fájdalmas, veszteséges esete a nép szétáramlása, csoportjainak leszakadása.

Történelmünk legnagyobb, legnépesebb magyar emigrációját a második világháború hozta létre, pontosabban annak következtében az országra zúdított kommunizmus, ami további tömeges szétáramlást okozott. Ehhez járult a Kárpát-medence széteső részéből kivándorló tízezrek emigrációja. Aki nem önszántából, nem kalandvágyból, szerencsejátékból távozik el szülőföldjéről, az lelkiileg nem szakad el, megőrzik magyarságukat, viszi magával az ország képét, őrzi nyelvét, kultúráját, irodalmát, hagyományait, megtartja a régi szokásokat, hiszen ez ad neki nyihet és megnyugvást. Lakását a magyar népművészet, képzőművészet, festészet tárgyaival díszíti, másszóval megeremti magának házon belül azt a környezetet, amit megszokott, megszerzett korábbi életében.

Azok közül, akik magyar feladatot végeznek idegenben, sokan feltehetik a kérdést: foglalkoznak-e ilyen dolgokkal, ha otthon maradok? Bizonyára nem. Ideérkezésüket követően – jobbadán amatőr alapon – ugye milyen hamar kiadtunk újságot, írtunk, alapítottunk színtársulatot, dalárdát, egyesületet, magyar egyházközséget. Ahogy lehet – de tenni kell! – alapon.

Kezdetben kerestük egymást, népes összejöveteleken. Az volt a kockázat, hogy nem kapunk helyet, mert későn érkezünk. Megismertük egymást, megbeszéltük, hogy legközelebb ismét találkozunk. Kialakultak a baráti társaságok, összejöttünk, hogy kicseréljük tapasztalatainkat, hol lehet jobb állást kapni, hogyan lehet saját házhoz jutni. Egyszóval megélhetési fontossága volt a magyar összejöveteleknek. Később inkább a szórakozás adott vonzást, együtt lenni honfitársakként.

Előállt az igény a megerősödött egyesületek részéről saját ingatlan létrehozására. Így kerül fókuszba a Melbourne-i Magyar Központ, ill. vele kapcsolatosan a február 13-14-15-én megtartott „HUNGAROFEST 2009”.

A titok vélhetően a Magyar Központ imponáns méreteiben van, és az ahhoz mérten nagyszámú önkéntes áldozatkészségében. Ami rendkívüli, ott kell keresni az alkotást megálmódo kezdemérvét. Itt két magyar telek adományozása indította el ugyancsak magyar csapat tettekkészségét, amiből megindult az építkezés. Létrejött az „ország”, aminek alapján Melbourne magyarsága megehethe – amiről Nemeskürty szolt –, hogy „elhatározza a megmaradást”.

Ezt így igazán csak ma, négy év után érzékeljük, amikor a Hungarofest népes közönsége három napon át, jól szervezett kulturális vendéglátásban részesült, illetve részesítette önmagát. Három napon át közel kétezer embert étkezettek, szórakoztattak, láttak el igényes és népszerű kulturális jelenetekkel, látogathatták a magyar népművészet remek alkotásait, ismerkedhettek a magyar különlegességekkel. Volt sakkverseny, komputerszoba, gyermek játszócsoport. A szolgáltatásokat a Magyar Központban „élő” egyesületek tagjai végezték, sütöttek, főztek, kiszolgáltak, mintha mindez szakmájuk lenne. A meg-megtelő szemeteládák egy „civilben” gyárigazgatót ültette folyamatos szolgálatként, annak is példaként, hogy magyar feladatokban nincs alantás munka.

Mindezeknek koronája, hogy a megjelentek jelentős része fiatal volt, nemcsak apró unokák, hanem felnőtt fiatalok, középkorúak, tehát már itt született, itt felnőtt magyarok, akik nem szakadtak el attól az életformától, amit gyermekként – szüleikkel együtt látogatva magyar rendezvényeket – sajátítottak el. Ez is Melbourne-i csoda, hiszen mindenhol az a panasz jön, hogy az első és második nemzedék, nagyon kis részétől eltekintve, nem jelenik meg magyar rendezvényeken.

Ilyen fiatalág jelenléte tette lehetővé, hogy magyarországi táncművészek, zenekar, énekművész foglalkozik fiatalokkal, és szórakoztatja őket, akárcsak valahol a Kárpát-medencében lennének.

Melbourneben nem „hal ki a magyarság”, itt megdől az utódgenerációkról terjedő aggodalom.

A háromnapos fesztivált Nagy Bálint főkonzul nyitotta meg. Melbourne-ben lényegében ifjúsági fesztivál volt.

Méltán figyelt fel a Melbourne-i Magyar Központ-ra a Bethlen Gábor Alapítvány, amikor Márton Áron- emlékérem adományozásával és az alábbi mondatokkal fejezte ki elismerését: „Csodás magyar összefogás eredményeként épült fel és működik a nyugati világ legnagyobb magyar közösségi háza: a Melbourne-i Magyar Központ is. E központ egyik büszkesége lehet az ötödik kontinens ötvenöt ezer és Melbourne mintegy húsz ezer főnyi magyarságának példája az építő magyar összefogásnak.”

Utóiratként ide iktatunk egy korábbi cserkész tudósításból, ami kis fénycsóvát vetít a Magyar Központ történetére.

„1981-ben elkészült a Magyar Központ Ifjúsági Épülete, amelynek egyik eredeti rendeltetése az volt, hogy legyen a Melbourne-i cserkész csapatnak és a többi ifjúsági szervezetnek állandó otthona. A telket a teljes Magyar Központra Jandó és Hende családok adományozták. Az ifjúsági épületet nagy részben a cserkészek saját nehéz munkájuk gyűjtött pénzéből állították fel. A Magyar Központ szövetkezeti együttes, négy szövetkezet tulajdona. Magyar Ház Szövetkezet, Ifjúsági és Kultúr Szövetkezet, Társadalmi Szövetkezet és a később csatlakozott Regnum Szövetkezet.

Az Ifjúsági és Kultúr Szövetkezet az ifjúsági épületet használja és gondozza, a Magyar Ház Szövetkezet később felépítette a nagyerem épületét, a Társadalmi Szövetkezet (Klub) a külön éttermet és a nagy konyhát állította fel, míg a Regnum Szövetkezet a Szent István templomot építette meg.

Az ifjúsági épület felállításánál Linka Márton látta el a főszerepet, a Magyar Háznál és Klubnál különböző építészeti munkákat közre, míg a templomot Zagon Lajos építész mérnök tervezte, és az építést is ő vezette le. Az általános pénzügyi irányítást Faith Ferenc intézte. Tudvalevő, hogy a Melbourne-i Magyar Központ a legnagyobb magyar kultúrközpont a világon, Magyarországon kívül, és legnagyobb részt önkéntes munkával épült fel, adósság nélkül.”

Tudjuk, hogy ez a kis utóirat a cserkészek fogalmazásában hiányos, de fontos annak megértéséhez, mit jelent és miért volt sikeres a Hungarofest 2009 a Melbourne-i Magyar Központban.

CSAPÓ ENDRE (Magyar Élet 2009. február 26.)

Bécsi Tavasz

A képzőművészet kedvelőinek, barátainak ez a tavasz különösen szép lesz. Több egyszerű kiállítás tekinthető meg, mint a *Belvederben Alfons Mucha* a kiváló cseh művész műalkotásai, az *Albertinában* az átrendezett *Batliner-gyűjtemény* és szintén az *Albertinában* a holland festészet aranykoráról ad ízelítőt a *„Rembrandt és kora”*. A *Leopold múzeumban Ernst Balach és Käthe Kollwitz* német művészek kiváló műalkotásaiból rendezett nagyszabású közös kiállítás várja a művészet barátait.

HIHETETLEN, DE BÉCSBEN ELŐSZÖR rendeztek életmű-kiállítást a szecesszió emblematikus alakjának, **Alfons Muchának** (1860-1939). A cseh festészet nagyjai közül ő a legismertebb a világon. Művészete és a szecesszió elválaszthatatlanul összetartozik, hiszen ez a stílus (akár art nouveau-nak, akár Jugendstilnek nevezzük) első virágkorát éppen az ő műveiben érte el, olyannyira, hogy az 1900 körüli időszakot szokás „le style Mucha”-ként is emlegetni.

Mucha plakátműveivel aratta első sikereit az 1890-es évek közepén, és ez a műfaj hozta meg számára később a világhírnevet. Plakátjainak, reklámkiadványainak többségét a Champenois nyomda állította elő, itt készült valamennyi Sarah Bernhardt-plakátja. Sarah Bernhardt, az egyik legnagyobb rajongással körülvett párizsi híresség volt a 19. század második felében és a 20. század elején. Mucha csaknem valamennyi plakátjának a középpontjában nőalak áll. A Bernhardt-plakátok és a többi általa készített reklámkiadvány fiatal, vonzó, kicsattanó, vidám és nyíltan érzelmi nőket ábrázolnak hosszú, aranylós hajjal, közvetlen asszociációkkal az adott termékkel kapcsolatban.

Ivekben és csigavonalakban, virágdíszekben és stílizált ornamensekben gazdag stílusa hamar népszerű lett és valósággal tolongtak a plakátjaiért. Neves csokoládé- és kekszgyárak és más cégek vették igénybe tehetségét termékeik népszerűsítéséhez. Párizsi kiadókkal könyvillusztrációkra is szerződést kötött. Az Osztrák-Magyar Monarchia Muchát bízta meg az 1900-as Párizsi Világkiállítás Bosznia-Hercegovina pavilonjának dekorálásával. Az így elkészült 250 négyzetméteres pannó most ismét a közönség elé kerül, miután a pavilont rekonstruálták és így egy évszázad után láthatja újra egyben a közönség.

Mucha életműven belül különleges helyet foglalnak el a pasztell- és színrajzok. A nemzetközi hírnév és siker csúcsára jutott művész személyes érzéseit közvetíti, és „sötét” oldalát világítja meg ezek az 1898 és 1903 között Párizsban készült, önálló műtárgycsoportot képező alkotások. Ő volt az első és utolsó, aki ilyen eredetiséggel tudta kifejezni a bánatot, a szomorúságot, a szerelmet vagy akár a meleget a hideget és a fáradságot egy-egy női alak tekintetén, arc kifejezésén vagy öltözködésén keresztül.

Mucha hazafias érzelmektől fűtve 1913-ban meg-

festette a „Slav Epic” című művét, mely a szláv mitológia ábrázolása. A festő húsz évet szentelt a 20 négyzetméteres képeken szereplő allegóriák megalkotásának, majd 1928-ban a cseh népnek ajándékozta őket.

A most látható retrospektív kiállítás része a Szláv eposz című, húsz festményből álló sorozat két darabja is.

Mucha szobrászattal is foglalkozott, az ékszerkészítés, a belső tér díszítése és az iparművészet is érdekelte. Sajátos, különleges tehetsége azonban legteljesebben a díszítő grafikában nyilatkozott meg.

A Belvederben 250 alkotás látható, (rajzok, vázlatok, plakátok, könyvek, ékszerak) magán- és közgyűjteményekből, a világ különböző tájairól, és mutatja be ezt a mindenképp „szláv” mestert a június 1-jeig nyitva tartó tárlaton.

KÜLÖNLEGES ÉLMÉNYT JELENT AZ Albertinában a **liechtensteini Batliner házaspár gyűjteményéből** rendezett kiállítás. Herbert Batliner liechtensteini ügyvéd és felesége, mintegy ötszáz képből álló gyűjteményt szállított otthonából az Albertinába.

A Batliner házaspár több évtizeden keresztül koncepciózusan vásárolta a piacon felbukkanó klasszikus és modern képeket; ma mintegy negyven Picassót, számos híres francia impresszionistát, Monet-t, Renoirt, Cézanne-t, Signacot és hasonló hírességeket mondhatnak magukénak. Gyűjtészenvedélyük az ezt követő periódusra is kiterjedt: a német avantgárd, a Blaue Reiter, a Brücke-csoport és az orosz avantgárd leghíresebb festőitől is szereztek egy vagy több képet.

Az Albertina két felső szintjén „**Monet-től Picassóig**” című tárlat több mint kétszáz bemutatott alkotás fele származik a Batliner-gyűjteményből, ezeket főleg az Albertina saját anyagából grafikákkal és a Forberg-kollekció néhány alkotásával egészítették ki.

A francia impresszionizmustól egészen az 1950-es évek absztrakt expresszionizmusáig terjedő időszak művészetéből Claude Monet tájképei és tavirózsái, közülük a leghíresebb az 1919-ben festett „See-rosenteich” című alkotása, Renoir festményei és Edgar Degas 1905-ben készített pasztellje, a „Zwei Tänzerinnen”, a posztimpresszionista Toulouse-Lautrec, Paul Cézanne alkotásai láthatóak a kiállításán. A fauvista Henri Matisse, a neoimpresszionista Paul Signac műveivel is megismerkedhetünk. De találkozzunk a német expresszionizmus képviselő „Die Brücke” csoport tagjaival - Ernst Ludwig Kirchner, Schmidt-Rottluff - valamint az absztrakt expresszionizmus (Appel, Marc Rothko) művészetéből is kaphatunk ízelítőt. Megtekinthetők a német expresszionizmus később szerveződő müncheni csoportja a „Der Blaue Reiter” művészeinek - August Macke, Paul Kandinskij - alkotásai is. Lissitzky, Gonszarova, Popova, Larionov, Malevics és Filonov, az orosz avantgárd képviselőitől is láthatóak még műalkotások.

Ugyancsak szerepelnek Pablo Picasso késői munkái és linómetszetei, Marc Chagall alkotásai, köztük a „Papierdrachen” festménye, absztrakt expresszionizmus képviselőinek - Karel Appel, Mark Rothko - alkotásai. Külön figyelmet érdemelnek Francis Bacon művei és Alberto Giacometti jellegzetes szobrai.

A kiállítás egy évszázad művészettörténete és páratlan élményt nyújt a látogatóknak.

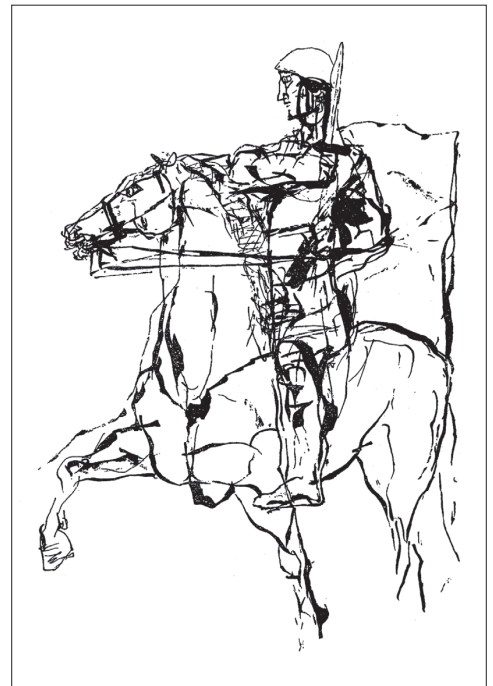
NÉMETALFÖLD HÉT ÉSZAKI TARTOMÁNYA AZ 1609-es fegyverszünet után vált függetlenné Spanyolországtól; a 17. században történelmének, gazdaságának, kultúrájának, egyben festészetének aranykorát teremtette meg. A reformáció térhódításával a Németalföld északi részén a polgár lett a középpont. A festészetben megjelennek a hétköznapi témák: csendéletek, tájképek, egyszerű emberek portréi, hétköznapi jelenetek. A művészet történetében ritkán fordult elő, hogy egész nép ilyen szabadságot kapott a festészetben.

A holland festészet újszerűségét azok a változások magyarázzák, amelyek a műpártolás, megrendelés rendszerében, a társadalmi igényekben és - ezekkel összefüggésben - a művészi szemléletben bekövetkeztek. Feltűnő, hogy az egyházi megbízások teljesen elmaradtak: a reformáció egyház tiltotta a képek vallásos tiszteletét, és templomaiban csak fehérre meszelt, puszta falakat tűrt meg. Az udvari, arisztokratikus műpártolás teljesen visszaszorult, jelentéktelenné vált. A bőkezű egyházi megrendelők helyett a festők a közös élményanyag, az azonos szemlélet révén új vásárlói réteget találtak a lassan meggazdagodó városi polgárságban, amely a mitológikus ábrázolások helyett főleg bibliai vagy a hétköznapi valóságot bemutató, könnyen érthető témákat kedvelte. A kisméretű képeket nemcsak iparszerűen gyártották, hanem specializálódtak is: egyes művészek csak tájképeket (Jan van Goyen), templombelsőket (Pieter Saendremán), tengeri útközeteket (id. Willem van de Velde), téli tájképeket (Hendrick Avercamp), virágszendéleteket (Ambrosius Bosschaert), kagylócsendéleteket (Balthazar van der Ast) vagy teheneket (Albert Cuyp) festettek. Rendkívül divatosak voltak a szobabelsőben játszódó zsánerképek is.

Abban a korban a holland festők nagy figyelmet szenteltek ábrázolásaik aprólékos kidolgozásának. Hollandiában e század közepén a festészet általános jegye a tökéletes kivitelezés és a részletező ábrázolás. A főkép között javában folyt a mesterségbeli tudás fitogtatása. Mindezek mellett az volt a céljuk, hogy a világról való tudás minél nagyobb részét örökösték meg egyetlen felületen.

A barokk egyetemes stílusától eltérően a 17. századi holland festészet talán emberábrázolásában a legmeghökkenőbb: kendőzetlen emberi esendőség és a hétköznapi életképek köszönnek vissza Frans Hals, Nicolas Maes, Pieter de Hooch, Jan Vermeer van Delft vagy pl. Isaak van Ostade munkáiról.

Wilhelm von Bode német művészettörténész sze-

rint „a 17. századi holland festészetben Rembrandt volt a forrás, amelyből minden más, vagy legtöbb más kortárs festő stílusa eredt.”

Az Albertinában látható kiállítás - **Rembrandt kora** - a holland festészet aranykorába vezeti be a látogatókat. A németalföldi realista festészet kezdeteit a kiállítás mintegy 200 kép mutatja be, közülük 150 az Albertina Múzeum gyűjteményéből származik, többségüket még a múzeumalapító Albert von Sachsen-Teschen herceg, Mária-Terézia veje vásárolta, további 40 olajfestmény egyeb osztrák és nemzetközi gyűjteményekből tevődik össze, többek között Utrecht, Nürnberg, Budapest, Drezda múzeumaiból.

A holland aranykor 70 művészeinek, Hendrick Goltzius, Aert van der Neer, Aelbert Cuyp, Adriaen van Ostade, Nicolaes Berchem, Jan Both, Cornelis van Poelenburch, Willem van de Velde, Hendrick Avercamp valamint számtalan kevésbé ismert képzőművész festményét alkotásait láthatja a közönség: valóságos és megszüpített tájképeket, városi és tengerparti képeket, portrékat, falusi csendéletet, polgári hétköznapiakat és virágképeket. A legnagyobb hangsúly persze Rembrandtra helyeződik. A korának szentelt tárlat mintegy tíz terméből kettőben állították ki alkotásaiból. Rembrandt életének utolsó éveiben festette meg legpompásabb önarcképeit, melyeken arca a fájdalom és szomorúság jeleit hordozza, ezek közül látható a bécsi Kunsthistorisches Museum tulajdonában lévő egyik szép önarcképe.

„Míg a XVII. századi Németalföld művészetét a műfaj sokasága jellemezte, Rembrandt egymaga a legjobb volt valamennyi műfajban, a csendéletekben, a tájképekben, a portrékban, festésben és rajzolásban” - mondta Klaus Albrecht Schröder, a múzeum igazgatója a megnyitón

ASZALOS SÁNDOR

Százötven éves (lenne) a soproni evangélikus és állami tanítóképző

Az intézményes tanítóképzés Magyarországon még két évszázados múltra sem tekintethet vissza. Az első preparandumot Pyrker László érsek 1828-ban keltette életre Egerben, a tekintélyes múltú soproni evangélikus líceumban pedig 1829-ben bízták meg egy tanárt nevelés tanításával. Az utóbbi lenne a *soproni és lutheránus* tanítóképzés csírája. További előlépésre majd csak a szabadságharc után kerülhetett sor. Pálffy József líceumi tanár 1854-ben dolgozta ki a tanítóképzés szervezetét; a hosszas gyűjtőmunka eredményeképp elkészült új épületben 1858. október 4-én megkezdődhetett az evangélikus tanítók és kántorok képzése.

A soproni tanítóképző (általában a tanítóképző mint olyan) sohasem volt elit intézet. Tanárainak többsége előtt a tudományos előrehaladás lehetősége zárva volt (végzettségük miatt); a tanítványok zöme az alsó társadalmi kategóriákból került ki. A soproni intézetben az ország lutheránusságának megfelelően pontos kereshetőségét láthatjuk. Az egykori növendékek legtöbbször parasztfiú - írta Kónya Lajos költő 1973-ban -, főként a Rábaköz, a Kemeneshát vidékéről, egy-két pesti, jó néhány békéscsabai vagy nyírségi „tót-tirpák” gyerek. Mindent összevéve az intézet fennállásának 99 éve (1858-1957) alatt 1819 tanítói, 1329 kántori oklevelet adtak ki. Megjegyzendő, hogy mintegy kétszáz német tanítási nyelvű iskolákra is képeztést szereztek.

Az ádáz 20. század többször állította nehéz próba elé a tanítóképző tantestületét, igaz-

gatoságát. Elvesztett világháború, két forradalom után kérdőjeles vált maga a székhely, Sopron hovatartozása is. Bár a soproni evangélikus egyháztanács jogot formált az „egyházi integrálás” érvényesítésére az Ausztriához csatolandó területen, mégis elrendelte az így új fenntartóság alá kerüléssel fenyegetett intézmények menekítését. A soproni tanítóképző kijelölt székhelyként előbb Szombathelyre, majd a Tolna megyei Bonyhád került szöbe. Végül is a velencei protokollumnak, s a soproni népszavazásnak köszönhetően Sopron magyar, a tanítóképző pedig a városban maradt. Egy kompromisszumban, vagyis a kölcsönös engedményeken alapuló megegyezésben tulajdonképpen mindkét fél enged, az eredmény azonban egyik felet sem elégíti ki. Nem volt ez másképp a soproni népszavazás esetében sem. Két korabeli idézet - egy magyar és egy osztrák - 1921-ből: „A haza fiait az elé a világraszóló erkölcsstelenség elé állította, hogy szavazással állapítsák meg, ki az ő édesanyjuk” (tanári jegyzőkönyv); illetve: „Az a fájdalom, hogy az antant nem tartja be adott szavát, csak nehezen lehet elviselni” (Freie Presse).

A második világhégés során az intézet életét sikerült ugyan megmenteni - többek között - a szélsőségek, a Volksbund befolyásától; az épületet az angolszász bombázástól viszont már nem. Az 1858-ban közadakozásból épült iskolát 1945-ben „szétverte ostoba Liberátor-bomba” (Rozsondai Károly). A következő, de egyáltalán nem lebecsülendő fejleményként, 1948-ban állami kezelésbe

vették Magyarországon az egyházi oktatási intézeteket. Eötvös József, Kunfi Zsigmond, Imre Sándor liberális eszméjét diktatúra valószínűsítette meg. A maga módján.

Ami a magyar tanítóképzéssel, benne a sopronival 1957-59-ben történt, az két eredőre vezethető vissza. Először is magasabb szintre, *felsőfok*ra kívánták emelni (a minőségi változtatás gondolata 1928-ban merült fel, 1938-ban már a törvény is megszületett). A végrehajtásra - a közbejött világháború miatt - csak az 1950-es években került sor. Mivel az államosítás után a protestáns iskolákban addig működő tanárok, tanítók szinte „teljes egészükben” helyükön maradtak, e probléma megoldása „számottevő *minőségi szelektáció*val, a képzők számának *csökkentésével*” válhat lehetővé (Hegedüs András miniszterelnök, 1956.). Az első húsz, megszüntetésre ítélt tanítóképző sorában ott volt a soproni iskola is.

Rozsondai Károly igazgató szomorúan írhatta az utolsó intézeti anyagkönyvre: „*A képző megszűnt 1957. szept. 1-én!*”. Egy évre rá, a századik évfordulón Kónya Lajos még így emlékezhetett: „*A nemzedékek hajszalesővein folyvást kerengenek / az eszmék tiszta erei; hűség, becsület, termő, nagyszerű lázak / s a dús emberség, amitől nagyvá nőnek a lelkek*” (Tálálkozóra, 1958.). Azóta, a múltól idővel, a „tisztá erek” lassan elapadnak. Ma szinte csak annyit állapíthatunk meg, hogy volt egyszer egy - nem is akármilyen - iskola Sopronban.

VARSÁNYI PÉTER ISTVÁN

MÁRTON ÁRON SZOBOR KOLOZSVÁROTT

Az erdélyi magyarság Kolozsvár főterén, a Mátyás király-szoborcsoport szomszédságában bronzszobrot emeltetett **Márton Áron** püspöknek (1896-1980). Az egészalakos alkotást, **Bocskay Vince** szovátai szobrászművész munkáját február 28-án, ünnepi hálaadó szentmise után leplezték le, mintegy másfélezer közönség jelenlétében.

Továbbképzés a burgenlandi magyartanárok számára

(MTI) Március 2-án és 3-án továbbképzést tartottak Oberpullendorf/Felsőpulyán) a burgenlandi magyartanároknak. A programon Burgenland 22 oktatója vesz részt. A továbbképzés anyagát az Oberwart/ felsőöri Kétnyelvű Szövetségi Gimnázium és a Nyugat-Magyarországi Egyetem tanárai közösen dolgozták ki. A budapesti oktatási minisztérium által finanszírozott kétnapos továbbképzésen a nyelvtanítás módszertanáról, a magyar-osztrák közös kulturális értékekről esett szó - tudósított az osztrák közszolgálati rádió és televízió (ORF) kisebbségekkel foglalkozó adásában.

Az 1992 óta működő felsőöri gimnázium mellett több általános iskolában is zajlik magyar nyelvoktatás Burgenlandban. Ezekben a nem kizárólag magyar származású vagy anyanyelvű diákoknak lehetőségük van arra, hogy szabadon választható tantárgyként, osztályozás nélkül tanulják a magyar nyelvet.

A projektet a Közponeti Szövetség pályázta meg, és az Eisenstadt/kismartoni Pedigógiai Intézet akreditált továbbképzésként hirdette meg. A szervezést Wurst Erzsébet vállalta.

HALÁLOZÁS

84 éves korában 2009. március 2-án Bécsben elhunyt **Kuster Dezső** volt cserkésztsziszta, a 72. sz. Széchenyi István cserkészcsapat tagja. Április 2-án Győrött temették el.

GRATULÁUNK PAPP LÁSZLÓ SZÜLETÉSNAJÁRA

Papp László építész, az amerikai magyar értelmiség doyenje nyolcvan éves. 1929. április 28-án született Debrecenben, ma az Egyesült Államokban, Connecticut állam New Canaan városában él.

Azon küldetéses amerikai magyarok egyikeként ismerjük őt, akik származatát nemzetük és az őket 56-os menekültekként befogadó országuk érdekeit egyaránt felelős hűséggel, példamutató segítőkészséggel törekvésen szolgálják magyarul és angolul, szóban és írásban, szakmai és közéleti tevékenységgel, Papp László épületek tervezésével és szervezetek irányításával is. Mérték tartó és mérvadó közíróként immár nemzedékek értékelik tárgyilagos következtetéseit, elemzéseit, tudósításait, véleményeit.

Egyik amerikai magyar tagszervezet, a Magyar Öregdiák Szövetség Bessenyei György Kör – Hungarian Alumni Association "Tanúk – korukról" programja során "Oral history", szóbeli történelem előadásra kérte fel a Rutgers Egyetemen arról, hogyan működött elnöksége alatt az Északamerikai Magyar Egyetemisták és Főiskolások Egyesületeinek Szövetsége 18 amerikai egyetemen, több mint másfél ezres taglétszámmal. Előadása kiegészített szövegét 1988-ban adta ki a Szövetség e sorok írója szerkesztésében *EMEFESZ – Az amerikai magyar egyetemisták mozgalma az 1956-os forradalom után* címmel.

Könyve bemutatkozó bevezetőjében így ír a szerző: "vallom, hogy saját életünk formálásán túl közösségünk számára is le kell rónunk az adót. Építészársaim ezt úgy ismerték el, hogy előbb a New York állami Építészszövetség elnökévé, majd az 50 000 tagot számláló American Institute of Architects igazgatójává választottak. De szolgáltam városom Chamber of

Commerce elnökségében és három főiskola tanácsadó testületében is." Jelenleg is egyik vezetője az American Hungarian Foundation igazgató testületének, ő tervezte az Alapítvány könyvtárának archivumának, múzeumának helyet adó Magyar Örökség Központ New Brunswick-i épületét is.

Hadd gratuláljunk Papp László nyolcvanadik születésnapjára könyve egyik dokumentuma felidézésével. 1963-ban az EMEFESZ meghívta kongresszusára Illyés Gyulát és Németh Lászlót. Mindketten levéllel válaszoltak. E két levél "nagy hatással volt ránk" – írta könyvében Papp László. Illyés Gyula máig is egyre érvényesebb üzenete ez volt 1963. május 20-án:

Kedves Barátaim!

Köszönöm a meghívást; magatok is gondolhattátok, mi lesz rá a válasz. Az, hogy így küldöm, levélben, amínél többet előszóval sem mondhattam volna: az üdvözetemet, mindnyájatoknak. Nagy szavakra sincs szükség, hogy mit tanácsoljak én innen oda nektek.

Mintha az idő cáfolni kezdené Kölcseyt, hogy nyelvben él a nemzet. Nyilván látjátok, megmaradhat a nemzeti érzés, büszkeség, áldozatadás az anyanyelv tudása nélkül is. A magyarságnak el kell érnie ezt a grádust is.

Nekünk szívbelt gondunk vagytok minden percen. Legyetek jó magyarok, egymás iránt is.

Még egyszer szeretettel, meleg kézfogással köszönt benneketek

Illyés Gyula

Kívánunk Lászlónak további eredményekben, sikerekben, örömeiben gazdag, hosszú életet!

NAGY KÁROLY

Ligeti-terem Grácban

A Gráci Zeneművészeti Egyetemen az újonnan épült Mumuth (Haus für Musik und Musiktheater) nagyertermét Ligeti György teremnek nevezik el. (Érdekességképpen: az egyetem Oberschützen/felsőövi intézetének nagyertermé szintén Ausztriában élt magyar zeneszerző, Takács Jenő nevét viseli. A két kiváló zeneszerző kölcsönösen tisztelte és nagyra becsülte egymás munkáját. Szoros baráti kapcsolatukat több levél tanúsítja.)

Ligeti György (1923–2006) erdélyi származású magyar zeneszerző volt. A kolozsvári konzervatóriumban tanult, majd munkaszolgálatra vitték. A háború után a budapesti Zeneakadémiára került, ahol Veres Sándor, Kadosa Pál, Kodály Zoltán és Farkas Ferenc növendéke volt. Népzenei kutatómunkát végzett Erdélyben. 1950–1956 között a budapesti Zeneművészeti Főiskolán tanított. A forradalom leverése után Nyugatra menekült. A kölni rádióban Karlheinz Stockhausen és Pierre Boulez munkatársaként dolgozott. 1961-től a Stockholmi Zeneművészeti Főiskola tanára volt. Több ízben tartott kurzust Darmstadtban, a „modern zene Mekkájában”. 1967-ben osztrák állampolgárságot kapott. 1972-ben a kaliforniai Stanford egyetem *házi zeneszerzőjé*ként működött, 1969–1973 között Berlinben, majd haláláig Bécsben és Hamburgban élt és alkotott.

Zeneje egyetlen hagyományos stílusba sem sorolható. Magyarországi darabjaira elsősorban Bartók hatott, de befolyásolta Sztravinszkij és Alban Berg is. Az 50-es években érezte először, hogy el kell hagynia a bartóki gondolkodásmódot, el kell szabadulnia a dallamokban, szólamokban, ütemekben, formásémákban való gondolkodástól, a tematikus-motívikus munkától. „Már Magyarországon is a rendhagyó és egy kicsit örült zene felé tendáltam. A zene ne legyen normális, ne legyen jól nevelt, ne legyen szépen megkötött nyak-kendője.” – említette egy riportban. Kölnben, majd a 60-as években Bécsben alakította ki sajátos, egyéni stílusát. „Magamról azt hiszem, hogy nagyon kevésbé függök divatától. Idegenkedem attól, hogy klikkekhez tartozzam.” – mondta.

Korszakalkotó művészi, zenepedagógiai, tudományos, valamint zeneszerzői munkássága alapján a Svéd Királyi Akadémia, a Bajor Művészeti Akadémia, majd 1989-ben a gráci Zeneművészeti Egyetem tiszteletbeli tagjává választotta.

Végel László Kossuth-díjban részesült

Végel László író, újságíró, szerkesztő 1941. február 1-jén született Szenttamáson, az akkori Jugoszláviában. Az Újvidéki, majd a Belgrádi Egyetem elvégzése után vajdasági lapoknál dolgozott, 1980-91-ben az Újvidéki Televízió dramaturgia, 1994-2002 irodavezetője, azóta szabadfoglalkozású író. Regényei mellett számos esszé- és elbeszéléskötetét adott ki, drámáit több színház bemutatta. 1995-ben Déry-díjat kapott, 2001-ben az Év könyve elismerést vehette át az Exterritóriumért, 2003-ban Füst Milán-díjjal, 2005-ben Pulitzer Emlékdíjjal és a Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztjével tüntették ki.

A 68 éves író irodalmi munkásságáért, ezen belül szépprózai műveirért, művészi esszéirért, esszéregényeirért és naplóiért vehette át az elismerést - azokért az

A 2009. március 12-én felavatandó 511 m² nagyságú terem első zenekari hangversenyét Ligeti: Atmospheres című műve nyitja meg. Ezt követi az ünnepélyes névadás. (Elhangzik még Csajkovszkij Rokokó-variációja Alexey Zhilin szentpétervári csellista, Weber f-moll klarinétversenye Sara Sarvamaa helsinki klarinétos közreműködésével, valamint Mozart Esz-dúr szimfóniája /K. 543/. A Zeneművészeti Egyetem Zenekarát a karmesterképző tanszak hallgatói: Martin Sieghart, Gyűkér László, Nataliya Lukina és Alexey Pivovarskiy vezénylik.)

A hangversenyen elhangzó *Atmospheres* ütőhangszerek nélküli nagyzenekarra íródott 1961-ben. Az iskolát teremtő mű szerkesztési alapelve a *mikropolifónia*. A sűrű pókhálóra emlékeztető szávozta osztott szólamok ellenpontosan szövédnének össze. A szerkesztés olyan szigorú, mint Palestrinánál vagy a németalföldiekénél, csakhogy új szabályok uralják. Kosztolányi sorai jutnak eszünkbe: „Áldott az, aki az újat hozza. / Azt az újat, amely régi, de mi újnak látjuk. ” – Ligeti zenejében a polifónia már nem hallható. Minden tekerőző szólammozgás ellenére – mivel elejétől végéig mind a tizenkét félhang megszólal – az anyag csak hangszínében és dinamikájában módosul és az „egy helyben állás” benyomását kelti. A ritmikus imitációk szigorúan követik egymást: pl. huszonegy hegedű ugyanazt a dallamot játssza, de eltolódásokkal. A partitúra hagyományosan ötvennalú rendszerre íródott, azaz nem grafikus kotta. A szerző szerint „*lényegesebb a darabban jelentkező mintázatok. Ami ebben a zenében történik, az nem dallam, nem harmónia és nem ritmus, hanem valami halmazállapot, egyfajta kaleidoszkóp-minta, mely lassanként változik.*” – A mintázat, a szólamok szövevénye Ligeti elektronikus stúdióbeli munkájából ered, az ottani tapasztalatokat alkalmazta a hangszerez zenére.

Ligeti nagy tradíciók folytatója volt. Bár új stílusban, új nyelven komponált, de őrizte, ápolta a nagy zeneszerző-elődök igényességét, magas színvonalra való törekvését. Kívánjuk, hogy a róla elnevezett teremben mindig hozzá méltó, zeneileg jó minőségű, értékes hangversenyek csendüljenek föl.

RADICS ÉVA

MI - HOL - MIKOR?

Kulturális kaleidoszkóp

Alsó-Ausztria

True Stories, modern tánc – St. Pölten, Festspielhaus; ápr. 17., 18.

Compañía Nacional de Danza, tánc – St. Pölten, Festspielhaus; máj. 15., 16.

Kastélykoncertek: „Traverso”, „Tavasztól nyárig”, „Összecserélhető”, „A halál és a kislány” – Eckartsau, Schloss; máj. 3., 10., 16., 24.

Lét és látszat, koncert – Grafenegg, Auditorium; máj. 9. és St. Pölten, Festspielhaus; ápr. 11.

The Nigel Kennedy Quintet, dzsesszkoncert – St. Pölten, Festspielhaus; máj. 9.

„Fake Reality” Duna Fesztivál – Kems; ápr. 22.–máj. 2. **R. Pollesch, Eine neue Produktion**, próza – St. Pölten, Landestheater; máj. 8., 9.

J.N.Nestroy, Heimliches Geld, heimliche Liebe, dráma – Schwechat, Schloss Rothmühle; jún. 27., 30., júl. 3., 7., 10., 14., 17., 21., 24., 28., 31.

Mesterművek, kiállítás – St. Pölten, Landesmuseum; ápr. 25. – szept. 27.

IRWIN, Dušan Mandić, Miran Mohar, Andrej Savski, Roman Uranjek és Borut Vogelnik, kiállítás – Krems, Kunsthalle; jún. 28. – okt. 18.

Alfred Hrdlicka, kiállítás – Krems, Forum Frohner; jún. 28-ig

Állatias vicces, kiállítás – Krems, Karikaturmuseum; ápr. 5. – nov. 8.

F.Werfel, Eine blassblaue Frauenschiff, Friedrich von Thun előadásában – St. Pölten, Landestheater; ápr. 24.

Fűszer- és gyógynövénykert, vezetések – Maissau, Am Graben beim alten Rathaus, bejelentkezés: Tel.: 02958 / 83054 (Frau Wiesböck); máj. – okt.

Bécs

J. Strauß, A denevér, balett – Staatsoper; ápr. 13., 18.

S. Prokofjev, Romeo és Júlia, balett – Staatsoper; ápr. 29., máj. 3., 14., 31.

B.Eifman, P.I.Csajkovszkij, Anna Karenina, balett – Staatsoper; jún. 8., 10., 12., 14., 15., 17.

G. Puccini, Tosca, opera – Staatsoper; ápr. 25., máj. 9., 12.

J. Offenbach, Hoffmann meséi, opera – Volksoper; ápr. 2., 7., 16., 26., 29., máj. 3., 10.

H.Schmid, T.Jones, I Do!, musical – Vienna's English Theatre; máj. 9-ig

S.Schwartz, Godspell, musical – Neue Studiobühne, Penzingerstraße 7–9; máj. 12–14.

Gianmaria Testa, koncert – Konzerthaus; ápr. 15.

Haydn és a sajtó, koncert – Michaelerkerche, Kapittelsaal; ápr. 30.

Haydn halálának 200. évfordulója alkalmából, koncert és mise – Michaelerkerche, Sommerrefektorium; máj. 31.

Évszakok – Életszakaszok, koncert – Musikverein, Großer Saal; máj. 26.

Ana Moura, koncert – Konzerthaus; máj. 10.

Lionel Richie, koncert – Stadthalle; máj. 6.

Wajdi Mouawad, Verbrennungen, próza – Akademie-theater; ápr. 14., 21.

J. v. Düffel, Buddenbrooks, próza – Theater in der Josefstadt; ápr. 6., 9., 13., 18., 19., 23., 24.

Előváros és Szalon, Josef Engelhart, kiállítás – Hermesvilla; ápr. 2. – okt. 26.

Josef Maria Auchtenthaler, kiállítás – Leopold Museum; jún. 11. – szept. 21.

Tipikus! Klisék zsidókról és másokról, kiállítás – Jüdisches Museum; ápr. 1. – okt. 11.

Bogdan Bogdanovic, kiállítás – Architekturzentrum Wien; jún. 2-ig

A kép és a keret, kiállítás – Liechtenstein Museum; máj. 15. – 2010. jan. 12.

Rembrandt kora, kiállítás – Albertina; jún. 21-ig

Nyári Bál – Kursalon; máj. 20.

Concordia Bál – Wiener Rathaus; jún. 5.

Burgenland

Felix, musical gyermekeknek – Eisenstadt, Kulturzentrum; ápr. 18., 19.

Libera me, Domine, Haydn-koncert – Eisenstadt, Bergkirche; ápr. 9.

„TRIOthon”, Haydn és „dedicated to Haydn”, koncert-sorozat – Eisenstadt, Schloss Esterházy; ápr. 30. – máj. 3.

Spirit Voices, koncert – Raiding, Franz Liszt-Zentrum; máj. 9.

Urban Art Forms, koncert – Wiesen; máj. 28–30.

I. v. Kürthy, Mondscheintarif, felolvasás – Oberschützen, Kulturzentrum; ápr. 2, Eisenstadt, Kulturzentrum; ápr. 3.

K. Tucholsky, Schloß Gripsholm, felolvasás – Mattersburg, Kulturzentrum; ápr. 17. és Güssing, Kulturzentrum; ápr. 18.

A Haydn-jelenség, kiállítás – Eisenstadt, Schloss Esterházy; ápr. 1. – nov. 11.

Felső-Ausztria

J. Massenet, Manon, opera – Linz, Landestheater, Großes Haus; ápr. 4., 8., 16., 21., 25., 28., máj. 3., 8., jún. 2., 9., 15., júl. 2.

J. W. v. Goethe, Faust II, próza – Linz, Kammerspiele; ápr. 1., 2., 11., 15., 16., 22., 23., 25., máj. 5., 18., 30., jún. 5., 6., 11.

T. Williams, Die Katze auf dem heißen Blechdach, színdarab – Linz, Kammerspiele; máj. 22., 24., 26., 28., 29., jún. 2., 10., 13., 15., 19., 20., 23., 24.

Doug Hammond Tentett, dzsesszkoncert – Linz, Brucknerhaus; máj. 25.

Daius Quintett: A Piazzolla, Négy Évszak, D. Milhaud: La cheminée du roi René, F. Lachner: Quintett (Nr. 2 Es-dur), koncert – Linz, Brucknerhaus; ápr. 4.

A lét könnyedségéről, koncert – Linz, Brucknerhaus; ápr. 16.

Toulouse-Lautrec: Az intim tekintet, kiállítás – Linz, Landesgalerie; jún. 7-ig

Természeti vágy. Európa tájai, kiállítás – Linz, Schlossmuseum; jún. 3. – okt. 26.

A borostyánkő fogságában, kiállítás – Linz, Biologiezentrum; ápr. 3. – okt. 18.

Claudia Angelmaier: L'Image et l'objet, kiállítás – Linz, Landesgalerie; jún. 14-ig

Michaela Melián, kiállítás – Linz, Lentos; jún. 2-ig

Karintia

Little Axe & Chess Moves és Bernard Fowler (Rolling Stones), koncert – Velden, Bluesiana; ápr. 8.

Beijing Symphony Orchestra, vendégszereplés – Klagenfurt, Konzerthaus, Großer Saal; ápr. 29.

A. de Saint-Exupéry, Beatrix Erlacher-Heinzl, Der kleine Prinz, színház gyermekeknek – Klagenfurt, Diözesanhaus; ápr. 19., 29., 30., máj. 9., 17.

„Karambolage 1809 – Karintia és a franciák császára”, kiállítás – Klagenfurt, Landesmuseum; nov. 26-ig

Salzburg

„Salzburg goes Napoli” Pütkösdí Fesztivál: opera: N.Jommelli, Demofonte, koncertek: Faraone sommerso, La tentazione del male, Tudnak az angyalok beszélni, Missa defunctorum – Salzburg, Haus für Mozart, Mozarteum, Felsenreitschule; máj. 29. – jún. 1.

Fürdőjelenetek, kiállítás – Salzburg, Residenzgalerie; júl. 10. – nov. 1.

The Woman as Protagonist, kiállítás – Salzburg, Museum d. Moderne; jún. 14-ig

175 éves a Játékmúzeum, kiállítás – Salzburg, Spielzeug Museum; jún. 3. – okt. 9-ig

A dohány európai kultúrája, kiállítás – Salzburg, Barockmuseum; ápr. 19-ig

Stájerország

Springnine, fesztivál – Graz; máj. 20–24.

Matthew Shipp Trio: Piano Vortex, dzsesszkoncert – Graz, Wist; máj. 8.

Raw Materials, dzsesszkoncert – Graz, Wist; ápr. 26.

Giuseppe Uncini, kiállítás – Graz, Neue Galerie; ápr. 25. – jún. 7.

A sztyeppe kincsei, kiállítás – Leoben, Kunsthalle; ápr. 26. – okt. 26.

Almavirág Ünnepe – Puch; ápr. 26.

A lovak felhajtása a havasokra – Fladnitz, Sommeralm; jún. 6.

Tirol

J. Offenbach, Les Contes d'Hoffmann, opera – Innsbruck, Landestheater; ápr. 2., 22., 30.

Húsvéti fesztivál, tánc, koncert, irodalom, film – Innsbruck, Hall i. T.; márc. 29. – ápr. 13.

A beton esztétikája, kiállítás – Innsbruck, aut (=Architektur und Tirol); ápr. 11-ig

Hannibal az Alpokban, event – Sölden, Rettenbach-femer; ápr. 24.

Lámák, szamarak és egy kutya, kirándulás gyermekeknek – Scharnitz, Nature Lounge; tavasz (terminusok: info@nature-lounge.com)

Vorarlberg

Tavaszi táncfesztivál – Bregenz, Festspielhaus; ápr. 24., 25., 30., máj. 9., 15., 16.

4 Elem - 4 Évszak, koncert – Bregenz, Festspielhaus; ápr. 16., 17.

Rudolf Wacker, kiállítás – Bregenz, Landesmuseum; ápr. 4–19.

Európa ajánlat

Tuchintarsien in Europa, nemes kelme kiállítás – Berlin, Museen Dahlem, Lansstraße 8; márc. 19. – júl. 5.

Válogatta HOMONNAY LEA

Negyvenéves a Forrás (Irodalmi folyóirat Kecskeméten)

Egy magyar folyóirat jelentős évfordulóhoz érkezett el 2009-ben: negyvenéves. Az emberi életet tekintve mértéként ez már felnőtt, komoly ember. „Múltra” tekinthet vissza: támadásokra, politikai „számonkérésekre”, de emlékezetes korszakos sugárzású irodalmi tanácskozásra is 1979 májusában Lakitelken, „Haza és önismeret” címmel. Ekkor *Illyés Gyula* felejthetetlen beszédében, csaknem maig érvényesen azt mondta: „Ne búsmagyarokként hajoljanak össze, mégse azok a négy-öt magyar összehajolók... A ti leckétek az, hogy emelt fő és mosoly.” A Forrás a szociográfia egyik magyar műhelye lett, és a „szép szó” is, hogy elődökre is hivatkozzunk. Kezdetben **Varga Mihály** és **Hatvani Dániel** volt a főszerkesztő, majd napjainkig **Füzi László** igényes főszerkesztői munkáját dicsérelhetjük a Forrást olvasva.

A folyóirat kezdettől fogva egységes magyar irodalomban gondolkodott Sütő Andrásról, Erdélyitől Gömöri Györgyig, Cambridge-ig és Határ Győzőig, Londonig. Illyés Gyulára figyelve: ötagú síp sokféle hangját számontartva Kassától (Gál Sándortól) Puerto Ricoig (Ferdinandy Györgyig) és Újvidékiig, Fehér Ferencig. Nem felejtve Kárpátalját sem (pl. Vári Fábrián Lászlót). De természetesen középpontban a hazai magyar irodalom állt és áll: Weöres Sándortól Gion Nándorig és Tornai Józsefig, Weöres Sándor 1976. május 26-án ezt írta: „*Mi mindent látni Kecskeméten, / milyet a világ nem terem! / Ázsiát-Amerikát járunk / és minden itt van egy helyen.*” A nagyvilág meghódító költő természetesen nem a leszűkítés híve volt, hanem itt is a kishaza és a nagyvilág szerelmeként vallott: a magyar műltről (Katona József), a költőtársakról (Buda Ferenc), a zeneiskoláról, Polyák Ferenc fafaragó művészről. A Forrásban olykor a líra áll első helyen: az idős korában is szeniális Faludy Györgytől Kálnoky Lászlóig és Lászlóffy Aladárig, Zalán Tiborig és másokig. A sokáig visszaszorult próza is előbbre lépett Gion Nándorral, Sándor Ivánnal. Felfedezve hajdan Balázs Józsefet a „Koportossal”, Németh Istvánt, Podmaniczky Szilárdot. Jelentősen emelkedett az esszé, a tanulmány színvonalá és sze-

repe. (Vekerdi László, Kántor Lajos, Pomogáts Béla) Egy-egy tematikus számmal a hagyományt őrzik, társadalmi kérdésekre tekintenek, más világot fedeznek fel. (Katona József, néprajz, a Tanú, József Attila, Kodály Zoltán, s Szabó Zoltán által is szerelmes földrajz, a haza, szűkebb kis világunk.) Németh László magyar sorskérdéseit sem felejtve el, a határainkon túliak életét. De tágitva a határt – kiemelkedő, európai rangú munkatársunk volt a lengyel Kapuscinski – sajnos nemrég elhunyt – akinek csaknem minden művét a Forrásban olvashattuk (Birodalom, Lapidárium), mindannyiunkra vonatkozó igazságokkal, gondolatokkal.

„*A politika ma mindent helyettesít - a színházat, festészetet, irodalmat. Helyettesít és bevezeti a bővít, a gicc s uralmát, az intrikák, az arrogancia, a bugriság uralmát.*” Sokminden befér a Forrásba: a népfőiskola múltja, a társadalmi hiányok és feleslegek problémája, képzőművészeti alkotások (Szalay Lajos, Benes József, Goór Imre, Maurits Ferenc és mások).

És újra visszatérve, újraolvassa Kányádi Sándor verseit: „*az égbeköltő / igazságtalanságok / elmisszólásául a közömbösség / s a belenyugvás / habarcásával vakolták / le az eget*” (Úrpajzs)

De végigkövethetjük a mai magyar irodalom, a Forrás, s egy költő sorsát – Buda Ferenc verseit olvasva a hajdani Rohamtól a mai Rigmusok a század, századvégére verssoráig. Az 1956-os magyar forradalom korszakhatár irodalmunkban: Buda Ferencet is meghurcolták, verseiért bebörtönözték, megírta a Falak könyvét, segédmunkás lett, majd a Forrás munkatársa, költő, „kezdettől”, 40 éve. Átéltve e kort, mindnyájunk sorsát, „ezernyi fajta népbetegséget” – József Attila szavaival. É s saját szavaival: „*hontalan itt a közérdek / de szent a haszon / házat hazát elad-halsz / szabadpiacra.*” (Malom) „*Ha gyalázat, hát gyalázat - Ez a század ilyen század - mint egy szem diót lerázhát.*” A most már elismert költő Kossuth-díjat kapott. Így gyón, ír, vall: kételyek marják, 'ápol' s 'eltakar' „vagy élve eltemet?” (Isten szalmaszáján)

SZÉKER ENDRE

MÁLI NÉNI ÉS A „GAGYI” NYELV

„A magyar nyelv – legalábbis a határokon belül – egységes, mindenki érti, hogy mit mond a rádió (...) Tehát nem a nyelv, hanem a nyelvhasználat színterei, végtére is mi, emberek „romlunk” (...).

De ne feledjük, hogy a magyar nyelvet nem csak határokon belül beszéljük, hanem egyre többen csak szórványokban, leszakadva a magyar nyelvterületéről. Igen furcsa nyelvhasználati formákat tapasztalhatunk. Ott már valóban romlik a nyelvhasználat.” Balázs Géza: Romlásnak indult...?

Málka, „Svédbe” szakadt öreg hölgy, kora és molyrágta egészsége ellenére, megjárta magát szülőhazájában. Illetve hát az országban, ami a valamikori hazából még megmaradt. „Budapest, Budapest, te csodás...” dúdolgatta a készülődés napjaiban, de elhangzott ajkáról a „Mondd meg, hogy imádom a pesti nőket”, sőt, képzeletbeli hallgatóságának azt is eldoldta, hogy este hétre a Nemzetinél várja, a hatos villamos megállójánál. Ej, mennyien próbálták pedig féltő agóddal eltanácsolni az utazástól! Gondoljon az egészségére, a hűvös évszakra, az utazással járó fáradságokra. Meg különben is, itt van az ó otthona immár. A messiás Észak befogadta, régóta ez a hazája. Málkát azonban nem könnyen fagragható kőből gyúrta a teremtő, s érve is volt, határozó. Méltóságtelejes pózba vágta magát, úgy szavalt a Márait:

- Otthon vagy? Hol vagy 'otthon'? Csak a nyelven. Minden más fonák, zavaros, homályos. Mint egy barokk képen - arany keretben. Egy férfit, idegen vagy és magányos.

Aztán ugyanilyen határozottan fölszállt egy magyar felségjelű, görög személyzettel dolgozó repülőre, s ment, hogy le ne kesse a hét órára tervezett találkát a Nemzetinél. Meg hogy kilépjen a svéd honban összefestetteget aranykeretes barokk képből.

Ferihegyen letegezte egy fiatalember. Málkát váratlanul érte a nyelvi otthon közvetlensége, s ha veszületett természetére hallgat, rögtön ki is kéri magának. Ehelyett mély lélegzetet vett, s ilyen szöveget tartott lobbanékony hajlamának:

- Máli, Máli, nem helyes a kétfős mérce! Ha elfogadtad, sőt, gyakorlod Svédországban, ne ítéld meg miatta nyelvi atyádfiát se!

Csak hogy közben a nyelvi atyafi is mondta a magáét:

- Figyuszká, ajánlok egy tökfrankó üzletet. Az én árum tutira nem gagyí.

Málka teljesen megzavarodott. Egy kukkot sem értett a hallottakból. Ijedtében valami feliratot keresett, amely megerősítheti, hogy magyar nyelvterületen jár, s nem Macedóniában pakolták ki a repülőből.

Teltek, telegettek a napok, s mint szmogriadó Budapestet, úgy rázta készlenléti állapotba a magyar nyelv Málkát. A fedőnéven közlekedő gondolatok barátnői segítséggel találtak utat az öreg hölgyhöz.

- Hamit vásárolunk manapság a mekiben, s ha valami nagyon tetszik, azt mondjuk rá, tóksirály. Ami nem tetszik, az lehet görény, ami ócska, az lepukant. A szuperlatívusz kifejezője a tuti, a gagyí pont ellenkezőleg: primitív, kezdetlegest jelent.

Málka újfent hallotta a böles belső hangot, amely ezúttal így érvelt:

- Máli, Máli, ne légy maradi! Változik a világ, változnak a világot kifejező szavak is. Nem újkeletű gond ez. Holan is írta Arany János a Szépirodalmi Figyelőben? „... *ami most csupa lustaságból, hebehurgyaságból s a magyar nyelvérzék ide s tova tökéletes kihálásból történik, az rettenetes.*” Aztán jött Kosztolányi, Sdsida, Nemes Nagy Ágnes... Nyugalom, Málka, nyugalom!

Barátnője utolsó mondata mégis szíven találta.

- Tuti. Szülővárosomban ma is emlékeznek Tuti-roma. Ti úgy mondanátok, hogy hátrányos helyzetű roma volt, de Székelykeresztúron csak úgy emlékeznek rá, mint szegény sorsú cigányra. Valami olasz filmet láthatott a moziban, mert mindenre tuti mondott. Keresztúr egyszerű népe nem volt fogékony az újra, így aztán a tuti, ragadványnev-bumeráingé, visszaröppent cigányunkra. Káradombi kunyhóját nehéz lett volna kifüteni télen, s ezért Tuti minden ősszel lopott valamit. Csak annyit, hogy a telet a börtön elviselhető hőmérsékletű cellájában tölthesse. Aztán a tavaszi napsugárral s a hóvirágokkal Tuti is megjelent fehér nadrágjában a városka piacterén, szórta maga körül a jókedvet, a fantasztikusnál fantasztikusabb történeteket, s még korai halála sem tudta kiirtani a köztudatból. Szóval nekem ő Tuti. Az én Tutim nem jelző, nem határozó. Megzavartok az állandó tutizással.

Belejött az érvelésbe, emlékezésbe.

- Aztán ott a gagyízás. Ismerek egy Gagy nevű falut, sőt, egy Gagyí nevű patakot is. Szülőföldem tartozékai. Gagy lakói sem rosszabbak más falvak lakóinál. Csak épp főnakkadtak a sekélyesben halászó nyelvújítók hálóján.

- Oxigénpalackot a szmogban!- döntött Málka, s színházba ment. A repülőteri eset megismétlődött: Málkát újfent letegeztek, s oxigén helyett újabb adag szmogot lélegeztetett be drága pénzen. Még a színpad sem adott menedéket az ikes igéknek s a magyar nyelv jellegét oly erősen meghatározó ereszkedő hanglejtésnek. Minthogy Málkát Gogol

Böröndi Lajos

Mikes imája

Nézem a tengert, s a horizont mögé képzeltem világot látom már több, mint harminc éve. Mint a szikla, vagyok én is külső s belső viharok kitéve. Tudom: az idő lassan elkoportat, a lassú és állandó változás a biztos, s mire fölfeslik az idő szövedéke, s irgalmat nyerek, talán már nem is lesz fontos.

Nézem a tengert, idegen víz hátán bárkák, sikos fények imbolyognak. Sós szelek íze marja nyemet s újabb változatlanságot hoz a holnap. Ha lehunyom szememet hallom Erdély jenyese zúg, s Kolozsvár kövein patkó koppan. Régvolt szelek havak és telek illata leng, és ételek száll az alkonyatban.

Kín az emlék. Nem, mert soha nem látom már hazai madarak röptét, hanem mert nem tudom még megélni a dolgok lényegét, megérteni s elfogadni a sors kegyelmét. Mit néha - önkínzón - büntetésnek vélek. Pedig tettem a dolgomat, gondoltam, mit a fontiek rám kimertek. Szolgáltam. Boldog voltam, ha erre minden lélegzetvételben nem is képes.

Voltam eszköz az Ő kezében, erre gondoltam én, a néha álmában vettek. A szolgál, akinek vágya, kedve, mint a hullámzó tenger meglappad, s magasra nő.

Valamire kellett ez az egész, értelme van mindennek, amit Isten alkotott. Ezt gondolom keserűen, s ha nézem a nekem egyforma tengert, ebbe kapaszkodom.

Ő is elment, én itt maradtam. Kinek szolgálni? Magamnak? Én mást tenni képtelen, mint elfogadni a kimértet. Sok, kevés? Mértre tenni ezután sem merem.

Egy csenevész növény mellett hallgat, s kapaszkodik a szikla részbe.

Ott, e silány talaj nevelte, s életét is ott kell leélni.

Ránézek és megdöbbenek, Isten a választ hányféle módon adja meg nekem.

Aki nézi a tengert, de látására valóban képtelen. Hányféle nyelven? Lassan a tengerbe bukkik a Nap Márvány, ahogyan mondják. Ülök a szélmeél Nyugalom van bennem, s csak alatta parázslék az indulat.

művével. A revizor-ral hozta össze a balsors, vegyük azt az egyszerű hlesztakovi kérdést, hogy:

- Hol a mártás?

Málka még úgy tanulta apró gyermekkorában, hogy ilyen kérdések feltevéséről hangjának egyetlen eszerekedőnek kell lennie. Szóval pl. elindul az ember hangja az udvarról, s lesétál a pincébe. S mi történt ehelyett a színpadon? Hlesztakov szintén a pince felé irányította kérdőmondatát, de az utolsó szótág előtt lobot vetett benne a korszerű nyelvhasználat, s a mártás vége a padláson kötött ki. Onnan folyt, folydogált lefele két fölönáson keresztül. Málka véges türelme, lesóványodott pénztárcája, összekaszabolt szépérzéke vért kívánt. Minthogy a darabot új, modern fordításban tálalták (nehogy hiányolni kezdje a közönség a jól megszokott nyelvi légszennyezést), gondolatban a fordítóra vetette magát.

- Szóval fordítgatunk, fordítgatunk? Belerondítunk más becsületes munkájába? Hát ajánlanék én magának valamit, fiatalember. Tanuljon meg újat írni! Hogy ne legyen túl nehéz, válasszon ismerős témát. Ott van például a Pygmalion. Ha Shaw-nak megfelelt, magának se derogáljon! Alkosson valami modernet, valami magyart! Cserélje ki Higgins nevét pl. Balázsrá. Neki mondassa el Elizával, hogy: „- Bótoskisasszony akarok lenni virágosnál. Nem akarok hőtűt a körötön strihheba a virágjajimmal. De nem kellek sehun, merhogy nem tudok finoman beszélni.” Lássuk, mit lép rá a „nincs nyelvromlás” prófétája? Biztosan valami olyat, hogy „-Ne búsljon, kisanacsád, nem a nyelvhasználatom romlott. Inkább magácska. Hacsak nem külföldi szórványban árulja virágait...”

Málka fölült az első, Göteborgba tartó magyar felségjelű, görög személyzettel dolgozó repülőre, visszatelepedett az aranykeretes barokk képhe, amelyben továbbra is máraisan magányos, de legalább nem balázsosan gagyí.

KOVÁCSZAY ENIKŐ

Cseh Károly

NAGYSZOMBAT

Megszeppeven a nagyszombat-esti harangtól pillog a szélben nyilni készen a rügy, csisszen-csosszan a templomba menet falusi feketében egy öregasszony, kezében zsolnába zárva még most a virágzás, olyan fehér, hogy a nyitját már csak az Úr ismeri.

HÚSVÉTI SZÉLBEN

Zöldbe borult Madárral teli bokor zöld szoknyád megint húszéves a szív!

Húsvét, falun Lelkük most még akár a hó szállingózik pár húsvéti falusi kis locsolkodó

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

Szalay Lajos rajzművészete

„*A világ következő legnagyobb grafikusa valószínűleg egy magyar, akit Szalay Lajosnak hívnak.*” Pablo Picasso, 1967. (Confirmado, Buenos Aires, June 1967.)

Szalay Lajos (1909–1995) festő- és rajzólművész, rajzólmester, a „rajztoll mágusa”, a „vonal virtuóza” az 1930-1980 közötti fél század nemzetközileg is számon tartott művészek életmű-kiállítása (Kogart Ház, Budapest, 2008. március 22-ig) csupa meglepetés. Eddig szinte alig (nem így!) ismert alkotóként lép elének. Kiállításán láthatóak főiskolás-kori díjnyertes festményei (további 50–60 későbbivel gazdagítva), sokszorosított és alkalmazott grafikai (könyvborítói, 1959-es fécisi ellen-VIT plakátja stb.) plasztikai kísérletei (HUNGARY 1956 című domborműve pl.) és tusrájzai, irodalmi illusztrációi, összesen mintegy 350 mű. Hazatelepülésekor, 1988-ban – azóta is páratlan gesztusként – 450 rajzát adományozta hazai múzeumoknak. (Szalay 100. születésnapjára szervezett további kiállítások: Petőfi Irodalmi Múzeum, Miskolci Galéria, április-június.)

Mivel Szalay magyar emigráns művészként több országban élt és dolgozott (Párizs 1946-47, Argentína 1948-59, New York 1960-88), tevékenysége és művei beépültek az adott ország képzőművészetébe anélkül, hogy önállóságát és magyar művészkénti autonómitását kényszerült volna föladni. Ismert illusztrátor volt Párizsban, maradandó hatással tanított rajzot Argentínában (az argentinai grafikát Szalay előtti és utáni korszakra osztják), kiemelten foglalkoztatott művésze volt a nyugati magyar emigrációban. Önálló rajzkönyvei, nagyszámú illusztrációs sorozatai ismertéget és elismerést hoztak számára (Villon, Ómagyar Mária-síralom, Shakespeare, Cervantes, Csehov, Turgenyev, Dosztojevskij, Tolsztoj, Franz Kafka, Szabó Lőrincz, József Attila, Illyés Gyula, Faludy György, Somlyó György stb.). Önálló rajzkönyvei sorából nemzetközi visszhangja miatt is kiemelkedő jelentőségű a *Genesis* (New York, 1966), a világ keletkezésének rajzi interpretációja.

A Szalay-rajz vallomás, lírai karakterű vizuális megnyilvánulás. Az érzékes, kiélezett helyzetek és állapotok gazdag skáláján képesek az emberi létezés sokrétűségét fölárni. A lélek mélységeit, a rejtett szándékokat ugyanúgy, mint a burkolt, nehezen, vagy alig kimondható félelmeiket, a 20. század katalizmusait. Szalay mind a görög-római mitológia meghatározó alakjainak egyéni rajz-szerkesztet, konjugált és deklinált vonal-szövedéket, rajz-köntöst vagyis önálló művészi formát teremt, mind a Biblia alakjainak, a szerelem halhatatlanjainak (*Erato, Énekek éneke*), a háborúk és forradalmak kiszolgáltatottjainak – a 20. század kínjai és boldogságai, lehetőségei és korlátai közé vetett Embernek.

Sümei György

Búcsúzik a KMÉM-Pax Romana

Mindennek meg van a maga ideje, mindennek eljön egyszer a maga órája. Meg van az ideje az öröme és a bánatnak, a jövőnek és a menésnek, a vetésnek és az aratásnak, vagy ahogyan a dal mondja: az igaz szeretetnek és az elmúlásnak. Gyakran van úgy, hogy az idők előre bocsátják jeleiket. Az értelmes ember felismerve őket megfelelően készülhet rájuk: az öröme, a bánatra, a jövőre, a menésre, a vetésre, az aratásra, a szerelme és az elmúlásra is.

A KMÉM-Pax Romana közgyűlése 2008 októberében sok éves „jel-elemzés”, vita, gondolatcsere és vajadás után elhatározta ön maga feloszlását, amely 2009. április végén formálisan is megtörtént.

Ebből az alkalomból talán érdemes, legalább nagy vonalakban felvázolni, mi is tulajdonképpen a KMÉM, illetve mi volt, mit akart és azt, amit akart, hogyan is iparkodott megvalósítani.

Tudjuk, hogy a második világháború után számos magyar főiskolás és értelmiségi maradt itt nyugaton vagy jött ki az évek multáival. Ezeknek egy jelentős része nyugati beilleszkedésre (sőt ezzel együtt!) a mai napig szüntelenül törekedett magyarságát és kereszténységét művelni és megtartani. Több ilyen célból létrejött csoportosulás között a röviden „Pax Romana” néven ismert mozgalom lett az idők folyamán a törekvések egyik patinás és leghosszabb életű műhelye. Kapcsolatrendszere kontinenseket és országokat ölelt át.

A KMÉM-Pax Romana gyökerei és rövid története:

A mozgalom a korábbi, Magyarországon 1947-ben betiltott KDSZ törvényes utódjának tekintette magát. A köztudatban több név van és volt forgalomban. Ezért fogalom tisztázás okából egy áttekintést szeretnék adni a különböző nevekről és a hozzájuk kötődő időszakokról:

1.) 1921-1947: „**Katolikus Diákszövetség**” (KDSZ), hivatalosan azaz teljes nevén: „Országos Magyar Katolikus Főiskolai Diákszövetség”. Magyarországon működött, tagjai különböző katolikus diákegyesületek voltak, országszerte közel 15 000 taggal. Működését Magyarországon 1947-ben betiltották. Alapító tagja volt 1921-ben a Svájcban létrejött nemzetközi Pax Romana Mozgalomnak, amely a nemzetek közötti békét tette céljává és az akkor megalakuló szocialistabolsevista diák-internacionálét szándékozott ellensúlyozni.

2.) 1947-1959: „**Külföldi Katolikus Magyar Diákszövetség**” (KKMDSZ). 1950-től tagja a nemzetközi Pax Romanának. Tagcsoportok majdnem minden nyugat-európai országban működtek. Az első csoport Münchenben alakult meg.

3.) 1959-1964 Az 1956-os forradalom következtében kibővült a részvevők ill. tagok száma ennek megfelelően a külső forma is. Egy ideig „**Magyar Pax Romana Munkaközösség**” majd „**Magyar Pax Romana Szövetség**” vagy lerövidítve egyszerűen „**Pax Romana**” nevek voltak használatosak. A közös központ többször változott.

4.) 1964-1987 Kialakult a végleges központi és együttműködési struktúra. A mozgalom neve „**Katolikus Magyar Egyetemi Mozgalom**” (KMEM) lett. Négy nyelven használtuk, a magyaron kívül angolul, németül és franciául. München lett az állandó központ, ahol később az egyesületi nyilvánosságba is felvetettük magunkat.

5.) 1987-2009 Korosodásunk következtében „**Katolikus Magyar Értelmiségi Mozgalom**”-má (KMÉM) váltunk. Ha mi itt most a KMÉM-ről beszélünk, úgy ez alatt az egész 1947-től máig terjedő időt értem. A különböző nevek alatt t. i. ugyanazon mozgalomról van szó,

amely a (jog) folytonosság alapján változtatta alkalmasint külső mérvait.

A Mozgalom céljai:

Ha a mozgalom okmányaiában lapozgat az ember, feltűnik, hogy a számos alapszabály változtatás ellenére az alapvető célok tartalmukban és lényegükben 1947 óta mind máig érvényben maradtak. Csupán gyakorlati időserűsítések tettek egy s más újrafogalmazást szükségessé. Évtizedes ismereteink és a utolsó KMÉM alapszabály alapján e célokat magvában így lehetne összefoglalni:

- személyes és közösségi tanúságtétellel, tudományos, kulturális, közéleti, tömegkommunikációs és hitváltásbeli munkával elmélyíteni az Evangéliumnak a II. Vatikáni Zsinaton az „aggiornamento” jegyében megfogalmazott keresztény szellemét és pedig magyar nyelven, a magyar kultúra figyelembe vételével az egész nyugati magyar értelmiség köreiben.
- Ezt az általánosan megfogalmazott alapállást a következő gyakorlati célokra bontottuk le:
 - világnézeti és teológiai továbbképzés
 - keresztény szociális lelkület fejlesztése
 - karitatív segítők szervezése
 - diákokról való gondoskodás
 - szolgálni az egyházat és az egyházak egységét (ökumene) mindenképp a magyarok körében
 - a magyar nyelv és kultúra ápolása
 - a világhözvélemény tájékoztatása a magyar társadalom és kereszténység helyzetéről
 - türelmesség (tolerancia), megértés és párbeszéd szorgalmazása világnézetek, vallások, nemzetek és fajok között
 - segíteni a kisebbségben élő kárpát-medencei és szórvány magyarokat

A Mozgalom eszközei és struktúrája:

a.) Csoportmunka: a tulajdonképpeni KMÉM-élet ezen a síkon történik. Csoportok működtek a következő helyeken: Bécs, Felsőőr, Innsbruck, Graz, Hasselt, Louvain, Alesheim, Basel, Genf, Zürich, Toronto, Köln, Marburg, München, Lyon, Paris, London, Eindhoven, Oslo, Göteborg, New York és Benerajna.

b.) Regionális találkozók: Pax Romana Egyetemi Napok (PREN) rendezése (egy más közéletben lévő csoportok mint pl. München-Innsbruck-Salzburg-Svájc gyakran találtak hétvégeken.) lelkiyakorlatokat is szerveztek.

c.) Évi kongresszusok: Ezekre egész nyugatról majd a 80-as évektől Magyarországról és a kárpát-medencéből is jöttek résztvevők és előadók. A látogatók száma egy-egy kongresszuson 120 és 500 között mozgott. Összesen kb. 1600 nyugati értelmiségi magyar fordult meg többé-kevésbé rendszeresen a KMÉM által rendezett 37 és a KKMSZ 7 konferenciáján. Ezek közül 5 ökümenikus találkozó volt, melyeket a protestáns testvéreinkkel tartottunk. Találkozóinkat egyházi tanácsadóinkon kívül sok emigráns pap és szerzetes is látogatta. Nyílt szellemünket alátámasztja, hogy előadóink között olyanok is szerepeltek, akiknek véleményével nem értettünk egyet. Szükségesnek tartottuk ugyanis, hogy meggyőződésünknek ellentétes véleményekkel is összehasonlítsuk, azokon csiszoljunk és esetleg elmélyítsük, vagy akár helyesbítsük.

d.) Sajtómunkák: Megalapítottuk és kiadtuk a Méréleg c. lap-és könyvszemlélt. Együttműködünk a Katolikus Szemlével, az Egyházzociológiai Intézettel és kiadtuk a mozgalom Hírek c. tájékoztatóját. Számos kongresszusi előadás jelent meg külön kötet formájában vagy a Katolikus Szemlében.

e.) Mozgalmi központ működtetése: Münchenben a Magyar Katolikus Misszió épületében és vele együtt működtettük a csoportok munkáját egybehangoló titkárságot és elnöki testületet. Ennek feladata volt mindenekelőtt az egész mozgalmat kifelé képviselni és a már előbb említett, közös rendezvényeket és munkákat megszervezni, lebonyolítani, anyagi keretet beszerezni, könyvelést vezetni, levelezést intézni, stb. 1991-ben a KMÉM a mozgalmat hazavitte Magyarországra anélkül, hogy az önállóságát feladta volna. Kezdeti pozitív jelek után átadta nemzetközi kompetenciáit a Magyar Pax Romana Fórumnak. 1996 óta az évi általános kongresszusok az egyre inkább önálló Forum ill. immár Magyar Pax Romana néven futó otthoni mozgalom szervezésében folynak. A KMÉM 2004 óta mint egyesület visszavonult belőle.

f.) Kisebbségi csoportok kezdeményezése: 1990-től sikerült magyar Pax Romana sejteteket létrehozni Felvidéken, Kárpátalján, Erdélyben és Délvidéken. A KMÉM ezeket továbbra is támogatja és látogatja.

g.) Tagjaink nem csak a Pax Romana név alatt hanem más egyesületekben, szervezetekben, egyházközségi munkákban, segély akciókban, lovagrendekben, stb. is jelen voltak és képviselték a mozgalom és az aggiornamento szellemét.

Igy tudnánk a KMÉM céljait, eszközeit, profilját és rövid történetét összefoglalni.

Kezdetben az idők jeleiről és azoknak megértéséről és a KMÉM által is felismert vonásairól beszéltem. Úgy tűnik ugyanis, hogy az utóbbi évek és idők az említett külső forma túlhaladottságát bizonyítják és így rendezett megszűntetését ajánlják és sugallják. Ilyen jelek például a következők:

a.) A nyugaton beilleszkedett, mondhatni „öshonos-sá” vált magyar értelmiségiek egyre fogynak, kihálnak.

b.) A második, harmadik generáció már nem bírja a magyar nyelvet elég magas fokon. Ez az egyik fő oka, hogy nem tudunk utánpótlásra szert tenni.

c.) Legalábbis a szellemi igényeik kielégítésére otthon nagyobb „piac” áll rendelkezésre.

d.) A határok gyakorlati megszűnésével szabad vándorlás folyik az országok között, egy foglalkozási „nomád-ság” van kialakulóban. Így állandó letelepedett csoportok és tartós helyi emberi kapcsolatok létrejöttére nincs sok kilátás. E nélkül pedig eddigi értelemben nincs KMÉM.

e.) Több célkitűzésünket más csoportok is magukévá tették már és jól is végzik.

f.) Nem utolsósorban: kitűzött feladatainkat, úgy hisszük és reméljük (!) a magyarországi Pax Romana átveszi.

g.) Utolsó jelként pedig figyelembe vettük többünk aggályát: organikus hozzáánk nőtt utánpótlás hiányában és egy rendezetlen megszűnés esetében a mozgalom olyan, esetleg méltatlan kezekbe kerülhetne, amelyek nem lennének tekintettel a KMÉM hagyományos szellemiségére, céljaira és múltjára.

Az idők jeleinek ilyenén való elemzése alapján tehát helyesnek tűnt, hogy a KMÉM-Pax Romana mint nyugaton létező, átfogó mozgalom 62 szép, gyümölcsöző év után abbahagyja működését.

Múltunkra és megszűnésünkre egy méltó, utolsó találkozó keretében teszünk pontot 2009 április 23. és 26. között.

A világhozzászólás kedvéért meg kell jegyezni, hogy a feloszlás csupán a KMÉM szervezeti struktúráját illeti. Csak a csoportok közötti kapcsolatrendszer szűnik meg azaz a titkárság, az elnökség, a közös képviselő és a Németországban bejegyzett egyesület.

A még mindig működő csoportok, Bécsben, Innsbruckban, Eindhovenben, Münchenben és Torontóban szervezettelileg egymástól függetlenül, de természetesen baráti kapcsolat tartással a többivel tovább élnek helyi életüket és tagjaik épp úgy végzik a Pax Romana szellemében tevékenységeiket mint eddig, ahogy lehet és ameddig lehet.

Tájékoztató: 2008 őszen megjelent a KMÉM elnökének, Dr. Szenkereszt Györgynek „A Magyar Pax Romana Mozgalom Történetéhez” c. könyve, amelyben az előbbieket elsősorban a KMÉM Pax Romana profilját, elképzeléseit és munkásságát részletesebben taglalja. Kiadó: KMÉM-Pax Romana, München, a Karcagi Nyomda Kft., ISBN sz. 978-963-06-5462-3 alatt.

OFFENLEGUNG

Az 1982-ben életbe lépett osztrák sajtótörvény értelmében az alábbi nyilatkozatot tesszük közzé:
Offenlegung gemäß § 25 des Mediengesetzes:
Medieninhaber: Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/1/8.
Unternehmensgegenstand:
Interessenvertretung der Österreicher ungarischer Sprach- und Kulturzugehörigkeit.
Vorstand: Dr. Ernő Deák (Präsident), István Radda (Generalsekretär), János Kántás (Kassier).
Beteiligung: 100 %
Grundlegende Richtung: Pluralistisch - demokratische Meinungsbildung der Ungarn, Wahrung einer mit Österreich verbundenen Identität des Volkes.

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.
Web: www.becsinaplo.eoldal.hu
www.fkkk.tvn.hu

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49
E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger: Zentralverband Ungarischer Vereine u. Organisationen in Österreich, A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/1/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Borbándi Gyula (München), Gömöri György (London), K. Lengyel Zsolt (München), Monoszló Dezső (Bécs), Papp László (New York), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Mátyas (London), Sulyok Vince (Oslo), Szabó A. Ferenc (Budapest), Szakály Sándor (Budapest).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Ferenczy Klára, Kántás János, Radics Éva, Varga Sándor.

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán
GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstalt A-1010 Wien, Graben 21.
IBAN: AT57201110000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 12,- Euro, Magyarországon 1800,- Ft, Nyugat-Európában 18,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euronak megfelelő összeg. Szlovákiában egyes számok eladási ára: 1,- Euro.

TERJESZTŐINK:

Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.

Hollandiában: Dr. Piri Zoltán. Croeselaan 254. NL-3521 CL Utrecht. E-mail: pirizoltan@hotmail.com
Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.

Magyarországon: Librotrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószám: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.

Németországban: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ringstrasse 16, D-63128 Dietzenbach
Svájcben: B. Szabó Péter, Magyarház Alapítvány / Ungarnhaus Stiftung Buchmattweg 4, CH-8057 Zürich Bankszámla: UBS AG, 8098 Zürich Konto Nr. 100 100 01F EBAN: CH06 0023 0230 1001 0001F

Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176. PlusGiroi Nr.: 756987-4.

Névvél vagy betűjellel megjelent cikkekre szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung
Druck: ALWA & DEIL Druckerei Ges. m. h. H. A-1140 Wien, Sturzgasse 1a

Nemzetről és hazáról a globalizmus korában

„Életem a haza életének egy pillanata is.” (Márai Sándor)

Melyek a magyar nemzetet egykor létrehozó, a jelenben fenntartó és a jövőben megőrző értékek és erők? Mit jelent globalizált társadalmi és gazdasági viszonyaink között a nemzet és a haza fogalma? Mi a nemzeti jelképek szerepe? Mit tehet a ma élő nemzetdek a nemzet fennmaradásáért, a nemzet és a haza fogalmak jelentésének kiürödése ellen? Ilyen és hasonló kérdések alkotják Mészáros László- Szócs Géza (Szerk.): *Kiáltás. Üzenet az utódoknak* című, a közelmúltban Kecskeméten kiadott, az egész világ magyarságát megszólító kötet írásainak kiindulópontját. A kötet szerkesztői - akik a szerzők sorában is szerepelnek - félszáz magyar közéleti személyiséget - köztük határon túli magyarokat - kértek fel „eszmefuttatás” megírására az említett közérdekű témában. A könyv - a szerkesztők szándéka szerint - átvitt értelemben az utódoknak készült leltár, ami a magyarság élményének átérzését segítő kalauz is lett egyben.

A nemzetek kialakulása, fejlődése, a nemzetfogalom értelmezése, a nemzeti stratégia sajátosságai sok hazai és külföldi tudományos értekezés tárgyaként szolgált már elsősorban a történelem-, a művelődés- és az irodalomtudományban. A „Kiáltás” c. kötetben azonban nem tudományos kutatások eredményeinek közlése tételéről van szó, bár kétségtelenül érezhető, hogy az írások egy részét szakmai tanulmányok és kutatások előzték meg. A kötet a kortárs értelmiségiek képvisel-

előinek megszólítása és megszólalása tapasztalataik és felelősségérzetük birtokában. E sorok írója sem irodalomtörténeti mivoltában, hanem a fentiek alapján értelmezi a kötetben közzé tett esszéket.

Az írók mind megírták a magyar nemzetért, a hazáért érzett felelősségtudat hatja át. A szerzők a nemzet, haza, magyarság fogalmak leírását a nemzeti történeti és a nemzeti kulturális emlékezet vagy a két - egymástól elválaszthatatlan - dimenzió együttes nézőpontja felől közelítik meg. Kirajzolódik a nemzetváltás történeti íve a honfoglalástól, az államalapításon keresztül napjainkig, amikor megkezdődött a „visszaszámlálás”, amit meg kell állítani. Felidőzőnek a nemzeti identitástudat szempontjából jelentős személyiségek, akiknek tettei ma is követendő példák, akiknek írásai, gondolatai nemzeti kincsévé váltak. A két emlékezeti struktúra mellett nagy szerepet játszanak a szerzői önéletrajzi vonatkozások, amelyek még meggyőzőbbé teszik az érveléseket.

A magyarság fennmaradását a magyarok jólétével összefüggésben is elemzik a szerzők, megállapítva, hogy „ma minden válságban van”. A helyzetleírások kiterjednek a magyar kultúra, a szellemi élet különböző területeinek, a magyar gazdaság, egészségügy, az egyén, család stb. válság helyzetére, és rámutatnak a válság okaira. Megoldásként olyan nemzetstratégiát javasolnak, amely a magyarság értékeinek képviselőit, valamint a tudást és a belső gazdasági és lelki tartalékok feltárását tartja „kiáltóan” szükségesnek.

A kötet gondolatmenetének bemutatására következzon néhány esszé, elemzés, fejtegetés címe, a többi is reprezentálva: Örökségül (Mészáros László); A magyarság, mint értékkészlet (Szócs Géza); Magyarország felszámolása avagy történelmi vagyonszerzés hullámai (Bogár László); Voltunk, vagyunk. Leszünk? (Szakály Sándor); A pénz az isten, mely minket (meg)vezet? (Pálkás József); A nemzetről s annak jövőjéről (Tökécski László); A nemzet haláláról vagy annak élve maradásáról (Zombor Gábor); Haza és nemzet a globalizmus korában (Bíró Zoltán); Parlamenti beszéd (Lezsák Sándor); A nemzet: feladat (Gróh Gáspár); Próbáljuk feltárni belső gazdasági és lelki tartalékainkat! (Széles Gábor). Nagyhatású idézetek, logikus indoklások, alátámasztott érvek sora, a felelősségtudat és az aggodalom megszólalása ötvenféle képpel ugyanarról, a történezs, az irodalomtörténezs, a mérnök, a fizikus, a közgazdász, az író, a publicista, a képzőművész, a zenész, a színművész, az egyházi méltóság stb. tollából - alkotja a kötetet, amelyet Kádasi Laura tartalmas, a nemzeti történeti és kulturális emlékezet kincsesládájából merítő, hagyományos és montázs technikával készült grafikai illusztrálnak és egészítik ki.

Mészáros László és Szócs Géza (Szerk.): *Kiáltás. Üzenet az utódoknak*. Kecskeméti Lapok Kiadó, Magyar Művészet Könyvek, Kecskemét, 2008, 276 old.

LIPÓCZI SAROLTA